

„Az egyház imádsága – mint ahogy istentiszteleti élete is – körülöleli a földet. És messze túlnyúlik egy-egy helyi gyülekezet, de még az egyes felekezetek határain is.”

Együtt imádkozom népeddel ► 2. oldal

„Hiába kértem, ne vigye el egyszerre a bőröndnyi Bibliát. Hajthatatlan volt.

A határról táviratot küldött megnyugtatómra: »Mama zdarova«, ami annyit jelentett, hogy a mama egészséges, tehát az akció sikerült.”

Különös találkozás ► 5. oldal

„Az asztalkáról kezembe veszem a borral teli poharat.

– Kedves gyülekezet! Valamit el kell mondanom. A plakáton úgy szerepel, hogy én rendeztem ezt a darabot. Be kell jelentenem, hogy ez nem igaz.”

„Meg sem itta a borát” ► 11. oldal

Beartom vagy megtartom ► 2. oldal
Reformációról és művészetről ► 7. oldal
A magyar kultúra napja ► 8–9. oldal
Legyünk állhatatosak! ► 11. oldal
„Valaki egyengeti az utunkat” ► 12. oldal
Turistáknak is szól az ige ► 13. oldal

„Hát részekre szakítható-e Krisztus?”

Az ökumenikus imahét országos nyitó istentisztelete a Kálvin tér megújult református templomában

► Évről évre imahétre invitálnak januárban az ökumenikus szervezetek: január 5. és 12. között az Aliansz magyarországi szervezete, a Magyar Evangéliumi Szövetség hívott estéről estére közösségbe, január 19-én pedig a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) nyitotta meg január 26-ig tartó imahétét a Krisztus-hívők egységéért. Múlt vasárnap a látványosan megszépült Budapest-Kálvin téri református templomban volt az országos nyitó istentisztelet, melyet a Duna World csatornán a televízió nézők is „élőben” kísérhettek figyelemmel.

A katolikus szóhasználatban imanyolcadnak is nevezett imahetet az Egyházak Világtanácsának Hit- és Egyházszervezet Bizottsága, valamint a Keresztény Egységet Előmozdító Pápai Tanács felügyeli, részletes tematikáját azonban minden esztendőben más-más ország ökumenikus csoportja dolgozza ki. A hazánkban is külön füzetben megjelentetett forrásanyagot (melynek gerince – mellékletként – az *Evangelikus Élet* múlt heti lapszámában is megtalálható) idén Kanada ökumenikus közössége jegyzi. Ők választották 1Kor 1,1–17 alapján az idei hét vezérigéjét is: „Hát részekre szakítható-e Krisztus?”

A mottóul választott páli kérdés ismeretében okkal várhattak választ a

Kálvin téri templomban egybegyűltek annak az egyházi jelképekkel teli asztalkának a „jelentésére” is, melyen – a kanadaiak kérésére – különböző felekezetek jellemző tárgyai sorakoztak: „Szűz Mária Kisjézussal” ikon, csillag, kereszt, Biblia, galambszimbólummal díszített kép, úrvacsorai kehely, imádságoskönyv, továbbá még egy ikon és egy díszes evangéliumos könyv... Mindezekről lapunk 3. oldalán – *Ökumenikus „piknik” kérdőjelekkel* címmel – az *Égtájoló* rovatban fejti ki gondolatait *Gáncs Péter* elnök-püspök, aki – *Erdő Péter* bíboros mellett – a nyitó istentisztelet igehirdetője volt.

► Folytatás a 4. oldalon

KAROLY GYÖRGY TAMÁS FELVÉTELE

Megkezdte munkáját a perikópareformot kidolgozó bizottság

► **Megtartotta alakuló ülését az egyházunk püspöki tanácsa által a perikópareform kidolgozására életre hívott ad hoc bizottság. A január 14-i tanácskozást az Északi Egyházkerület Szilágyi Erzsébet fasori püspöki hivatalában Gáncs Péter elnök-püspök – a bizottság elnöke – áhíttal nyitotta meg.**

A testületnek tagja a három egyházkerület püspöke mellett Lackner Pál püspök, aki a használatban levő perikóparendek elemzésével, értékelésével és rendszerezésével két éven át elő-

készítette a testület munkáját. Hittudományi egyetemünk Szabóné Mátrai Marianna, a gyakorlati intézet vezetője, püspökhelyettes és Reuss András professor emeritus képviseli. Az egyházkerületek lelkesíti delegáltjai – Sefcsik Zoltán, Szabó András és Tóth Károly – mellett a korábbi liturgiai bizottság szakmai munkáját irányító Hafenscher Károly, illetve a perikóparendekkel az évenkénti „vetésforgó” elkészítése kapcsán tizenkét éve foglalkozó Véghegyi Antal lelkész, az *Evangelikus Élet* A vasárnap ígéje rovatának vezetője is tagja a bizottságnak.

Gáncs Péter nyitóáthítatában rámutatott: a perikópákban Isten élő és

ható ígéjével van dolgunk. A bizottságnak az ige mértéke alatt állva kell munkáját végeznie.

Megnyitó előterjesztésében a Déli Egyházkerület lelkesíti vezetője elmondta, hogy a püspöki tanács előzetes döntése alapján a bizottság új perikóparendek készítése vagy más egyházaktól való átvétele helyett a jelenleg használt rendek felülvizsgálatára, szükség esetén javítására, átdolgozására kap megbízást. Hangsúlyozta, hogy az új német perikóparend korábban felvetődött átvétele nincs napirenden, viszont javasolta, hogy munkája során a bizottság erre a rendre is legyen kitekintéssel.

A testület ezután meghallgatta a tagok munkamódszerre vonatkozó javaslatát, majd úgy határozott, hogy munkáját a böjti első vasárnapjától a húsvét utáni (Quasi modo geniti) vasárnapig terjedő időszak perikópáinak átvizsgálásával kezdi. A tagok – a májusra tervezett következő ülésig – külön-külön, de az a célra létrehozott levelezőlistán egymással kapcsolatot tartva dolgoznak. Ugyanakkor létrehoznak egy másik levelezőlistát is – a perikópareform@lutheran.hu – címen, amelyre folyamatosan várják a perikópareform iránt érdeklődők javaslatát – májusig mindenekelőtt a böjti és húsvéti perikópákkal kapcsolatban.

■ V. A.

HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

Flash mob és Luther-kötetek

Idén először ülésezett a reformációi emlékbizottság

► **A Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága január 15-én tartotta idei első ülését az Északi Egyházkerület püspöki hivatalában. 2014-ben egyházunk a reformáció és a kultúra összefüggéseit helyezi a fókuszba. 2017-ig előre elfogadott „menetrend” szerint követik egymást a tematikus évek, így készül egyházunk a reformáció születésének ötszázadik évfordulójára. Az emlékbizottság többek között határozott a reformáció és kultúra évéhez kötődő tervekről is.**

A reformáció és kultúra tematikus évében először összegyűlt testület számára dr. Fabiny Tamás, az emlékbizottság elnöke foglalta össze a mottóhoz fűződő gondolatait. (Az *Evangelikus Élet* január 12-i lapszámának *Égtájoló* rovatában ezeket közzé is tette az Északi Egyházkerület püspöke.) A reformáció és kultúra teológiai összefüggéseinek megvilágítására 20. századi protestáns teológusokat is segítségül hívott. Kiindulópontként a 2014-es *Evangelikus naptárban* megjelent tanulmányokat is a lelkészek és a laikusok figyelmébe ajánlotta.

Fabiny Tamás teológiai expozéjába dr. Reuss András is bekapcsolódott. Hittudományi egyetemünk rendszeres teológiát tanító professor emeritusa a kultúra hivatástudattal kapcsolatos dimenzióira, mégpedig az em-

bernek maga és mások iránti felelősségére irányította a figyelmet.

Idén, illetve az elkövetkezendő esztendőben számos terv vár megvalósításra. *Kendeh K. Péter*, a Luther Kiadó igazgatója ismertette a Luther válogatott műveit közreadó sorozat ez évben kiadni tervezett kötetének várható megjelenési időpontjait: az *Asztali beszélgetések* kora nyáron, míg az *Igehirdetések* című gyűjtemény októberben kerülhet a könyvesboltokba. Az igazgató beszámolt az eddig elkészült két kötet (*Bibliafordítás, vigasztalás, imádság, illetve Levelek*) értékesítési mutatóiról is. Felhívta a figyelmet a gyülekezeti tagok számára kínált lehetőségre: „örökbe fogadhatják” a Luther-sorozat kötetét.

► Folytatás a 3. oldalon

Oratio œcumenica

Mindenható, örök Isten, mennyei Atyánk! Az egész világ a te alkotásod, te teremtettél harmóniát a káoszból. Könyörülő igralmad tartja fenn továbbra is otthonunkként földünket. Mindenhatóságodban és végtelen szeretetedben bízva könyörgünk hozzád.

Könyörgünk a teremtett világért. Ne engedd, hogy felelőtlenségünkkel, csak gazdasági, gazdagodási szempontokat szem előtt tartva lakhatatlanná tegyük nekünk ajándékozott lakóhelyünket. Éleszd fel bennünk a vágyat arra a harmóniára, amely benned él, és teremtésedet átjárja.

Könyörgünk azokért, akik akár fizikailag, akár lelkiileg nem találhatnak otthonra ebben a világban, akik idegenné válnak saját hazájukban, saját családjuk körében, akik mindenkitől kizárva, magányosan élnek közöttünk. Segítsd mindazok munkáját, akik enyhíthetnek a kizárítottak szenvedésén.

Könyörgünk hazánkért és az itt élő emberekért, népeikért. Add, Urunk, hogy tisztelni tudjuk országunk szépségeit, múltját. Add, hogy tisztelni tudjuk azok értékeit, akiknek mindennapjait más kulturális háttér határozza meg, mint a miénket. Kérünk, te segítsd élethetővé szelídítelnünk a közöttünk lévő nézetkülönbségeket, vitákat. Add, Urunk, hogy megtaláljuk azokat a területeket, ahol csak közösen tehetjük szebbé, igazabbá, élhetőbbé hazánkat.

Könyörgünk egyházadért, gyülekezetünkért, amelyet azért hívtál el, hogy tanúskodjék rólad ebben a világban. Áldásod kísérelje mindazok szolgálatát, akik meghallották hívásodat, és életükkel, szavaikkal kövételre indultak. Könyörgünk, te tedd egy testté egyházad közösségét. Add, hogy valósággá legyen közöttünk mindaz, amit igédben tudtunkra adtál az egyház közösségéről.

Könyörgünk országod teljességre jutásáért. Köszönjük neked igralmas türelmedet, amellyel vársz arra, hogy minden ember eljusson igazságod megismerésére. Köszönjük neked, hogy abban a reménységben élhetünk, hogy örökre bekötözöd e világ sebeit – azokat a sebeket, amelyeket mi ütünk rajta, azokat a sebeket, amelyeket a világ üt rajtunk, és azokat a sebeket is, amelyekkel egymás életét keserítjük meg. Köszönjük neked, hogy megromlott világunkat újra a békeség, a harmónia felé kormányozd Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Jézus naponta tett, tesz s fog tenni csodát. Igaz, hogy testi csodát ritkán, mint ahogyan földi életében is elég kevés vak szemét nyitotta meg, s nem minden beteget gyógyított meg, hanem sokat meghagyott vaknak és betegnek. Ilyen csodák csak azért történtek, hogy a keresztyén egyház megszülessék, elinduljon, s a keresztyéggel és igehirdetői hivattal együtt befogadást nyerjen. Ezért nem mindenkor és mindennapi az ilyen testi csoda. Nem magáért, hanem értünk tett ilyen csodát is, hogy a keresztyénség hinni kezdjen.”

▶ Luther Márton:

Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

VÍZKERESZT ÜNNEPE UTÁN 3. VASÁRNAP – 1JN 2,3–6

Betartom vagy megtartom?

A vízkereszt ünnepe utáni vasárnapok központi mondanivalója: Krisztus dicsősége megjelenik a világban. Krisztus dicsősége azonban nem úgy jelenik meg a világban, ahogyan mi szeretnénk.

Szívesen fogadnánk a Krisztusban önmagát kinyilatkoztató Isten dicsőségét, ha minden ellenállást megtörő, minden kétséget legyőző módon, térdre kényszerítő erővel jelenne meg. Erre azonban mindaddig várunk kell, amíg Krisztus Urunk „újra eljön dicsőségben ítélni élőket és holtakat, és uralkodásának nem lesz vége” (Niceai hitvallás). Addig azonban az egyház a keresztnemcsak a jelét hordozza, hanem a kereszthordozó (azaz Krisztus-hordozó) élet küzdelmeit is éli. Erről ír Pál apostol: „Vagy nem tudjátok, hogy mi, akik a Krisztus Jézusba kereszteltettünk, az ő halálába kereszteltettünk?” (Róm 6,3)

Ugyanakkor azt is hisszük és tapasztaljuk, hogy Krisztus dicsősége a maga sajátos módján már most erővel és hatalommal jelenik meg a világban. Ennek boldog felismerésére azonban nem elég saját értelmünk és szándékunk. Ezért is imádkozunk így az úrvacsorai liturgia anamnézis-imádságában: „Kérünk, Istenünk, emlékezzél meg szeretett Fiad értünk viselt szenvedéséről és haláláról, áraszd ki Szentlelkedet mindnyájunkra, hogy Megváltónk keresztnemcsak a jelét hordozza, hanem a kereszthordozó (azaz Krisztus-hordozó) élet küzdelmeit is éli. Erről ír Pál apostol: „Vagy nem tudjátok, hogy mi, akik a Krisztus Jézusba kereszteltettünk, az ő halálába kereszteltettünk?” (Róm 6,3)

A vízkereszt ünnepe utáni harmadik vasárnapon arra figyelünk, hogy Krisztus dicsősége a szobában, az igében úgy jelenik meg a világban, mint gyógyító hatalom. A vasárnap oltár előtt

főlolvasott igéi és az igehirdetési alapige összhangban tanúskodnak erről.

A pogány szír Naamán (2Kir 5,1–15a) gyógyulását nem annak köszönhettem, hogy hétszer megfürdött a Jordán vizében, hanem annak, hogy bár először tiltakozott, de végül szolgálai meggyőzésére mégis megtette azt, amit Elizeus próféta mondott neki. A próféta Isten szavának, igéjének továbbadója, Naamán tehát valójában Istenre hallgatott. Ez volt gyógyulásának kulcsa. Az evangéliumban a szintén pogány római százados (Mt 8,1–13) a maga hivatásában a kimondott parancsok kötelező erejét ismerve hitte el, hogy Jézusnak a betegségnél erősebb szava elég ahhoz, hogy szeretett szolgálja ismét egészséges legyen.

Ezek a történetek – a többi, csodás gyógyulást leíró történettel együtt – túlmutatnak a testi gyógyulás kétségtelenül örömdetes és hálára indító ajándékán. Jelként mutatnak Krisztusnak arra a hatalmára, amellyel az ember lelkének legsúlyosabb betegségét is képes meggyógyítani. Ez a betegség pedig a bűn, a hitetlenség, bizalmatlanság Istennel szemben, és ennek következménye, zsoldja a halál (Róm 6,23).

János apostol levelét olyan gyülekezetekhez írta, amelyek egyre inkább olyan szellemi-lelki hatások befolyása alá kerültek, amelyeket összefoglaló néven gnoszticizmusnak nevez a hittudomány. A gnosztikus tévtanítók a keresztyén hit alapvető és legfontosabb kifejezéseit használták ugyan, de idegen tartalmat kölcsönöztek ezeknek, meggyengítve vagy éppen csorbítva a Krisztusról szóló tanúságtételt.

A János által megszólított gyülekezeteknek a hite lett egyre betegebb.

De ez azóta is így van mindenhol az egyházban, ahol meggyengítik vagy csorbítják a Krisztusról szóló beszédét, az evangéliumot, hiszen egyedül ebben van és ebből fakad Krisztus népének ereje, lelki egészsége.

Krisztus dicsősége úgy jelenik meg a világban, hogy egyházának gyakran betegeskedő hitét, reménységét gyógyítja, erősíti. János apostol három kifejezéssel írja ezt le: ismereni, megtartani, szeretni.

Ismerni. Isten ismerete a Bibliában lényegesen többet jelent pusztán értelmi megismerésnél. A legmélyebb közösségvállalás (például házastársak esetében) kifejezésére is ezt a megjelölést használják. Olyan „ismeretről” van szó, amely részeseletét is jelent. Krisztust ismerni tehát nemcsak annyit tesz, hogy tudok róla, hanem hogy a vele való közösség által öbelőle részeselem, és így lesz részem a bűnbocsánat és örök élet ajándékában.

Megtartani. Megtartani Isten parancsait, megtartani Isten igéjét ketős jelentésű: egyfelől az apostoli igehirdetésre és egyáltalán Isten Igéjére utal, másfelől hirdeti, hogy nincs más, amit igazán tanulni és ismerni érdemes; a gnosztikusok tetszetős tudománya hamis. János az evangéliumában is, akár egyes számban, akár többes számban használta a „parancs” szót, mindig Jézus „törvényére”, a szeretetkapcsolatra gondolt, sohasem a *Tízparancsolatra* vagy általában Isten rendelkezéseire. Itt is ez a szó tartalma.

Fontos látnunk a különbséget Isten igéjének *betartása* és *megtartása* között. A szír Naamán betartotta, amit a próféta mondott neki. A ró-

A VASÁRNAP IGÉJE

mai százados betartotta Jézus szavát. János apostol viszont nem azt írta, hogy hitünk tisztasága és egészsége érdekében be kell tartanunk az igét, aprólékosan és pontosan, hanem arra biztat, hogy *tartsuk meg* az igét, tehát ragaszkodjunk hozzá. Ragaszkodjunk az eredeti és romlatlan evangéliumhoz és így ahhoz a Krisztushoz, akiről szól, és aki maga az evangélium. E nélkül a minden körülmények között való Krisztushoz ragaszkodás nélkül az egyház hite, de személyes hitünk sem lehet egészséges.

Szeretni. Isten szeretete irántunk soha nem csak érzés, hanem Isten szüntelen cselekvése a mi megmentésünkért a múltban és a jelenben. Istennek ebből az igralmas, mentő szeretetéből fakad a mi embertársaink iránt való szeretetünk. Ezeket a motívumokat éppen az *agapé* szó őrizte meg a görög nyelvben. Gazdag jelentéstartalma az egész Szentírás legjelentősebb fogalmává teszi. A kölcsönös ragaszkodás és szeretet az összekötő kapocs Jézus és megváltottai között, és ez segítheti át a hit válságain azokat, akik ehhez a kapcsolathoz ragaszkodnak, és abban meg is maradnak.

■ KOVÁCS LÁSZLÓ

Imádkozunk! Uram! Te a jó dolgot elkezdted bennem. Nekem adtad igédet, és azokhoz soroltál, akik néped közé számláltatnak, akik ismernek, dicsérnek és magasztalnak téged. Add most kegyelmedet, hogy igéd mellett kitarssak én is, és a te keresztyén népedtől soha el ne szakadjak. Ámen. (Luther)

Együtt imádkozom népeddel

Hosszú évek távolából is beleborzongok, ha eszembe jut az istentisztelet. Olyan magányosnak talán még sohasem éreztem magamat szolgálat közben, mint ott és akkor az oltár előtt állva. Alig tudtam megállni, hogy ne hagyjam abba az imádságot, és ne forduljak hátra, hogy megnézzem, mi történt a gyülekezettel. Azért nagy nehezen végigmondtam a *Miatyánkot*, és amikor az áldás osztására kifelé fordultam, persze ott látam az embereket a padokban, már fel is álltak az áldás vételére, de a szorongás, a magányosság érzése alig-alig enyhült a szívemben.

Pedig csak az történt, hogy senki nem mondta velem együtt fennhangon az Úrtól tanult imádságot. Vagy legalábbis a magam hangján kívül senki másét nem hallottam.

Hasonló – ha nem is olyan meg-rázó – tapasztalatom máskor is, előtte is, azóta is volt. S nemcsak a *Miatyánk*, de az *Apostoli hitvallás*, a közös gyónó imádság mondása közben is. S nem is a lelkész, liturgus magányosságának a megtapasztalása a legfájdalmasabb ilyenkor. Hanem annak felismerése, hogy ez is az egyik jele annak, hogy ilyenkor a közösség megélésének drága lehetősége, a gyülekezet közös ünneplése helyett a *lelkész által tartott istentisztelet közönségévé* lesz a gyülekezet.

Tudom, és időnként örömmel tapasztalom is, hogy ez nem mindenhol van így. Mégis igaz, hogy az ál-

talános helyzetkép nyugtalanító és aggodalomra okot adó. Ezért nagy szükségünk lenne arra, hogy újra felfedezzük a liturgikus imádságok kincsestárát, és éljünk is vele. „Újra meg kell tanulnunk a régi igazságot: *preces sunt arma ecclesiae* [az imádság az egyház fegyverzetel]” – írja *János Lajos* liturgikájában (162. o.).

Égészen biztos vagyok abban is, hogy amikor *Luther a Nagy káteban*, a *Miatyánkról* szóló részben az imádkozás *művészetéről, titkáról és erejéről* tanít, nemcsak személyes imádságos életünkről, hanem az *egyház imádságáról* is szól. „Azt pedig tudnunk kell, hogy egyedül az imádság minden védelmünk és oltalmunk. Mert nagyon is gyengék vagyunk az ördöghöz, hatalmához és táborához képest: ha reánk tör, biztosan eltipor. Gondolnunk kell tehát erre, és meg kell ragadnunk azokat a fegyvereket, amelyekre szüksége van a keresztyéneknek, hogy helytálljon az ördöggel szemben. Ugyan mit gondolsz: minek volt eddig olyan nagy hatása, mi gátolta és akadályozta ellenségeink tervét, vállalkozását, öldöklését és fölkelését, amellyel az ördög el akart nyomni minket az evangéliummal együtt, ha a mi oldalunkon vasfalként nem vonult fel néhány igaz ember imádsága?”

Az *egyház imádsága* – mint ahogy istentiszteleti élete is – *körülöleli a földet*. És messze túlnyúlik egy-egy helyi gyülekezet, de még az egyes fe-

lekezetek határain is. Az egy szent, egyetemes és apostoli anyaszentegyház kincsestára gazdagít bennünket, evangélikusokat is, és hisszük, hogy a reformáció örökségében fogant kincseinket más keresztyén testvéreink is felfedezik, és gazdagodnak általuk. Az előttünk jártak öröksége beleépül a földön küzdő egyház mai népének imádságába, és hisszük, hogy az utánunk jövők majd a tőlünk vett örökség kincseit vihetik és adhatják tovább. Ezért olyan fontos a számunkra elérhető örökség megőrzése, használata és ezáltal életben tartása.

Az egyház imádságának kincsestára nem lehet elrejtett, és nem is csak néhány kiváltságos, beavatott számára elérhető. Mindenki számára megragadható, „használható”, aki kész arra, hogy a koncentráltan az istentisztelet rendjében, a liturgiában feltáruló kincseket „birtokba vegye”, éljen velük, és így maga is Isten népének megajándékozott és ajándékozója tagja legyen.

A liturgikus imádságok kincsestárának egyes gyöngyszemeiről cikkorozatunkban később külön-külön is lesz szó. Ezért ennek az írásnak az a célja és feladata, hogy segítse hittestvéreinket és gyülekezeteinket a ránk bízott kincsek újrafelfedezésében, és bátorítson mindnyájunkat arra, hogy éljünk is velük. Ez pedig azzal a nagyon egyszerű, de időnként – például temetési vagy más, nyilvános

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

helyen tartott istentiszteleteken – mégis nagy bátorságot igénylő lépéssel kezdődik, hogy dacolva mai divatokkal, rossz trendekkel, készek vagyunk a gyülekezet közösségében *együtt és fennhangon* mondani a *Miatyánkot*, a hitvallást, a gyónó imádságot vagy – ahol már szokásban van – a közös imádságokba iktatott válaszokat, reszponzumokat.

Ezeken túl számos lehetőségünk van arra, hogy a lelkész által olvasott, mondott imádságokat, liturgikus részeket lélekben fegyelmezetten, csendben együtt imádkozzunk. Ebben segíthet az is, ha az állandó formulával végződő liturgikus imádságok végén együtt és hangosan mondjuk az áment.

És általában is fontos, hogy a gyülekezet közösségében, istentiszteleteinken annak felismerésével és tudatában legyünk együtt, hogy – emberről oldalról – az *istentisztelet „sikere” nemcsak a lelkészen, hanem az egész gyülekezeten is áll.* Az Úristennek adok hálát, hogy személyes tapasztalataim lehettek arról, milyen bátorítást és elkötelezést jelent a lelkész, az igehirdető számára a gyülekezet liturgikus aktivitása és a Szentlélek áldásáért imádkozó háttérszolgálat.

■ ITTJÉS JÁNOS

Flash mob és Luther-kötetek

► Folytatás az 1. oldalról

Több egyház jelentetett már meg olyan kötetet, amely az illető felekezet fővárosi jelenlétét dolgozza fel. Nagy László lelkész-szerkesztő *Az evangélikus Budapest* című könyv és film elkészítésével kapcsolatos ötleteit tárta az emlékbizottság elé. A testület támogatta a kezdeményezést.

A kultúrával összefüggésben más kezdeményezések is teret kapnak a bizottság tervei között. Az evangélikus identitástudat erősítéseképpen a testület egy úgynevezett *flash mobot* – egy előre kitalált, ám a rögtönzés hatását keltő, közösségi térben előadott tömegjelenetet – rögzítő, reklámnak is beillő, interneten terjesztendő videofelvételt szeretne készíteni. A flash mob lényege a kreatív mozgással, látvánnyal, illetőleg zenével átadott üzenet. Az ezzel kapcsolatos zenei feladatok koordinálását dr. Bence Gábor, az Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatója végzi.

Az emlékbizottság hamarosan kiírja az egyházzenei pályázatokat, kórusművek és zenés színpadi művek írására lehet majd pályázati anyagot beadni.

Szó esett a tanácskozáson a protestáns testvéregyház és az állam 2017-es reformációi emlékével kapcsolatos, egyházunkat érintő előké-

születeiről. Gáncs Péter elnök-püspök tájékoztatta a testületet az állami reformációi emlékbizottság hivatalos alakuló ülésének időpontjáról és az ökumenikus bizottság összetételéről.

Dr. Korányi András, zsinatunk teológiai bizottságának elnöke a református egyház zsinatának egyházunkat is érintő döntéséről beszélt. A szóban forgó határozat lehetővé tette, hogy alkotmánymódosítási javaslat születhessen arról, hogy a református egyházban *evangélikus felekezeti* személy is betölthet presbiteri és köznevelésiintézmény-vezetői tisztséget. A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinata viszonzásképpen elfogadta a közös teológiai munkáról szóló tervezetet, mely szerint keresik a közös szolgálat lehetőségeit.

Fabiny Tamás mint a Lutheránus Világszövetség alelnöke tájékoztatást adott a világszövetség *From Conflict to Communion (A konfliktustól a közösségig)* című evangélikus-katolikus kiadványának megjelenéséről. Az emlékbizottság döntött a kiadvány magyarra fordításáról.

Az északi egyházkerületi püspök ezenkívül megosztotta a résztvevőkkel a vallásiturizmus-pályázattal és az animációs Luther-filmmel kapcsolatos fejleményeket. Pap Kinga Marjatta, az északi püspöki hivatal tanács-

sa arról számolt be, hogy a reformátorról szóló animációs film rendezőjét, Richly Zsoltot meghívták a németországi Ludwigshafenbe, a *reformáció és kultúra* kiállításra. A már el-

nárának kezdeményezésére elfogadta a *Refo500* nemzetközi programhoz való csatlakozást. A 2009-ben Hollandiából indult nemzetközi együttműködés célja, hogy felhívja a figyel-

formátornak – Dévai Bíró Mátyásnak és Stöckel Lénártnak –, akik a város egyetemén tanultak.

A testület tagjai az ülés végeztével kedves ajándékkal távoztak: a dr.

készült epizódot a tervek szerint német szinkronnal mutatják majd be.

A reformációi emlékbizottság dr. Fabiny Tibornak, a Károli Gáspár Református Egyetem tanszékvezető ta-

met a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára.

Az emlékbizottság döntést hozott arról, hogy Wittenbergben emléktáblát kíván állítani két olyan re-

Peter Kónya és dr. Csepregi Zoltán által szerkesztett, 2013-ban megjelent, *Három lutheri hitvallás Magyarországon* című könyvvel gazdagodtak.

■ BALLA MÁRIA

Ökumenikus „piknik” kérdőjelekkel

Az idei imahetet előkészítő kanadai testvéreink remek ötlete volt a lelki ajándékok ökumenikus cseréje. Nem tudom, hány helyen fogadták meg a programfüzetben olvasható javaslatot, mely szerint a liturgia keretében „a különböző egyházak képviselői előrehozzák azokat a saját felekezeti tárgyakat, amelyek hozzájárulnak az egész keresztény közösség gazdagodásához”.

Ez a gazdagság az országos megnyitó istentiszteleten *Fischl Vilmosnak*, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa főtítkárnak felvezetésével a következőképpen jelent meg a Kálvin téri református templomban felállított asztalon:

„Hálásan fogadjuk el a római katolikus egyház ajándékát, amely egy »Szűz Mária Kisjézussal« ikon; a református egyház ajándékát, amely egy csillag; az evangélikus egyház ajándékát, mely egy kereszt; a baptis-

ta egyház ajándékát, mely egy Biblia; a pünködsi egyház ajándékát, mely a Szentlélek galambszimbóluma; a metodista egyház ajándékát, mely egy úrvacsorai kehely; a Magyarországi Ortodox Exarchátus (Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus) ajándékát, mely egy ikon; a Szent Margit Anglikán/Episzkopális Egyház ajándékát, mely egy imádságoskönyv; a görögkatolikus egyház ajándékát, mely egy díszes evangélium könyv...”

Valójában ennek az ökumenikus pikniknek a lehetőségéről szól az imahét: Istentől kapott ajándékainkat megmutatjuk, felkínáljuk egymásnak, és megosztjuk egymással. Ugyanakkor nem volt könnyű feladat megtalálni az egyes felekezetekre leginkább jellemző ajándékokat. Igaz, hogy élnek bennünk sablonos elképzelések, de ezek egyben veszélyt is jelenthetnek, hiszen erős a kísértés, hogy felszínesen „beskatulyázzuk”

egymást. Sztereotip látással szemlélve természetesnek tűnik, hogy az ikon csak az ortodoxoké, a Mária-kép a katolikusoké, a csillag a reformátusoké, a galamb a pünkösdieké...

No de akkor kié a Biblia, kié a kereszt?! Nyilvánvaló, hogy nemcsak egymástól megkülönböztető felekezeti „védjegyeink” vannak, hanem – hála Istennek – akadnak közös ajándékaink is, amelyeket együtt kellene megosztanunk az egész világgal. Éppen a keresztről szóló evangélium a legnagyobb, továbbadásra kapott kincsünk!

Nem véletlen, hogy az ökumenikus mozgalom egyfajta missziói ébredésből indult el, amikor eleink újra felfedezték és végre komolyan vették Jézusnak értünk is elmondott főpapi imádságát: *„De nem értjük könyörgők csupán, hanem azokért is, akik az ő szavukra hisznek énbennem; hogy mindnyájan egyik legyenek úgy, ahogyan te, Atyám, énbennem, és én te-*

benne, hogy ők is bennünk legyenek, hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél el engem.” (Jn 17,20–21)

Az ökumenikus közeledés sohasem lehet öncél, hanem Jézus Krisztus missziói parancsából fakad. Ugyanis csak akkor van esélyünk arra, hogy „tanítványá tegyünk minden népet”, ha mi is a Mester tanítványai maradunk. Ha nem azt vizsgáljuk, hogy ki a nagyobb, hanem készek vagyunk együtt tőle tanulni, vele járni, belőle, általa élni.

De vajon tudunk-e együtt táplálkozni belőle? Ha az ige mindennapi kenyérére gondolunk, akkor bátran válaszolhatunk igennel erre a fontos kérdésre. Az imahét egyik gazdagító élménye, hogy milyen sokféleképpen lehet „szelteni, ízesíteni, tálalni” a bibliai üzenetet. Ugyanakkor a piknikasztal sokszínű látványa, különösen is az ott látható kehely eszünkbe kell, hogy juttassa a keresztény közösség hasadásának legnagyobb botránját, közösségképességét, amelyről így vallottunk az ökumenikus liturgiában: „Amikor Krisztus megtörtetett testeként járunk az úton, fájdalommal tapasztaljuk, hogy még mindig képtelenek vagyunk a kenyér megtörésében együtt részesezni. Siettesd a napot, amikor végre az Úr asztalánál is megvalósítjuk a teljes testvériséget!”

Hogyan tudjuk siettetni ezt a várva várt napot? Kézenfekvő, hogy imádkozunk érte. De ne gondoljuk, hogy Isten feladata helyrehozni azt, amit a mi okoskodásunk szakított szét. Nem szabad, hogy beletörődjünk abba, hogy éppen az választ el minket, amiben összetartozásunk legmélyebb títka, forrása rejlik. Egészen addig hamisan cseng ajkunkon a „testvér” megszólítás, amíg Krisztus testében és vérében nem tudunk együtt részesezni. Ugyanakkor remélem, hogy az idei imahéten az ökumenikus ajándékok sok helyütt megvalósuló cseréje ismét egy szerény lépést jelenthet az úrvacsorai, az eucharisztikus közösség felé.

Végül hadd áruljak el egy kissé illúzióromboló kulisszatitkot, amelyet persze valószínűleg a legtöbben sejte-

ÉGTÁJOLÓ

nek. A Duna Televízió által is közvetített, felemelő nyitó istentisztelet után rögtön lebontottuk a „piknikasztalt”. A részt vevő egyházak képviselői hazavitték a hozott ajándékokat, hiszen mit is keresne egy ikon vagy akár egy feszület a Kálvin téren? Így én is fogtam a „magam keresztjét”, és visszahoztam a püspöki hivatalba, az íróasztalomra. Ha ezentúl rátekintek, mindig eszembe juthat majd, hogy ez a kereszt állt ott az ökumenikus asztal közepén 2014. január 19-én a Kálvin téren.

Közös Urunk ezen szenvedett értünk, és még szenvedése közben is imádkozott. Többek között azokért is, akik a hóhérai voltak, de „felülről egybeszórt” köntösét nem merték szétszakítani... A halott Jézus akár részekre osztható lenne, de Isten felülbíráltta a gonosz emberi ítéletet, és húsvét hajnalán feltámasztotta a juhok nagy pásztorát, aki még aznap elindult, hogy egybetereleje szétszóródott, elbitangolt juhait Jeruzsálemtől Emmauson át egészen a Tibériás taváig.

Ő ma is meghallja népe segélykiáltását: „Nyájad, lásd, mint széled el, / Eggyé lenni képtelen. / Te gyűjtsd össze népedet, / Veszni tért hívedet! / Segíts, Urunk!” (*Evangélikus énekeskönyv*, 265,3.) Ebben a pásztori szolgálatban lehetünk mi is bojtárok, terelő kutyák – és nem csak január harmadik hetében...

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

HORVÁTH-BALLA ZSUZSANNA FELVÉTELE / FORRÁS: EVANGÉLIKUS.HU

„Hát részekre szakítható-e Krisztus?”

Országos nyitó istentisztelet
a Kálvin tér megújult református templomában

► Folytatás az 1. oldalról

Pontban este hat órakor zsúfolásig telt templomba – amelynek mindkét emeleti karzatát is megtöltötték a hívek – vonultak be az ünnepi nyitó istentisztelet szolgálattevői: dr. Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke; Steinbach József református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke; dr. Szabó István református püspök, Gáncs Péter evangélikus elnök-püspök, a MEÖT alelnöke; dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök, Kocsis Fülöp görögkatolikus püspök; Papp János baptista egyházelnök, a MEÖT alelnöke; Csernák István metodista szuperintendens; dr. Frank Hegedűs anglikán káplán; Kalota József ortodox érseki vikárius, a MEÖT alelnöke; Magyar István ortodox protoierej; Magyar Márius ortodox esperes; Vojiszlav Gality ortodox püspöki helynök; Jancsev Tancso ortodox protoierej; Pataky Albert pünkösdi egyházelnök; Tarr Zoltán református zsinati tanácsos; Páll László, a Budapest-Kálvin Téri Református Egyházközösség lelkipásztorja, Gregersen-Labossa György evangélikus lelkész, a Johannita Rend magyarországi káplánja és dr. Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a MEÖT főtitkára.

A vendéglátó gyülekezet pásztorának köszöntése után a MEÖT főtitkára tájékoztatót az imahét alapvető tudnivalóiról, utalva arra, hogy a forrásanyagot készítő Kanada neve az ország egyik első népének, az irokézoknak a nyelvén „falut” jelent. „Isten házanépének tagjaiként a keresztények valóban egy »falunak« a lakói, akárhonnan jöttek is. Amikor a keresztények istentiszteletet tartanak, akkor ehhez a globális nagy faluhoz csatlakoznak, amely telve van gyönyörűséggel, küzdelemmel és reménység-gel” – mondotta Fischl Vilmos.

A biblikus átgondoltsággal felépített liturgiában minden részt vevő felekezet képviselője szolgált, Bódiss Tamás orgonaművész-kantor és a Pálóczy Krisztina dirigálta Kálvin kórus közreműködésével.

Erdő Péter bíboros Mk 9,33–41

alján mondott szentbeszédében két jézusi kijelentés látszólagos ellentmondását feloldva helyezte az „aki nincs ellenünk, az mellettünk van” üzenetét a Krisztus-hívők egységéért imádkozók szívére...

Gáncs Péter az imahét központi textusa, 1Kor 1,1–17 alapján hirdette Isten ígését a szószékről. Egyházunk elnök-püspöke a kereszténység Isten által „felülről szőtt köntösnek” nevezte, amelyen ugyan vannak szakadások, de az imádságok, illetve a keresztység összekapcsolja a hívők közösségeit.

Miként a Magyar Távirati Iroda is kiemelte tudósításában, Gáncs Péter az április 6-ai parlamenti választásokra utalva annak az óhajának adott hangot, hogy „bárcsak ne szakadna szét ez az ország, ne indulna romlásnak, hanem most, huszonöt év szabadság ajándéka után végre megtanulnánk, mit jelent, hogy a másik is ember. Lehet politikai ellenfél, de nem ellenség. Lehet, hogy másként lát gazdasági, politikai kérdéseket, de nem hazaáruló. Lehet vele vitatkozni, de nincs helye a verbális erőszaknak, a mocskolódásnak, a másik sárba tiprásának.” Isten csak oda tud áldást küldeni, ahol az atyafiak legalább az alapkérdésekben egyet tudnak érteni – mutatott rá.

Az imahetet megnyitó ünnepi alkalmat megtisztelte jelenlétével – többek között – Hólvényi György, az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára, Szentes Tamás főpolgármester-helyettes, Bácskai János, a IX. kerület polgármestere, és – természetesen – részt vett az istentiszteleten Pröhle Gergely evangélikus országos felügyelő, a Külügyminisztérium helyettes államtitkára is.

Hálaadás hangzott el az istentiszteleten a – mintegy fél éves műemléki felújítás után – karácsonykor átadott Kálvin téri templomért is. A Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke, dr. Szabó István egy valóban impozáns – eredetileg 1816 és 1830 között épült –, megszentelt hajlék helyreállításáért foglalhata imádságba köszönetét.

■ TPK

Kivonulás az istentisztelet végén

► Az elmúlt esztendő jelentős ökumenikus eseménye volt a milánói ediktum kibocsátásának ezerhétvenedik évfordulója alkalmából november 21-én Budapesten tartott tudományos konferencia. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) és a történelmi egyházak szervezésében zajlott jubileumi tanácskozásról lapunk hasábjain természetesen már beszámoltunk. Az e héten zajló ökumenikus imanyolcad apropóján közlésre szánt alábbi visszatekintés szerzője tavaly végzett a szege-di egyetem történelem szakán, jelenleg elsőéves teológushallgató az Evangélikus Hittudományi Egyetemen.

Emlékezés és párhuzam

A milánói ediktumot 313-ban adta ki Constantinus, ismertebb nevén Nagy Konstantin. A császár keresztények iránti toleranciáját édesapjától, Constantius Clorustól örökölte, aki Gallia helytartója volt. Erre az időre már lezajlottak a legvadabb keresztényüldözések, hitbéli eleink azonban számos jogtöltő meg voltak fosztva. Nem gyakorolhatták szabadon a vallásukat, és a keresztény birtokokat is elkobozta a hatalom.

Diocletianus mellett, hogy az egyik legnagyobb keresztényüldöző császár volt a 3. század végén, számos kormányzati és katonai reformot hozott. Mindez csak elodázta a birodalmi monstrum meggyengülését, de nem szüntette meg a problémákat. A birodalom recsegését jól hallotta Constantius Clorus és fia, Constantinus is, aki a történet szerint a császári hatalomért vívott 312-es, Milvius hídi csata előtt álmot látott. Nagy fényesség közepette megjelent neki a Krisztus-monogram, és hangot hallott: „E jelben győzni fogsz.” Másnap Constantinus ezt a jelet festette katonái pajzsára, és valóban le is győzte ellenfelét, Maxentiust.

***

A császár egy évvel később adta ki Milánóban híres ediktumát (uralkodói rendelkezését), melyben szabad vallásgyakorlatot, „vallási békét” engedett a többi vallásnak, többek között a kereszténységnek is, és rendelkezett a keresztény tulajdonok visszaszolgáltatásáról is. Ez a lépés messzemenő következményekkel járt.

Constantinus a kereszténységben azt az erőt látta meg, melynek segítségével össze tudja fogni a gyengülő birodalmat. Többek között ezért is hívta össze 325-ben Niceába az első egyetemes zsinatot, ahol rögzítették azt a hittételt is, hogy Jézus Krisztus egy lényegű az Atyával, s megkezdődött a ma is használt Niceai (Nicea-konstaninápolyi) hitvallás megfogalmazásának folyamata.

Constantinus a római császárokat megillető tisztsége alapján mint „pontifex maximus”, azaz főpap hívta össze, s elnökölt is a zsinaton. Ez a méltóság később – pogány eredete ellenére is – átöröklődött a kereszténységbe, s később a mindenkor pápa használta, illetve használja a mai napig.

Constantinus nem engedte, hogy az általa támogatott kereszténységben szakadás keletkezzen, ennek érdekében avatkozott bele politikai eszközökkel a hitvitákba is. Tette ezt annak ellenére, hogy számos történész szerint alig tett különbséget Krisztus tisztelete és a Sol Invictus (a győzedelmes Napisten) kultusza között. Bár halálos ágyán megkeresztelkedett, külön érdekességet jelent, hogy keresztelője a híres egyháztörténet-író, Nikomédiai Eusebius volt, akit a kárhóztatott ariánus irányzat egyik legfőbb oszlopának tartottak. Ez is visszatükrözi, hogy Constantinus életében és politikájában gyakran nem a tartalmi kérdések, hanem az erőviszonyok játszották a döntő szerepet.

***

„Emlékkép” a MEÖT-székházban rendezett novemberi emlékkonferenciáról – Horváth-Bolla Zsuzsanna felvétele

Ettől kezdve az egyház és a császár szövetségre lépett egymással, s amikor 391-ben Nagy Theodosius császár a Római Birodalom egyetlen államvallásává tette a kereszténységet, létrejött „a trón és oltár szövetsége”. A 4. században lezajlott vallásügyi fordulat ezzel maradandó nyomot hagyott az európai kultúrkörben.

***

A milánói ediktum kibocsátásának ezerhétvenedik évfordulója alkalmából rendezett budapesti konferencián változatos témájú előadások mutatták be, hogy a későbbi európai történelemben miként váltották egymást üldözöttesek és a kereszténységből kiinduló üldözések egészen a legutóbbi időkig. Az európai kereszténység így tevékeny részese volt annak, hogy a kontinens hosszú időre a nagyvilágban is vezető szerephez kerülhessen.

Az ókori fejleményeket taglaló előadások után a konstantini fordulat újkori összefüggéseit mutatták be az előadók. Török József, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának tanszékvezető professzora az 1789-es francia forradalomról tartott elemzést. A forradalom nyomán mintegy nyolcezer egyházi személy vesztette életét. Miért is volt a francia forradalom ennyire keresztényellenes? – tette fel a kérdést az előadó.

Tudvalévő, hogy a forradalom irányítóinak fő célja az úgynevezett harmadik rendnek, a papságon és nemességén kívüli többi társadalmi rétegnek a politikai jogokhoz juttatása és a javak új elvek szerinti elosztása volt. A középkori európai birtoköröklési rendszer a hűbériség volt, amely szigorú alá-, fölérendeltségen és a jobbágyok nagyfokú kiszolgáltatottságán alapult. A középkorban – a kulturális jellemzők és közeg miatt – ezt nevezték „keresztény öröklési rendnek”, amelyet joggal érthetett kritika az evangélium alapján.

Török József előadásában felhívta a figyelmet, hogy a francia forradalom előtt Európában nem volt helye a vallászabadságnak. Vannak azonban nagy mérföldkövek a 16. és 17. században: ilyen például az 1555-ös augsburgi vallásbéke, amely a katolikus felekezet mellett az evangélikusnak is szabad vallásgyakorlatot engedélyezett. Még előbbre mutató az 1568-as erdélyi – tordai – vallásbéke, amely a négy bevett vallásnak: katolikusnak, evangélikusnak, reformátusnak és unitáriusnak biztosított szabad vallásgyakorlatot. (Tegyük hozzá, hogy a református felekezet Európa-szerte csak a harmincéves háborút lezáró, 1648-as vesztfáliai béke alkalmával kapott engedélyt a szabad működésre.)

A francia forradalom egyik célja a vallászabadság biztosítása volt, eszköztára azonban nagyon árulkodó. Ahogy fentebb említettük, a forradalom felújította a keresztényüldözés gyakorlatát, emellett deszakralizálta a házasságot, és rombolta a társadalom kötelékeit.

A 20. század totalitárius diktatúrái és ideológiai is számos súlyos kérdést vetnek fel az egyház és az állam hagyományos európai viszonyrendszerét tekintve, ebben nincsen jelentős különbség nemzetiszocializmus és kommunizmus között. Korányi András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora előadásában arról szólt, miként nyilvánult meg a totalitárius diktatúrák keresztényellenessége.

A diktatúrikus rendszerek igyekeztek a kereszténységet elszeparálni, „gettósítani” a társadalomban, a nyilvánosság előtt a propaganda eszközökkel lejáratni, illetve ellehetetleníteni részvételét az ifjúság nevelésében. Ez súlyos beavatkozást jelentett a családok életébe. Nem szabad meglepednünk arról sem, hogy ezek a veszélyes ideológiák akkor is léteznek és hatnak, ha követőiknek éppenséggel nincs lehetőségük az állam és a társadalom feletti hatalom tényleges megszerzésére.

Szóba került a konferencián a második világháborút, illetve a rendszer-változást követő időszak is. Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a MEÖT főtitkára előadásában felhívta a figyelmet arra, hogy Európában ma is hoznak keresztényellenes döntéseket, mert sokak szerint a kereszténység földhözragadt és kötöttségekkel teli. Gondoljunk csak a 2012-es brüsszeli esetre, amikor is karácsonykor – a nem keresztény lakosságra hivatkozva – megtiltották a hagyományos karácsonyfa felállítását a főtéren, s egy nem túl esztétikus, képernyőkből álló monstrumot, „télfat” állították a helyére.

Igen fontos a tolerancia, keresztényként nem is mondhatunk mást, hiszen hitünk lényege az a szeretet, amely az emberré lett Istenből sugárzik felénk. De – Tökécski László történésznek, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara tanszékvezető docensének szavaival élve – önmagunk nem vállalása, vagyis az önmagunkkal szembeni intolerancia nem a megfelelő eszköze a toleranciának.

Gonda László, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem docense végül az egész mai világra vetítve tette fel a kérdést, hogy a kereszténység globális jelenléte és missziói erőfeszítései milyen lehetőségekkel és kihívásokkal szembesítenek minket, mikor elhagyjuk a „konstantini modellt” hagyományos, európai környezetét, és más hagyományok között próbáljuk meghonosítani. Felhívta a figyelmet arra, hogy a konstantini fordulattal életre kelt egy új modell, a trón és oltár szövetsége. Ennek kapcsán vált általános jelenséggé az európai történelemben, hogy a hittérítők háta mögött felcsillantak a dárdák is. Így Európa lassan „posztkrisztusi” lett, ami nagy problémát jelent, ugyanis a társadalom akkor tudja fenntartani igazán önmagát, ha élete egészében a krisztusi spiritualitás jelenik meg.

■ GÖMBÖS TAMÁS

Különös találkozás – három évtized után

► Hónapok óta tartozom ezzel az írással barátaimnak, ismerőseimnek, akik egyre csak biztattak, hogy történetemet osszam meg szélesebb körben is. Most, amikor meglehetősen zajos és elfoglaltságokkal teli életem a karácsonyi ünnepek után egy kicsit elcsendesedhetett, úgy gondoltam, eljött az ideje, hogy ezt megtegyem.

■ GÖRÖG ZOLTÁNNÉ, HAJNALKA

A mögöttünk álló évben igen izgalmas, felejthetetlen utazáson vehettem részt. Olyan utazáson, amelyre évek, sőt immár évtizedek óta vágytam. Régóta szerettem volna ugyanis megtalálni valakit, aki meghatározó élményt jelentett számomra hívő keresztény életem kezdetén, és akivel utoljára több mint három évtizede találkozhattam.

Viktor Avramovics Mamontovval először Moszkvában hozott össze minket az Úr a hetvenes évek közepén, amikor is debreceni egyetemistaként évfolyamtársaimmal az ottani Lenin Pedagógiai Főiskolán végeztem kiegészítő tanulmányokat diplomamunkám megírásához. A professzorral a modern szovjet irodalom előadásán ismerkedtünk meg.

A hallgatókkal teli auditoriumban legelső, bemutatkozó előadásán a Szovjetunióban meglehetősen kényes irodalmi alkotásnak számító Bulgakov-regényről, a *Mester és Margaritáról* kezdett beszélni. Bevezetéként feltette a kérdést: esetleg olvasta-e már közülünk valaki a művet? Mi ötten, debreceni diákok büszkén jelentkeztünk. Szovjet társaink nem sokat hallottak a korábban tiltólistán szerepelt könyvről.

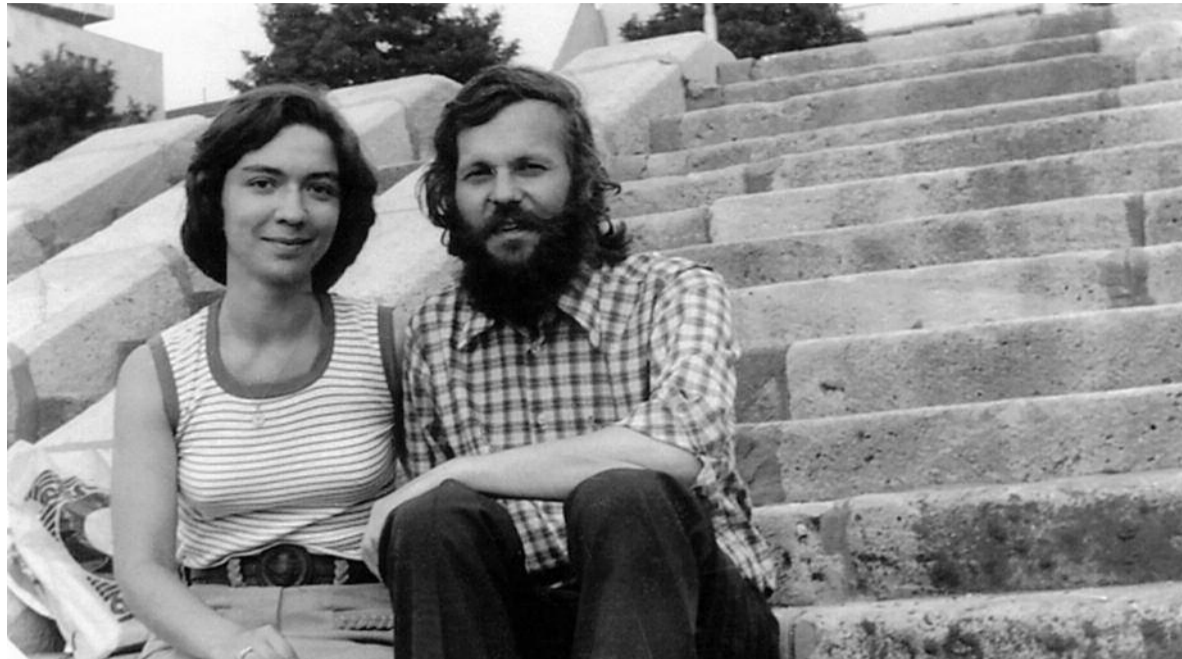
A következő kérdés ez volt: van-e valaki, aki ismeri és olvasta az „eredeti forrást”, amely fel-felbukkan a regényben? Nagy csend támadt. Úgy tűnt számomra, hogy egyedül én értettem a feltett kérdést: professzorunk a Bibliára gondolt. Hirtelen nagyon elbizonytalanodtam: szabad-e színt vallanom, hogy igen, én bibliaolvasó vagyok. Még Moszkvába is magammal vittem a számomra húszéves koromtól olyan fontos könyvet, amelyet ha észrevesznek, a határon el is kobozhattak volna. Otthon egyetemi bibliakörös társaim – de még Gyula bácsi, a lelkészünk is – óvatosságra intettek ilyen tekintetben, amikor elutazásom előtt kikértem tanácsukat. Belülről szorongatott valami, de gyáva voltam jelentkezni. Fülig vörösödve ültem és hallgattam.

Ekkor Mamontov professzor szelíd, biztató tekintettel rám nézett, és azt mondta: „Amennyiben van valaki, aki össze tudná hasonlítani a Jézus–Pilátus-párbeszédet az eredeti forrás, illetve a regényben leírtak alapján, kérem, álljon fel. Ígérem, semmi baja nem lesz belőle.”

***

Hát valahogy így kezdődött a barátságunk. Akkor még nem tudtam, ki is volt professzorunk valójában. Irodalom-előadásaira egyre nagyobb lelkesedéssel jártunk, mert ott a szakmai ismereteken túl valami sokkal fontosabbat kaphattunk. Ő más volt, mint a többi tanárunk. Megmagyarázhatatlan öröm és békesség sugárzott belőle. Hónapokon keresztül afféle „Abigélként” kísérte életemet meglehetősen nehéz moszkvai körülményeink között. Búcsúzásunk alkalmával valami ürügyet kitalálva szerezte meg a címet, magáról nem árult el sokat.

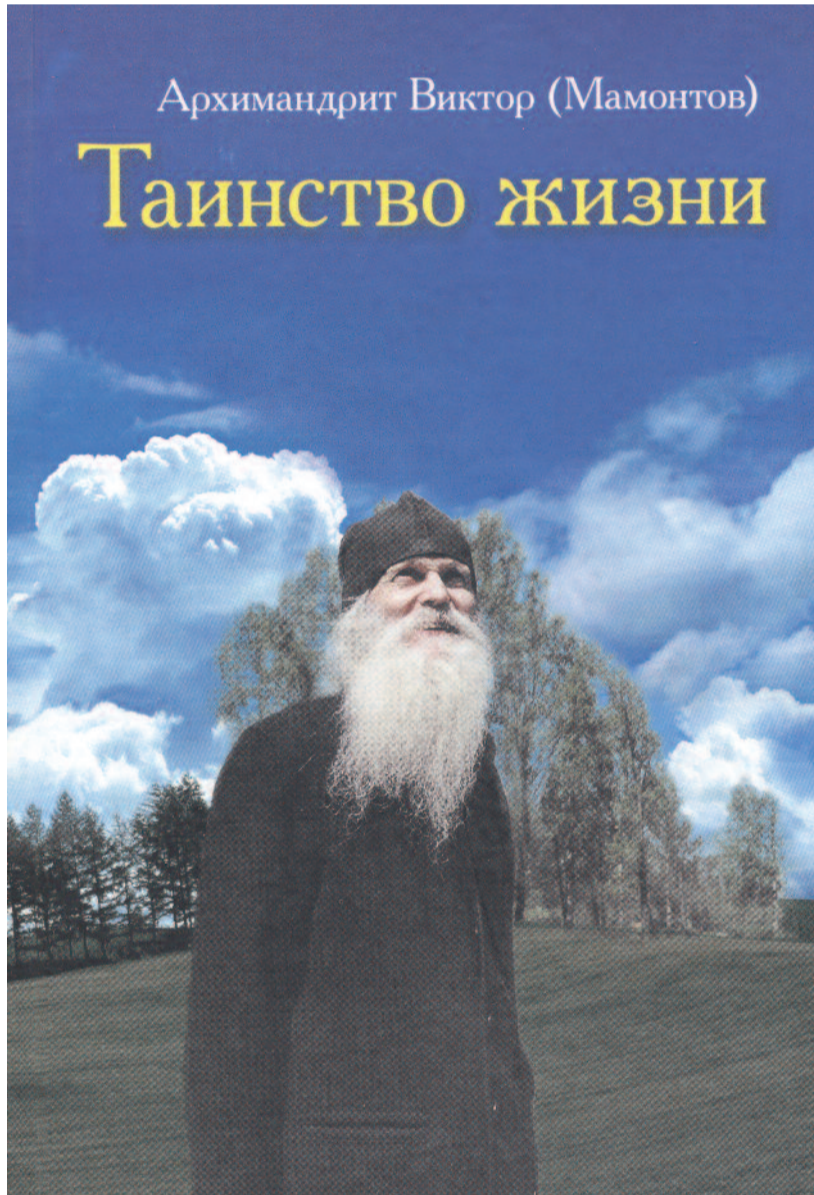
Néhány hónap múlva táviratban értesített, hogy Nyíregyházára érkezett

1977 nyarán a pesti Duna-part lépcsőjén

egy szovjet diákcsoport kísérőjeként. Találkozni akart velem, de nem akárhol. A vasútállomásra hívtott, ahol nem volt feltűnő, hogy találkozunk. Naiv huszonkét évesként nem érttem: azért, mert lehallgatástól tartott. Ott, a nyíregyházi vasútállomáson vallotta meg

Kéthetes magyarországi tartózkodása alatt mindenhol elkísértem Viktort. Sokat beszélgettünk a hit dolgairól. A mai napig élénken emlékszem a Szentháromságról folytatott beszélgetésünkre a budapesti Duna-part lépcsőjén ülve. Egy fotó is készült ott rólunk.

Viktor (Mamontov) archimandrita – 2007-ben megjelent könyvének címlapján

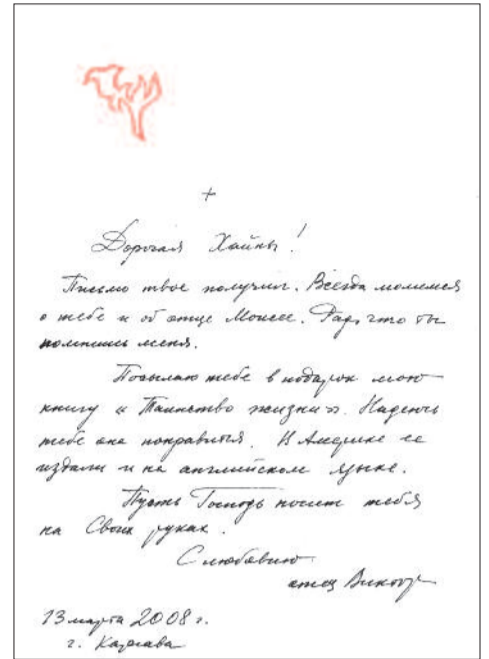
nekem, hogy hívő pravoszláv keresztény. Megkért, hogy segítsek orosz nyelvű Bibliákat beszerezni számára.

Egy miskolci barátom révén jutottunk el Mózes atyához, az ottani ortodox paphoz, akitől egy kis bőröndnyi Bibliát kaptunk ajándékba.

Azután elutazott. Hiába kértem, ne vigye el egyszerre a bőröndnyi Bibliát. Hajthatatlan volt. A határról táviratot küldött megnyugtatásomra: „Mama zdarova”, ami annyit jelentett, hogy a mama egészséges, tehát az akció sikerült.

2013 augusztusában Karsavában

Viktor levele a szerzőhöz 2008-ból

Sűrű levelezés következett ezek után, számomra mégsem derült ki, mi lett a Bibliák sorsa. Amikor egy év múlva értesítettem, hogy evangélikus lelkészhez megyek feleségül, elküldte jókívánságait, biztosítva engem arról, hogy továbbra is imádkozik értem, de soha többet nem írt.

Évek teltek el. A nyolcvanas évek elején férjem ajándék repülőjeggyel lepott meg, hogy elutazhassak Moszkvába baptista barátomhoz, és kideríthessem, mi történt Viktorral. Nagyon kalandos utam volt. Végül annyit sikerült megtudnom, hogy szerzetes lett valahol a Baltikumban.

Bár teljes képtelenségnek tűnt a dolog, a szívem mélyén mindig arra vágytam, hogy valahol, valamikor még egyszer találkozhassunk. Annyi mindent jó lett volna megbeszelnünk! Évtizedek múltak el. Újra meg újra érdeklődtem különböző egyházi személyeknél, hogyan találhatnám meg régi barátomat, de hiába. Egy szerzetes megkeresni valahol az egykori nagy Szovjetunióban lehetetlenség – mondták. Olyan, mint tűt után kutatni a szénakazalban.

***

Néhány évvel ezelőtt aztán felcsillant a remény. Az interneten egyszer csak rábukkantam egy bizonyos lettországi pravoszláv archimandritáról (pravoszláv papi méltóság) szóló cikkre, amelyben felismertem Viktort. Lelkes nyomozásba kezdtem. Sok mindent sikerült kiderítenem Viktor atyáról, aki egy Karsava nevű lett kisvárosban él.

A Baltic Tv Youtube-on megtalált riportfilmjéből kiderült, hogy az ökumenikus lelkületű, mélyen hívő keresztény pap szolgálata és gyülekezete zarándokok százait vonzotta évtizedeken keresztül erre az eldugott kis településre New Yorktól Rigán keresztül Moszkváig.

Azon nyomban tollat ragadtam, és levelet írtam Karsavába. Beletettem a régi fényképünk másolatát is.

Postafordultával megérkezett az örvendező válasz. „Első találkozásunk óta imádkozom érted. Köszönöm, hogy te sem felejtettél el engem. Ajándékba fogadd tőlem egyik könyvememet, amelynek címe: *Az élet titka*. A szeretetről szól.”

Elmondhatatlanul boldoggá tett mind a levél, mind pedig a számomra igen értékes gondolatokat tartalmazó könyv. Sajnos azonban mégsem folytatódhatott levelezésünk. Az internetről értesültem arról, hogy Viktor atya súlyos betegsége miatt visszavonult él.

2013 tavaszán aztán egyre sürgetőbbnek éreztem, hogy utazzunk el Karsavába. Férjem lelkesen támogatta tervemet. Barátaink is biztattak,

sőt többen anyagilag is segítettek abban, hogy elrepüljünk Rigába, majd onnan bérelt autóval – mintegy ötórás utazást követően – eljussunk az orosz határ mentén fekvő kisvárosba.

Habár senkit nem ismertünk, orosz tudásomnak köszönhetően könnyen szót értettünk az ottaniakkal. A jelenleg a gyülekezetben szolgáló Alekszejsz atya, valamint Alla asszony, a templomszolga elvezettek a házhoz, ahol Viktor atyát ápolja nővére, de semmi jóval nem biztattak. A szigorú, idős asszony senkit nem enged súlyos Alzheimer-kórban szenvedő öccse közelébe.

Mi azonban közvetlenül úti célunk előtt nem akartuk tervünket feladni. Régi fényképemmel és Viktor leveleivel felszerelve becsengettünk a házba. Raisza először ajtót sem akart nyitni, végül nagy nehezen beengedett a konyhájába. Orosz szokás szerint kedvesen teával és süteménnyel kínált bennünket, közben sok mindentről beszélgettünk.

Egyszer csak felállt, és kiment. Kisvártatva széles mosollyal az arcán tért vissza. „Képzeldék, a bátyuska emlékszik! Látni szeretné Hajnit!”

Remegő léptekkel indultam Viktor betegágya felé. Az első pillanatokban bizonytalanul méregettem, majd hirtelen elmosolyodott. Átfogtam folyamatosan imára kulcsolt kezét, és eldadogtam, amit régóta szerettem volna elmondani neki. Férjem az ajtóból próbálta megörökíteni találkozásunkat. Viktor ugyan régóta nem beszél, de tekintete, mosolya csodálatos belső békét és szeretetet sugároz most is. Kérdéseimre bólogatással válaszolt, és mielőtt földi búcsút vettünk volna egymástól, fejemre téve reszkető kezét, megáldott.

***

A helyi gyülekezetben hamar híre ment különös látogatásunknak. Kezdetben nem akarták elhinni, hogy sikerült találkozunk a visszavonultságban élő atyával, akit a mai napig oly sokan tisztelnek, szeretnek. Végül aztán annyit meghívást kaptunk, oly sok szeretetmegnyilvánulásban lehetett részünk, hogy igencsak nehéz szívvel köszöntünk el újdonsült ottani testvéreinktől.

Istené legyen a hála, hogy így is megtapasztalhattuk Urunk idő, tér és minden emberi tényező felett győzedelmeskedő hatalmát! Hűsége és szeretete szüntelenül vonz magához és egymás felé különböző korú, anyanyelvű, származású és felekezetű embereket szerzte a világon ma is.

A szerző a Félé Evangélikus Diakónisszaegyesület főnökhasszonya

Történelmi traumáink és a gyász

Lehet-e? fórum a Deák téren

► Az emberi veszteségek, a gyász feldolgozásával különböző kultúrák különbözőképpen próbáltak. A gyászmunkában kiemelkedő szerepük volt a vallásoknak, különösen a súlyosabb veszteségek esetén. A lélektan fejlődésével különböző pszichoterápiás módszerek is kialakultak, melyek alkalmazásával megakadályozható az elhúzódó vagy kóros gyász kialakulása. De mi a helyzet a kollektív traumákkal? Hogyan lehet feldolgozni azt, amikor a kultúra tagjai folyamatosan óriási veszteségeket élnek át? Ezekre a kérdésekre keresték a választ a Magyar Pax Romana és az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Egyesület *Lehet-e?* sorozatának legutóbbi, *Történelmi traumáink és a gyász* című rendezvényén.

A minden hónap harmadik hétfőjén a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének nagytermében tartott fórumon mindig színvonalas előadások hangzanak el, izgalmas, aktuális témák vannak terítéken, melyek utóbb a fórum honlapjára (www.egy-hazestarsadalom.hu) is felkerülnek, sőt élő, online közvetítésben interneten is követhetők.

Bordás Sándor pszichológus, Ujváry Gábor történész és Szabó Márton politológus – Horányi Özséb egyetemi tanár moderálása mellett – a január 20-i alkalmon egy Magyarországra és több szomszédos országra kiterjedő kutatásról számolt be, amely a nagy történelmi traumák feldolgozatlanságát jelzi. Megoldási lehetőségekről, próbálkozásokról is tájékoztattak, de további javaslatokat is várnak.

Sokan és sokat vizsgálták például az öngyilkosságok motivációs hátterét. Mi okozta azt, hogy a Vajdaságban a múlt század hatvanas éveiben több öngyilkosságot követtek el, mint Magyarországon, amely pedig akkoriban világelső volt e tekintetben? A legfőbb ok egy nagy történelmi trauma lehetett: a második világháború után Tito partizánjai több tízezer magyart mészároltak le, és a vajdasági magyarságot alárendelt helyzetbe kényszerítették. Trianon után Magyarországon tíz százalékkal nőtt az öngyilkosságok száma. 1989 után viszont Magyarországon az öngyilkossági statisztikákban örvendetes módon a kilencedik helyre esett vissza, jóllehet az „alternatív öngyilkosságok” (alkoholizmus, droghasználat stb.) terén változatlanul „előkelő” helyezése van.

A délszláv polgárháború kitörésének egyik legfontosabb oka a szerbek hatvan évvel ezelőtti traumája: revánsot vettek Rigómező elvesztéséért. A szerbek úgy tartják, hogy a Koszovóban élő albánok a hatszáz évvel korábban a tartományt megszerző törököknek a leszármazottai. Az akkori veszteséget a szerb kultúra szempontjából nem dolgozták fel, tehát úgynevezett elhúzódó vagy kóros gyással állunk szemben.

A szlovákok magyarellenessége mögött a dualizmus idején elszennvedett elnyomatás, magyarosítás traumája húzódik meg, ők ezért akarnak revánsot venni.

A már említett nagy kutatás célja egy konfliktuskezelő program kidolgozása. A kérdőíveken hat történelmi traumát – tatárjárás, török hódoltság, 1849, Trianon, az 1945 utáni kommunista hatalomátvétel és 1956 – jelöltek meg, és helyi véleményformáló személyiségeket (polgármester, orvos, pap, jegyző stb.) kérdezték. A válaszokban Trianon került az első helyre, ezt követte a kommunizmus, majd 1956, tatárjárás, török hódoltság és 1849. Vagyis a magyar nemzet tudat Trianont dolgozta fel a legkevésbé. Az időben hozzánk közelebb eső kommunista hatalomátvételt és 1956-ot is jobban feldolgozta, mint ezt.

A történelmi traumákra adott reakciókon belül nagyon erős a hárítás, az elhallgatás vagy a hallgatásra kényszerítés. Nem megfelelő feldolgozás például a sérelmek hangoztatása, a bűnbakkeresés vagy bagatellizálás, relativizálás (például holokauszt), ezek elhúzódó gyászhoz vezetnek a közgondolkodásban. Az elhárító mechanizmusok tudattalan ismétlődéseket eredményeznek (például neonácik). Elváltak egymástól a magán- és a közbeszéd (például 1990 előtt második nyilvánosság, szamizdat), skizofrén attitűd alakul ki. Erős a magyar társadalomban a negatív reagálás, panaszkodás, aminek az egyén életére is kiható konzekvenciái vannak.

A konfliktusokat rendszerint erőszakkal akarjuk megoldani, miközben az európai megoldás a konszenzusra való törekvés. Azt gondoljuk, hogy csak nekünk lehet igazunk, másoknak soha. Ez a gyengeség jele, a rombolás stratégiája – hívta fel a figyelmet az egyik előadó.

A tervezett konfliktuskezelési program legalább két-három hétvégét venne igénybe, és a véleményformálókat vonná be (más elképzelések szerint inkább a fiatalokkal kellene foglalkozni). Székesfehérváron úgynevezett „humán erőforrás-fejlesztő házakban” még a nyár előtt ki is próbálják ezt a programot, amelynek mintájául a romakérdésnél korábban már sikerrel alkalmazott toleranciakezelési program szolgál. Kis, 12-16 fős csoportokban foglalkoznának az érintettekkel.

Az előadók szerint legalább a középiskolákban mindenütt be kellene vezetni a konfliktuskezelő technikákat és stratégiákat. Trianonnal kapcsolatban pedig találni kellene egy nagyon komoly, hatékony konfliktuskezelési módszert.

Több hozzászóló szerint Trianon mellett a holokauszt a másik nagy trauma, amelyről nem tudunk indulatok nélkül beszélni, csak „felszakadó sebként”. Azt sem szabad elfelejteni, hogy miközben Trianon számunkra a legnagyobb, Mohácshoz mérhető, de annál is súlyosabb nemzeti tragédia, a szomszéd népek számára történelmük legboldogabb pillanata.

Mindazonáltal örvendetes fejlemények is vannak: fiatal szlovák, román történészek magyarul tanulnak, magyar iratokat, dokumentumokat is tanulmányozni akarnak. A magyar-szlovák történészek vegyes bizottsága is ért el bizonyos eredményeket. Példaként tekinthetünk a már megvalósult német-francia vagy kínai-koreai-japán közös történelemkönyvekre.

Mint az egyik hozzászóló megfogalmazta: a legfontosabb, hogy konfliktusainkban ne a győztes-vesztes, hanem a nyertes-nyertes formula érvényesüljön. Vagyis konszenzus révén olyan megoldásra jussunk, amely által mindenki győztesnek érezheti magát.

■ T. KOVÁCS PÉTER

Kettős kötésben

Az év szakkollégistája Nyíregyházán

► **Kertészné Uhrin Klára, az Evangélikus Roma Szakkollégium (ERSZK) tagja kapta az év szakkollégistája címet egyikét decemberben, a Keresztény Roma Szakkollégiumok Hálózatának találkozóján Balatonszárszón. Azóta már azt is tudhatjuk róla, hogy január 8-án kitűnőre értékelték diplomakoncertjét a Zeneakadémia hangversenytermében, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem mesterképzésén, ahol népi furulya tanszakon tanul...**

– A hangszerek többsége zenekarban is meg tud szólalni, a népi furulyánál ez ritka – vezet be hivatása rejtelmeibe szélesen mosolyogva. – Moldvában, Gyimesben használják zenekarban, tánc kíséret hangszereként, de ez elsősorban pásztorhangszer. Egyéni és egyedi megszólaltatásra vár, ezért sajátos kihívás. Most nagyon boldog vagyok, örülök, hogy mesterem, *Juhász Zoltán* is elégedett. Egyébként épp most tudtam meg, hogy a félévem is kitűnőre sikerült.

Hogy népi furulyás lett Uhrin Klára, annak gyakorlati és érzelmi oka egyaránt van: némi kacskaringózás után, viszonylag későn döntött a pályájáról, amikor sok választási lehetősége már nem volt, ha magas szinten akart muzsikálni:

– Kisgyerekként, még Gyomaendrődön, a zongora volt az első hangszerem, de sok sikerélményt nem adott, senki sem biztatott, támogatott – folytatja. – Mégis végig kellett csinálnom a zeneiskolában mind a hat évet, mert otthon azt hallottam, hogy amit elkezdünk, azt befejezzük.

Amikor Békéscsabára, az evangélikus gimnázium művészeti szakára mentem, már drámatagozaton folytattam a tanulmányaimat, de jellemző, hogy a zenei szakközépiskolásokkal barátkoztam, és bejártam az óráikra is, szolfézásra, zeneelméletre,

– Nem, de a dalok igen! Nekünk – hárman vagyunk testvérek – még rengeteget énekelte gyerekkorunkban az apám és a nagymamám. Meg rengeteget olvastak és verseltek is. Ez így lenne természetes egyébként, azért küszködünk most a gyerekekkel a zeneiskolában vagy az énekórán, mert nincs zenei anyanyelvük. Csak a beszédhang képzését ismerik, és gépzeneét hallgatnak.

Mindenesetre a pásztorokkultúra úgy ivódott belém, hogy nem is tudtam róla. Elveszítettem a hangszer tanulás számára legértékesebb középiskolási éveket, de kiváló nyíregyházi tanárain – *Juhász Erika* nevét is meg kell említenem – felismerték velem a lehetőséget, hogy a népzeneben tizenkilenc éves korom után is magas színvonalra juthatok, és ráadásul ez a világ a sajátom.

A tanárképzős diplomával a nagyhalászi zeneiskolában kezdett tanítani, s már az első év után egy teljes kihelyezett tagozatot kapott az újdombraídi iskolában, ahol a negyvengyerekből rögvest harminckilenc zenesulis lett. Hat éven át tartó módszeres munkával számos komoly sikert ért el velük. E sikorsorozatot saját gyermekeinek érkezése szakította meg.

– A két kisfiammal öt évig voltam otthon, s ezalatt újra kellett rendeznem magamban a dolgokat. Szeretek tanítani, de eszembe jutott, hogy zenélni jobban. Közben pedig a hangszer tudásomban megrekedtem, úgy éreztem, hogy nem haladok előre. Amikor pedig megszűnt az állásom, tehát nem lett volna hova visszamenni, már igazán nem volt nehéz eldönteni, hogy mesterképzésben folytatom a tanulást.

Állami finanszírozással, de csak nappali tagozaton tanulhatott, az egész családért viselt felelősséget hordozva, Nyíregyházáról ingázva – ehhez azért nagyon kellett az a lehetőség, amelyet az Evangélikus Roma Szakkollégium tud nyújtani tagjainak.

hagyományos – és a népi hagyományokat őrző – paraszti családból származik, anyám családja pedig roma. A kettősség tehát velem van kicsi gyerekkorom óta – a nyarakat a jársági cigány rokonság körében töltöttem.

Ez a kettősség meg is határozta az én utamat, és mindig visszatér. Először akkor láttam nagy hasznát, amikor az újdombraídi iskolában a tanítványaimnak kilencven százaléka roma, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermek volt. Amikor odaszereződtem a zeneiskolába, fogalmam sem volt, ki-ki fogok tanítani! Most pedig itt, a szakkollégiumban bukkan fel ismét ez a motívum... Ahogy azonnal szót értettem az iskolában a gyerekekkel és a szüleikkel – nekem sose voltak fegyelmezési gondjaim, mert értem ezt a közeget –, a szakkollégium világa is otthonos számomra.

– *Nem lehet nem észrevenni, hogy azok a roma fiatalok, akik rendkívüli erőfeszítésekkel meg sok szerencsével eljutnak a diplomáig, gyakran inkább minél messzebbre igyekeznek a népi kultúráktól, mert a tapasztalat azt tanítja meg nekik, hogy ha nem ezt teszik, a cigány mivoltuk inkább visszahúzza őket is, és segíteni nem tudnak.*

– Én azt gondolom, hogy akiknek nem elég széles a látókörük, azokat lehet visszahúzni. Akiknek vannak olyan meghatározó személyek az életükben, akik támaszt, inspirációt tudnak nyújtani, elég szélesre tárják előttük a világot, azokat nem fenyegeti ez a veszély. Én nem félek telepi iskolát elvállalni, ha úgy hozza az élet. De nem is muszáj mindenkinek „visszameneni”, nem csak úgy lehet segíteni.

Kertészné Uhrin Klárát a színpad iránti vágy vezette a zeneművészeti egyetemre, s az elmúlt időszak kiteljesítette a zenéséletét. Debrecenben tánc házi muzsikuskhoz csatlakozott, az autentikus népzenei játékos *Sugallón* kívül azonban két-három másik zenei formáció is az élete része lett. A szakkollégium nyári rendezvényén a – nemzetközi öku-menikus szabadegyetemen is bemutatkozott – *Belibuba* tagjaként világszerte varázsol, bár a koncert után csaknem ugyanazzal a muzsikussal moldvai népzenevel teremtettek fergeteges hangulatot. Azóta pedig valahogy lett egy régi zenét játszó együttese is.

Az Evangélikus Roma Szakkollégium egyik oszlopos tagja, néha pedig helyettesíteni, tanítani hívják, valahová a Budapest–Debrecen–Nyíregyháza háromszögben... A fő célzást, hogy ez esetleg sok lenne vagy nehéz, még csak nem is érti. Szerinte minden éppen jól van.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

zenetörténetre, és olykor jobban teljesítettem, mint akik valóban oda jártak. Csellóztam is két évig akkoriban... Játszottam blockflötén, a klasszikus furulyán csak kedvtelésből, és megvolt a gitár is, még mielőtt a valódi hangszeremre rátaláltam volna.

De az már a Nyíregyházi Főiskola népzene tanszakán történt, ahol *Dsupin Pál* tanítványként csodálkozott rá Klára az ismerős kultúrára, nem mellesleg közelebbi kapcsolatba kerülve még a citerával is:

– Édesapám húsz évig csikós volt...
– És ott volt a tarisznyájában a hangszer?

– *Az ősztöndíj komoly motiváció, de tesz-e hozzá még valamit az életéhez az ERSZK?*

– Nagyon sok irányú ez a képzés, és sok múlik azon, hogy az ember mennyire veszi komolyan. Nekem a legmeghatározóbb, legfontosabb a spirituális, lelki töltekezést adó része. De minden elemének, minden tárgynak látom hasznát...

– *Van ennek a szakkollégiumnak egy filozófiája, egy vállalt küldetése: kettős identitással élő roma értelmiségiek képzését tekintti hivatásának. Az Ön számára ez mit jelent?*

– Apámról már elmondtam, hogy

Mesteri virtusok

Reformációról és művészetről – budakeszi protestánsok körében

► A Budakeszi Protestáns Kör vendégeként maratoni előadást tartott dr. Marosi Ernő művészettörténész akadémikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professor emeritusa január 16-án, csütörtökön a Kálvin teremben. A *Reformáció és a művészet* címet viselő előadásra nemcsak avatott művészettörténészek érkeztek – mint például két egykori Marosi-tanítvány, Zászkaliczky Zsuzsanna tudományos munkatárs és dr. Harmati László Béla igazgató az Evangélikus Országos Múzeumból –, hanem sok be nem avatott érdeklődő is, akik ezen az estén estek át a Marosi Ernő-féle, láb- és széljegyzetekkel, asszociációkkal nem fukarkodó tűzkeresztségen. A művészettörténeti gyorstalpaló előtt dr. Lackner Pál püspök tartott gyors (de velős) áhítatot. „Akiket Isten lelke vezérel, azok Isten fiai.” (Róm 8,14) A modern kor az informatika kora. A számítógépek által használt kettes számrendszer 0 és 1 opciója jól párhuzamba állítható az ember helyzetével, aki eldöntheti, hagyja-e magát az Istentől vezérelni. A kérdés egyszerű: igen vagy nem?

GÁSPÁR GÁBOR FELVÉTELE

Előadásának mottójaként Marosi Ernő a 26. zsoltár 8. versét idézte: „Uram, szeretem a te házában való lakozást, és a te dicsőséged hajlékának helyét.” Ez az igehely a professzor szerint minden, a művészettel kapcsolatos középkori ambíciót kifejez.

A professzor előrebocsátotta, hogy a művészettörténet szempontjait fogja előtérbe helyezni, így a budakeszi református templom létrejöttének részletes tárgyalása már nem fér bele a történeti levezetésbe, pedig – mint mondotta – Basa Péter építész munkája is „megérne egy misét”. Majd kétórás előadásában a művészettörténész tehát csak „néhány szempontot és témát” kívánt bemutatni.

De hogy nézett ki egy búcsúcédula? – tette fel a kérdést Marosi Ernő a fejét csóváló közönségnek. Rögvest ki is vetített két fametszetes cédulát. Mindkettő annak a tömegkommunikációs gyakorlatnak a példája, amely egy fél évszázada működött Európában, és forradalmasította a hírközlést. Nemhiába nevezik a kultúrtörténet ezen szakaszát „Gutenberg-galaxisnak”. Az egyik fametszet egy holdsarlós Madonna látható, a másíkról megtudhatta a hallgató, hogy jellegzetesen római zárándokemlék – a Via Appiáról való, és egy példányát ma a Szépművészeti Múzeumban őrzik.

Egy újabb érdekes példával a reformáció korabeli humor is megvilágítást

forsszor – a keresztet cipelő Krisztust, jobb oldalon a pápa körmenetét. A másik rajz Krisztus lábmosó gesztusát állítja szembe a pápának kötelezően járó lábcsókkal. A harmadik karikatúra az apostolok elhívását Ágnes nőpapa koronázásával ellentételezi.

A reformációnak fontos előzménye volt a cseh huszita mozgalom. Luther maga is mártírként, előfutárként emlegette Husz Jánost. A legérdekesebb talán az az allegória volt Marosi Ernő előadásában, amely több képen is megjelent a korban. Jelesül, hogy Husz – akinek a neve csehül libát jelent – libaként, a mi jól megteremtett Lutherünket pedig hatyúként ábrázolták. A kép, amelyet a professzor mutatába hozott,

ERHARD SCHÖN GRAFIKAJA (1530 KÖRÜL)

„Csákánnyal és baltával áhítatoskodók hada” – a háttérben, jobb oldalon a szálfka-gerenda példázat illusztrálása látható

A reformáció a művészettörténetnek és a művészetnek magának is sorsfordulója volt. Azt a „kolbászt”, amely az európai kultúra története, tulajdonképpen egyre vékonyabbra, egyre apróbbra szeletelte a tudomány, illetve a kortárs művészi ambíció. Aztán rájöttünk, hogy a kultúrát nagyobb egységekben kell áttekinteni.

Napjaink egyik leghíresebb német művészettörténésze, Hans Belting 1990-ben adta ki a *Bild und Kult* című könyvét (magyarul 2000-ben jelent meg *Kép és kultusz* címmel). Leegyszerűsítve: Belting két kultúrtörténeti korszakot különített el munkájában. Az első korszak a középkori képtisztít ideje, amikor a kép is a vallásos kultusz tárgya volt.

A modernizmus ezzel szemben a művészetnek mint elvont gyűjtőfogalomnak a korszaka. Korábban a kép – leválasztva az istentisztelet formájáról – egyoldalú kultuszt teremtett. A modernizmus az esztétikai és szellemi élvezet igényét teremtette meg, így hozva a művészet kultuszát a magánéletbe.

A két korszak közötti választóvonalnak Belting Luther fellépését nevezte. Luther volt az első ugyanis, aki nyíltan szembeállt a kép középkori kultuszával. A reformátor csak a templomból tiltotta ki a képeket. A kiváltó ok Albrecht mainzi érsek búcsúcédula-terjesztése volt. Hatalmas vállalkozásba fogtak ugyanis ez idő tájt az egyház római központjában: új pápai bazilikát kívántak építeni a búcsúcédulák hasznából.

nyert. A képrombolás kezdeti időszakában, 1550 táján Nürnbergben egy, a tiszta tannak elkötelezett férfiú, Erhard Schön egyleveles fametszetet készített a következő ironikus címmel: *Szegény üldözött bálványok panasza*.

A professzor szemléltette azt is, hogy a képrombolás – Luther tiltakozását alátámasztva – valóban nem éppen a legkifinomultabb és legkeresztényibb cselekedetnek volt mondható. A képeket ugyanis baltával és csákánnyal távolították el, majd azonos módú tüzet is raktak belőlük (szerencsére a templomon kívül). Ezt a tevékenységet mintázó alkotást is kivetített az előadó, mondván: „Amott a csákánnyal és baltával áhítatoskodók hada.”

A reformáció hatására a művészet korábbi szentképtisztelő gyakorlatai háttérbe szorultak, de az illusztráció hagyománya megmaradt. Fogas kérdés volt ugyanis a korban – hangsúlyozta Marosi Ernő –, hogy mi lesz az iskolás gyerekekkel, nekik hogyan szemléltessék a szövegeket. A reformátorok a *sola Scriptura* jegyében azokat a képeket, amelyek a szövegértést szolgálták, és az isteni kinyilatkoztatást segítették eljuttatni a diákokhoz, megkímélték.

A reformáció karikatúrái harci eszközöknek számítottak – evezett új vizekre az előadó. Illusztrációképp egy Jagelló-kori pompás kéziratot hozott, mely a Prágában őrzött *Jénai kódexben* található. A rajzok Krisztus életútjának eseményeit a pápa egyes világi megmozdulásaival állítják szembe. Bal oldalon láthatjuk például – mutatta a pro-

mondást hirdeti, hogy bár Husz megfözhették, megsüthették, megölhették, a hatyút ellenben, aki utána jön, nem pusztíthatja el senki.

A hatyúmetaforához hasonló finomságokról is informálódhatott a hallgató. Hallottunk-e arról, hogy az itáliai buzgó „ellenreformátorok” nagy erővel készítették el Luther horoszkópját, bizonyítván, hogy esetében világrengető példányról van szó, aki csak békétlenséget hoz? Az itáliai kritika egyik harci eszköze volt a horoszkóppal történő téziszigazolás – árulta el a professzor.

Az még csak hagyján, hogy a Szaturnusz és a Jupiter együttállásával spekuláltak az itáliai „csillagképezők”, de odáig is elmentek, hogy képek voltak Luther születési dátumát is megmásítani, 1484. november 10-ére számítva a „katasztrófát” (Luther 1483-ban született).

Érdekes módon a szakrális épületekbe is hamar „visszaszivárgott” a díszítés. A templomok oldalalfalait és mennyezeti boltozatát belepték a középkori hagyományba plántált virágok. Persze visszafogott puritánokhoz méltón, mégis látványosan.

Marosi Ernő néha talán megterhelően részletes előadásának csúcspontja egy szemfüles pápistának és egy védekezni nem rest kálvinista testvérnek a dialógusa volt. Az előbbi – épp a kazzás mennyezet díszítését felfedezve – megállapította: „Lám, kigyelmelek sem vetik meg a képecskéket!” Mire a derék protestáns férfiú: „Azok csak a mesterember virtusai...”

■ KINYIK ANITA

Az éneklés közösségformáló ereje

Megjelent a Református énekek sorozat legújabb CD-je

A vasárnapi istentiszteletet lehet aktív résztvevőként, de akár kívülállóként is megélni. Néha talán egyszerűbb és kényelmesebb csöndben szemlélni a szertartás eseményeit, pedig a liturgia nem passzív gyülekezetet feltételez, hanem személyes, aktív részvétellel szeretne ránevelni.

Istentiszteleteink egész dramaturgiája az úrvacsorai örömben megélt *communio* (közösség) teljessége felé halad. Ezen az úton a közös ének is elkísér bennünket, és segít kiemelkedni egyéni gondolataink sodrásából. Gyülekezeti énekeink a közös megszólaltatás során egyszerűségük és tömörségük ellenére is monumentális erővel hatnak, és fókuszálják gondolatainkat az egyedül lényegesre: Krisztusra.

Valóságos élmény-e számomra a gyülekezeti éneklés magával ragadó sodrása? Részese vagyok-e a közös ének révén is a *communio* teljességének? A *X. református zenei fesztivál* keretében a Művészetek Palotájában Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében 2013. július 6-án tartott, tizenkettedik *Református énekek* koncert mintát ad ahhoz, hogyan frissíthetjük fel az istentiszteleti éneklés közös élményét. A nemrég CD-n is megjelent hanganyag arról tanúskodik, hogy komolyabb zenei felkészültséget igénylő megoldások mellett akár egészen egyszerű, bármely gyülekezet számára elérhető eszközök is használhatók az istentiszteleti zene színesítéséhez.

Jó példát ad erre Balassi Bálint 148. zsoltár alapján írt énekének, a *Mennyei seregeknek* (RÉ 252) előadása, melynek népies elemekből szőtt dallamát egy fiatal népdalénekes hajlékony, kifejező szólója vezeti be. Az orgona magas regiszterekben játszott, a *parlando* (beszédszerű) előadást hosszú, tartott akkordokkal lehetővé tevő kísérete révén a megdicsőült mennyei seregek éneke elevenedik meg előttünk.

Érdemes megfigyelni a 130. zsoltárt alapul vevő Luther-korál, a *Bűnösök, hozzád kiáltunk* (RÉ 217) – *Mélyleges mélyből kiáltunk* (EÉ 130) – „hangszerelését” is, mely híven követi az egyes versszakok tartalmát. A bűnös lélek elesettségét a második stófa példázta legjobban („...Nincs nekünk semmi érdemünk...”); a csupán a férfikkal megszólaltatott vers kifejező kontrasztot teremt a teljes kórus éneke (1. és 3. vsz.) és a kamarakórus által előadott Mendelssohn-féle korálfeldolgozás (4. vsz.) mellett.

„...énekek lélekkel, de énekek értelemmel is” (1Kor 14,15) – *Csomasz Tóth Kálmán* református zenetudós-egyházzenész ezzel az igével hívja fel figyelmünket, hogy gyülekezeti énekeink csak akkor lehetnek iga-

zán szépek, ha lelkesen, de egyben figyelmeztetten énekeljük őket. A koncert teljes anyagát is éppen ez a kiemelés jellemzi. Különösképpen is bizonyítja ennek az elvnek az érvényesülését a 74. genfi zsoltár dallamával összekapcsolódott *Apostoli hitvallás* lendületes, mégis hitbeli meggyőződést sugárzó előadása.

Az egyes tételeket az énekszöveg által ihletett, annak tartalmát zenei eszközökkel visszatükröző orgonaintonációk vagy a zeneirodalom meseteremtől származó előjátékok (például *Bach Aus tiefer Not* korárelőjátéka vagy a németalföldi mester, *Sweelinck* genfijzsoltár-variációi) vezették be. *Szilágyi Gyula* orgonaművész játéka példát ad arra, hogy az istentiszteleti orgonazene nem csupán a tempó és a kezdőhang megadására hivatott. Az intonáció segít belehelyezkednünk a soron következő ének hangvételébe, előrevetíti a tartalmát, s ezzel elhelyezi a liturgikus cselekmény folyamatában.

A *Református énekek* koncertsorozatnak eddig összesen tizenkét lemeze jelent meg, melyeken neves karnagyok, orgona- és énekművészek, hangszeres együttesek, valamint a mára már háromszázhetven főt számláló *Kárpát-medencei egyesített református kórus* mutatja be változatos formában a *Református énekek* könyv közel kétszáz tételét. Semmilyen pompázatos templomi ünneplés nem lehet fontosabb az igaz tanítás megőrzésénél, hiszen istentiszteletünk a liturgia királyi díszében is, de a nélkül, koldusgúnyában is az igaz tanítást kell, hogy közvetítse – emlékeztet *Wilhelm Löhe* evangélikus teológus. A Múpa-beli, igeolvasásokkal gazdagított, koncertszerű istentiszteleten valóban nem a hivalkodás, hanem a liturgiához illő díszben előadott énekkincs bemutatása volt a cél, s a gyülekezeti ének méltó zenei kontextusba öltözve tárult elénk.

■ FEKETE ANIKÓ

Református énekek XII. CD. Periferic Records, Budapest, 2013. Ára 2900 forint.

Evangélikus kántorok a Magyar Egyházzene folyóiratban

A Magyar Egyházzene folyóirat hivatalos oldala, az *egyhazzene.hu* oldalon, a *Magyar Egyházzene folyóirat* menüpontban be lehet tekinteni a megjelent lapszámokba, és meg is lehet rendelni őket. A folyóirat állandó részét képezik a kántorlevelek, melyek szerkesztése evangélikus részről az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egy-

házzene Tanszékén történik, dr. Finta Gergely szervezésében.

Az elmúlt két évben új színnel gazdagodott a kántorlevél, hiszen *Kinczler Zsuzsanna* szervezésében, *Déri Balázs* főszerkesztővel egyeztetve belekezdtek hűséges hazai kántoraink életének és munkájának bemutatásába.

► Forrás: Evangélikus.hu

JANUÁR 22.

A MAGYAR KULTÚRA

Kölcsey negyvennyolca

Gondolatok a magyar kultúra napján

Nézem a régi, kopott metszetet: *Kölcsey Ferenc* csekei dolgozószobáját. Jobbról könyvfallak, a sarokban vas-kályha, mellette két szekrény, az ab-

járjában temették el... Legelső versét tizenhárom éves korában írta. Ennyit tartott fontosnak elmondani gyerekkoráról, családjáról. A többi tud-

Kölcsey F.

lak közelében székek és a csíkos takaróval leterített ágy. Középen a széles íróasztal. Toll, tinta, nyitott kötetek; a kis polcon a legfontosabb olvasmányok. Itt fejezte be 1823-ban, hosszú érlelés után, küszködve az éjszaka csendjében fontos versét.

A *Himnusz* (*Hymnus*) alcímében – *A magyar nép zivataros századaiból* – kifejeződő szerepszerűség népvivé és nemzetivé tágítja a mondanivalót. Közösségivé az évszázados vádat és panaszt, könyörgést és emlékezést. A nem szűnő fényrel ragyogó költemény *Erkel Ferenc* megzenésítésében 1844-től nemzeti imádságunk lett.

„Kölcsey az ősbűn gondolatára építette versét – írta *Szörényi László* professzor –, a *Hymnust*, amely egyik legnagyobb lírai alkotása. A kimunkált népies tónust itt használta fel legsikeresebben, mind formailag, mind gondolatilag; a görögökben sóvárgott originalitáshoz itt került saját lehetőségein belül a legközelebb.”

Bárki is az érdem, dicséret illeti, aki kitalálta, hogy legyen az a nap, amelyen a költő kitétte a felkiáltójelet az utolsó sor végére, a kultúra országos ünnepe. Irodalmi esteket, kiállításokat, hangversenyeket, találkozót rendeznek január 22-én a nagyvárosokban és a legkisebb falvakban egyaránt.

Kölcsey Ferenc 1790-ben született Szödemenetern. 1796-ban vitték Debrecenbe tanulni, abban az évben halt meg apja, édesanyját 1802 febru-

ruk: tanulás, gazdálkodás. Az írás: a *Himnusz* remek ellendarabja a *Vanitatum vanitas*, emlékbeszédei (*Kazinczyról*, *Berzsenyiről*) a teremtő költészet dicsérete. A szatmári adózó nép állapotáról készített feljegyzése a jobbágyok nyomorúságát tárja föl; a *Zrínyi dala* őseink eltékozolt örökségére emlékeztet. Sokat idézzük tömör epigrammájának, a *Husznak* az utolsó sorát: „*Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!*”

Keveset említjük azonban Kölcsey pozsonyi országgyűlési tevékenységét. Remek, zengő hangú, túlfűtött szónok volt. Fáradhatatlanul érvelt a magyar nyelv ügyében (1833), az örökös megváltás tárgyában (1834). Elárvult unokaöccséhez írt, *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz* című munkája irodalmunk egyik legszebb szellemi-erkölcsi végrendelete.

Nemzetföltétele, ellenzéki tevékenysége nem szűnt meg soha. A perbe fogott *Wesselényi Miklós* védelmében dolgozott, amikor egy hosszú úton megfázott. Ez okozta korai halálát: Csekén hunyt el 1838. augusztus 24-én, *negyvennyolc* évesen, tele el nem végzett feladatokkal, fontos tervekkel.

Sokszor elgondoltam: mi lett volna, ha megéri az 1848-as forradalmat? Legyen-e szervezete hogy bírja a lázas napokat? Mit ír, és mit beszél? Annyi bizonyos: a jó ügyért, a szabadságért fáradozott volna.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

RÓNAY GYÖRGY VERSEI

Jelenlét

Nézz föl az égre: ott van felhők és csillagok közt.

Pillants körül a földön: ott van fűben, virágban, állatok ámuló szemében, emberek arcán.

Áss le a föld alá: csontokból és kőületekből szándékainak lábnyoma dereng feléd.

Mindenütt láthatatlan.

Mindenben látható.

Katedrális

Boltívek, árnyak, oszlopok s a fény merev fátylai közt, e roppant, néma dóm zengő csendjében imbolyogva, LÉLEK – ködös hajóid mélyén, önmagad homályában bolyongva: önnön építőd örökkön míves szelleme: vándorolva a bosszús szörnyek poklos torka előtt s a szárnyasoltárok tábláin sugárzó angyalok egein át – (pokol és menny, amit magad teremtettél, magadból s a magad jelképeként)

Lélek! szemléld a szentély fehér örvényét, melyben mozdulatlan mereng a Mozdulat: szemléld a fénylő Magányt, minden jelenlét tiszta teljét, és lásd: a Gondolat ragyogva önmagát gondolja szüntelen, és önnön ragyogásán kezdettől lángra gyúlva ontja dús tüzét – Lélek! tervezője s anyaga is magadnak: tornyosulj Titkod fölé hibátlan íveiddel –

tündöklő Katedrális.

Ajánlás

Nellinek

Most, halálom napjaiban még egyszer összegyűjtöm, amit a földön kaptam, barátságot, szerelmet, hűséget, örömet, szeretetet, ragaszkodást, szépséget, tisztaságot, jóságot, önfeláldozást –

és egy utolsó lendülettel fölmutatom az égnek –

Egyetlen vagonom –

Fogadjatok szívesen, Mennylakók.

Rózsák dérben

Emlékezés Rónay Györgyre

Ő volt az első igazi költő, akivel személyesen találkoztam. Megajándékozott szép szóval, új kötetével. Megmutatta friss versét, könyvekkel zsúfolt szobáit, az idegen nyelvű műveket, amelyeket szenvedélyes pontossággal fordított. A modern franciákat, aztán *Novalist* és *Hölderlint*, *Michelangelót* nagyszerű kísérő tanulmányával.

Akkor lábadozott infarktusából; a barátok figyelmeztettek: ne maradjak sokáig, ne fárasszam feleslegesen. Fél óra múlva fölálltam, hogy megyek, de hatalmas májusi zápor kerekedett. Nem engedett el, beszélt tovább irodalomról, Párizsról, életről és halálról.

Sokat olvastam már tőle, jól ismertem, de hogy igazából kicsoda, mennyire melegszívű, mélyen hívó ember, azt ott tudtam meg. Előbb találkoztam a remek esszéíróval, kritikussal, s csak később a jeles költővel. Nagyon szerettem szárszói négy sorosait: „Nagy tölgyerdők: ez volt a fiatalság. / Vén tölgyerdők: ez van hatvan felé is. / Akkor zöld volt a lomb, ma levelei barnák. / Akkor hegynek futott az út. Ma lefelé visz.”

Újból elővettem régi nagy verseit: *A Szent Anna-templom tornyai*, *Barátok*, *Olajfák éjszakája*, *A hajós hazatérése*, *Kantáták*... És talán a legfájdalmasabb, zaklató sorokat a *Babits a betegágyon* című költeményében: „Mi-

kor már elszorult a torka, / s lázasan, egyre verdesőbb / kínban, már szín-

finom szövésű, egyszerű hangú, impresszionista üzenet, benne az *Újszövetség* szenvedéstörténetének motívumaival. „Azon kevesek közé sorolhatjuk – írta *Hegyi Béla* –, akiknél az ember etikai minősége azonos az alkotások minőségével, akiknél az etikai minőség szorosan igazodik a mű esztétikai minőségéhez.”

Verseit, fordításait, regényeit, elbeszéléseit, esszéit a vallomás tiszta ereje hatja át. Sohasem pöz ez, hanem a következetesen humanista és keresztényi magatartás. Sokáig lehetne idézni a biblikus hangot, a keresést és kérést: „Bárányokra késeket köszörülnek. / Ne engedd! / A világ héjakarmában galamb sír. / Mentsd meg!” (*Epilógus*) Az ezekhez hasonló sorok gazdagon áradnak könyveiben, egész gondolkodása, képzeletvilága tele van az evangéliummal. Kora ifjúságától szívta magába a tiszta hangot, mindennapi kenere volt, gyönyörű anyanyelvével együtt.

Ereje teljében, tele tervekkel távozott: hatvanöt évet élt.

Egyik kései versében leteheti élete terhét, összegzi életét: „Mindig útfélen, mint a keresztiek. / Hintók robottak, urak szekereztek. / Parádézta a pünkösdi királyok. / Elmúltak. Én kő vagyok. Most is állok.”

■ FFL

NAPJÁT ÜNNEPELTÜK

PETRŐCZI ÉVA VERSEI

Méz és méreg

„Vajki sokszor méreg fekszik a jó méz alatt,
Mézet tettes, ha mérget nyelsz, semmit ne búsulj,
Isten légyen reménséged, s azáltal ujulj...”
(Petrőczi Kata Szidónia: Sokan szólnak most...)

Kata, harminc éve,
éltem majd' felébe
követtem bölcs szót,
mind, mit nyugtatónak,
hús balsam-hozónak
hátrahagyál nékem,

ám e bölcsességen
megbicsaklik elmém;
méz hogy kenő számat,
hiába színlelném,

hogya méreg árad,
mérge irigységnek,
mérge gonoszságnak
marja-marja számat
és marja szívemet.

Nem tarthatok véled
én a tettetésben,
méznek hazudt mérgen
nem jó könnyebbségem.

De – akárcsak néked –
Istennél reményem,
Nála újulásom,
csak Ő tehet róla,
méreg hogy ne ártson.

Áfonyás fohász

Áfonya kékje, áfonya hamva,
terelj színeket, kérlek, utamba,
simíts színeket szegény szemembe,
öregség-csillag most, hogy kikezdte.
Öregség-csillag, azértse hályog,
azértse szürke, még látván látok,
Teremtő Isten, látom világot,
lássam eztán is, világra-éhes
szememben látás hadd rakjon fészket,
világ szennyétől engedj tisztulnom,
szent gyümölcs által fényre vidulnom.

A patak éneke

Mint a szép híves patakra
Az szarvas kívánczik,
Lelkem úgy óhajt Uramra,
És hozzá fohászkodik.
(Szenci Molnár Albert: XLII. zsoltár)

Ifjú szarvas
tisztító szomjára
tükröm szüntelen
kívánczik –

inni ha rám hajol,
fölkél a Nap:

Uram, te tetted,
hogy sötét
habjaim fölött

végre hajnalodik.

A tudós „zsoltáros”

Szenci Molnár Albert emlékezete

Négyszáznegyven évvel ezelőtt született, háromszáznyolcvan éve halt meg a hatvan évét elt „magyar református lelkész, nyelvtudós, filozófus, zsoltárköltő, egyházi író, műfordító”, ahogyan egy lexikonszócikkben róla olvassuk. Nagyapja Máttyás király katonája volt, Székelyföldről került Pozsony vármegyébe, Szencre (1899-ig Szempcz, szlovákul Senec, németül Wartberg; a Pozsonyi kerületben a Szenci járás székhelye), hol malomtulajdonos, molnár lett. Fia, Szenci Molnár apja is az volt (innen a név: a „szenci molnár”).

Apja elszegényedése miatt Szenci Molnár saját erejéből végezte tanulmányait. Győrben, Göncön, Debrecenben tanult. Éppen akkor volt Göncön, Károlyi Gáspár környezetében, amikor ki-nyomtatatták itt az első teljes magyar nyelvű Bibliát. Még ebben az évben, 1590-ben egyetlen garas nélkül németországi tanulmányútra indult. Kezdetét vette több évtizedes vándorélete, amelynek nagyobbik fele – két kisebb megszakítással – Németországban telt.

Életének javát külföldön töltötte (Wittenberg, Strassburg, Heidelberg, Altdorf, Marburg és Oppenheim). Olyan európai hírví tudósokat tudhatott barátai körében, mint Johannes Kepler és Martin Opitz.

Műveinek többsége külföldön született, tevékenységét mégis hazája javára fejtette ki. Latin–magyar szótárra gondolva barátait idézve egyik levelében ezt írta: „Azt mondják ugyanis mind, és erősítik, hogy egyetlen szótár

kibocsátásával, amit a deákság egész Magyarországon szomjúhozik, többet csinálhatok mind az egész hazának, mint ha egyik helységében tanítom az ifjúságot, avagy az egyházközséget.”

Ez a latin szótára átdolgozásokkal a 19. század közepéig használatban volt; sok irodalmi, tudományos műszónak nála olvasható első magyar nyelvű meghatározása. Latin nyelvű magyar nyelvtanát a 18. századig kézikönyvként használták, ezáltal – a tudománytörténeti jelentőségen túlmenően – nagyban hozzájárult a magyar nyelvhasználat és helyesírás egységesüléséhez.

A református magyarság számára zsoltárfordításai, a Károlyi-Biblia javított kiadása, Kálvin Intitutiójának és a Heidelbergi kátének a fordítása máig élő hagyaték.

Szenci Molnár tevékenysége kiemelkedő hatást gyakorolt a magyar irodalmi nyelv és a magyar verselés fejlődésére. Tény, hogy a kálvini refomáció szolgálatában állt, mégis munkásságának egyik nagy elismerése, hogy dicsérettel emlékezett meg róla Pázmány Péter esztergomi érsek, bíboros, a magyarországi ellenreformáció vezető alakja.

A „nagy vándor”, a magyar irodalom kiemelkedő alakja és a református egyház szolgálja méltó arra, hogy néhány sorban megemlékezzünk életéről. Csak egyetlen zsoltárát idézzük – hálás tisztelettel.

■ D. KEVEHÁZI LÁSZLÓ
Forrás: Wikipédia

Véget nem érő utazás

Petrőczi Éva „Mint a gyerekkor” című kötetéről

„Pápai templom. / Rab Zsuzsa, hol vagy? / Itt a közelben / Guggol a ház. / Zsoltárhímes lelked / Ahol e világra kinyílt” – Petrőczi Éva új kötetének egyik megrázó szakasza ez. A nagyszerű református költőt és műfordítót idézi, aki tizenöt éve nincs közöttünk, de ime, most föltámad, lerázza temetőföldes ruháját a karcú versben. És elbűnk jön a többi kedves barát, a személyesen s a csak műveikből ismertek, azok, akik az idő bedőlt palánkja mögül szólnak: Weöres Sándor, Jékely Zoltán, Karinthy Frigyes, Vámbéry Ármin, Czeglédi István kassai prédikátor...

A szülőföld is megelevenedik, a régi, porló kövek megfürödnek az emlékek fényében. Pécs keskeny utcáin, Baranya ősz-arany tájain bolyongunk. A Zsolnay-kút zsinatoló mada-rait saját életére vetíti a költő: „Tanulom, röptöm sok szilánkjá / emlékezzék a suhogásra, / az íves-színes szárnyalásra, / hogy befogadj, te, pécsi ég, / te Kékek Kékje messzeség!” Janus Pannonius mandulafájának örök virágai a fagyhalált is lebírják. Lovász Pál, a szent öreg gondolatban ma is verseket bírál szelíd szigorúsággal.

A rég halott szülők ugyancsak megjelennek. Petrőczi egyre gazdagodó költészetének gyakori szereplői ők. Egy adriai kis ház tücsökhangos teraszán mintha az ő halk lépteiket hallaná az ember ifjú szerelmük idejéből.

Előlépnek azután a távoli ősök a homályló időből, s helyet kér az utó-

dok népes sereglete is. Csurgó sírkertjében járunk, Bártfafürdő térzeneje zeng, Cronin regényét lapozza a szél, a szegedi Dóm téren a harangzúgásban galambok keringenek...

Petrőczi Éva versei gyufaszálfények, mégis városokat, földrészeket tudnak bevilágítani.

A költőnő a gyermekeket szárnyai alá terelő anya mindentudásával szól, egyszerűen és tisztán. Törékeny boldogság bujkál a hétköznapokat, növényeket, fákat, templomi csöndekét idéző tömör mondataiban. Költői hangja komoly marad; indítási hirtelen kibomlanak, s el is mé-

lyülnek. Talán Pilinszky-nél is kevesebb szóból építkezik; ösvényen vezet, olykor kiviláglik fájdalom, de az is, hogy fölülemelkedett rajta.

Az utolsó ciklus, a „Hatan vannak, lány-virágok” kivétel nélkül a túléléshez, a hétköznapok megéléséhez oly fontos családi boldogság énekei. A költő asszony legutóbbi éveinek legfontosabb eseménye az, hogy 2006 és 2013 között hat kislányunokája született. „Zordra fordult bár / a világ, bennünk él a biznyság: / Teremtőnk tenyerén helye készül, / s várja e gyakran / megkeserített emberi létben / sok, tiszta öröm.”

A szép szó, a zsoltáros ének, a világljárás emlékei mellé áfonyás piskótát is kap az olvasó. (És a népszerű Petrőczi-estek látogatói!) Vagy éppen igazi házi baracklekvárt, vékony héjú diót, gombaformára szaggatott, unokák kedvence túrópogácsát.

Nem csoda, hogy Petrőczi Éva jó illatú konyhája fölé olykor Isten is lehajol, s ha ideje engedi, verseibe is belelapoz. A megjelenés időzítése tökéletes volt: 2013 adventjén Budapest-től Sárosspatakig, Pécs-től Paksig sokan találkozhattak ezzel a nagyon karácsonyhoz illő kötettel.

■ – FENYVESI –

Petrőczi Éva: „Mint a gyerekkor”. Pro Pannonia Kiadó, Pécs, 2013. Ára 1650 forint.

HIRDETÉSEK

Felvétel az Evangélikus Hittudományi Egyetem 2014/2015-ös tanévére

Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (EHE) lelkészek, katekéták / lelkési munkatársak, kántorok, teológusok és hittantanárok képzése folyik. A képzés lehetőségei a következők:

1. Teológus, lelkész szak: egységes, osztatlan mesterképzés

Képzési idő: 12 félév • Megszerzendő kreditek száma: 360 • A képzés Budapesten, nappali tagozaton folyik.

2. Katekéta-lelkipásztori munkatárs alapszak (BA)

Képzési idő: 6 félév • Megszerzendő kreditek száma: 180 • A képzés Budapesten, nappali és levelező tagozaton folyik.

3. Kántor alapszak (BA)

Képzési idő: 6 félév • Megszerzendő kreditek száma: 180 • A képzés Budapesten, nappali tagozaton folyik.

4. Hittanár – nevelő tanári mesterszak (MA)

Képzési idő: 5 félév • Megszerzendő kreditek száma: 150 • A képzés nappali tagozaton, az EHE és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának (ELTE PPK) közös képzése keretében Budapesten történik.

5. Teológus mesterszak (MA)

Szakirányok: biblikum, szociáletika • Képzési idő: 4 félév • Megszerzendő kreditek száma: 120 • A képzés levelező tagozaton, Budapesten történik.

További információk az EHE honlapján (teol.lutheran.hu) található.

A mellékletekkel ellátott, kitöltött saját jelentkezési lapnak, valamint a piros postautalványon feladott 4000 Ft felvételi eljárási díjnak február 15-ig kell az EHE Rektori Hivatalába beérkeznie (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.; telefon: 469-1051, fax: 363-7454, mobil: 20/824-9263).

Felvételi tájékoztató a Deák téren

A Deák Téri Evangélikus Gimnáziumba (1052 Budapest, Sütő u. 1.) a 2014/2015-ös tanévre felvételizni szándékozó diákok és szülei számára január 31-én, pénteken 16 órakor megismételjük a 2013 októberében már egyszer megtartott felvételi tájékoztatót. Ezen az alkalmon az iskola igazgatója számol be a szülőknél iskolánk működéséről, hagyományairól és a felvételi rendszerről. A gyerekek pedig diákjaink segítségével ismerhetik meg az iskolát. Szeretettel várjuk az érdeklődő, most 4. és 8. osztályos tanulókat szüleikkel együtt – elsősorban azokat, akik lemaradtak az októberi alkalomról!

Felvétel a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumba

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium felvételt hirdet nyolcosztályos és négyosztályos tagozatára a 2014/2015-ös tanévre olyan, jelenleg 4., illetve 8. osztályos keresztyén – elsősorban evangélikus – tanulók számára, akiknek mind a magatartásuk, mind a tanulmányi eredményük jó. Kollégiumi elhelyezést tudunk biztosítani. A jelentkezési lapokat és mellékleteit február 14. déli 12 óráig kérjük eljuttatni az iskolába.

A jelentkezéssel kapcsolatos információkért keressék fel az iskola honlapját (www.deakteri.hu) vagy a felvételi eljárásért felelős igazgatóhelyettest, Victor Mónikát.

Társválasztás hosszú távra

Előadás a házasság hete 2014 keretében

„Ki milyen rózsát szakít, olyant szagol.” Elég leszakítani, vagy kell hozzá „papír” és szertartás is? Valóban „az égben köttetnek” a házasságok? Hogyan találhatom meg az „igazít”? Mit tehetünk, hogy a házasságunk tartós és harmonikus legyen?

Előadó: dr. Pálhegyi Ferenc. Zongorajátékkal szolgál a Farkas Zsolt és Várnagy Andrea művész házaspár. Időpont: február 11., 18 óra. Helyszín: TIT Stúdió, Budapest XI. ker., Zsombolyai u. 6.

Luther-konferencia – Révfülöp, 2014

Szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődőt a január 31. és február 2. között az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban (8253 Révfülöp, Fűréd ut 1.) rendezendő Luther-konferenciára.

Program

Január 31., péntek • 19.00: Áhítat – *Wellter Sándor* • 19.30: Reformáció és kultúra: *Luther, Melancthon és Arisztotelész* a wittenbergi egyetemen a 16. század elején – *dr. Ittész Gábor* • **Február 1., szombat** • 8.00: Reggeli áhítat – *Ittész János* ny. püspök • 9.30: Ige és (?) szentség – A lutheri istentisztelet *Alexander Deeg* interpretálásában – *dr. Hafenscher Károly* • 11.15: A reformáció nyelve – *dr. Csepregi Zoltán* • 14.30: Mi szükséges az egyház egységéhez? – A marburgi kollokvium aktualitása – *Véghelyi Antal* • 15.45: Luther fogadtatása és hatása Angliában – *dr. Fabiny Tibor* • 17.00: Révfülöpi Luther-olvasókör – Egy Luther-írás közös feldolgozása – *Isó Dorottya* • **Február 2., vasárnap** • 10.00: Záró istentisztelet – *Ittész János* ny. püspök

Jelentkezni lehet: revfulop@lutheran.hu
A konferenciát egyházunk támogatja, így a részvételi díj 9000 Ft.

A HIT RENESZÁNSZA?

Megjelent a globális vallási „tájkép”

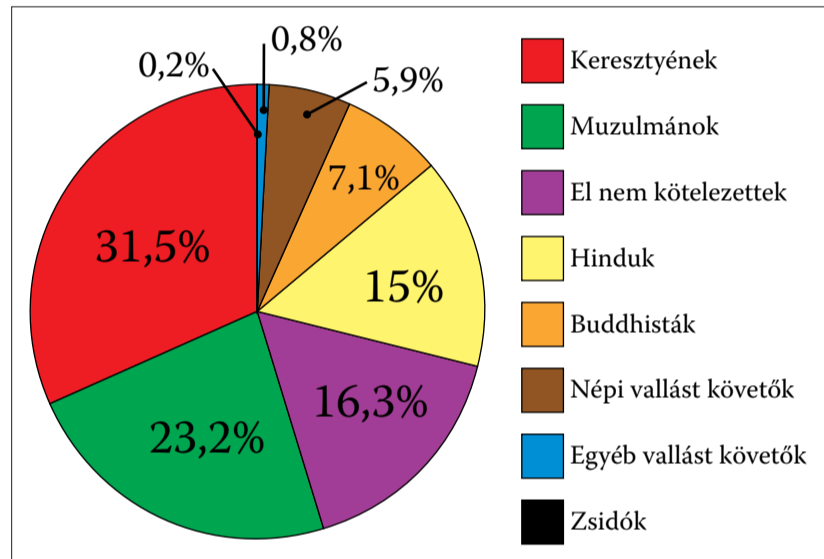
► A Washingtonban működő tekintélyes Pew Research Center – szociális és demográfiai, vallási kutatásokkal foglalkozó intézet – 2004 óta elsődrendű feladatának tekinti a világvallások kutatását, a nyilvánosságra gyakorolt hatásuk elemzését. Összefoglaló kutatásának eredményeként nemrég adta ki a világ vallási tájképét bemutató, ropant izgalmas jelentését – sok grafikonnal, táblázattal, összehasonlító elemzéssel – *The Global Religious Landscape* címmel. Ékes cáfolata ez mindenféle szekularizációs reménynek, ideológiai akarnokkodásnak, olyan vélekedésnek, hogy a vallások a 21. században kihálnak, elvesztik befolyásukat. A tendencia pontosan az ellenkező: a számok egyértelműen a világvallások, a hit reneszánszáról üzennek.

Imponáló a számok üzenete a vallási „világhelyzetről”

Valóban imponáló az a vallási tájkép, amely feltárul előttünk a nagyszerű elemzés nyomán. A számok üzenete egyértelmű, cáfolhatatlan: a világ ma tíz emberből több mint nyolc tartozik valamilyen vallási csoporthoz. Az összehasonlító demográfiai tanulmányt több mint 230 országban gyűjtött adatok alapján készítették. A 2010 végén 6,9 milliárdnyi emberből földünkön 5,8 milliárd, azaz 84% tartozott valamilyen vallási vagy hitközösséghez.

muzulmánjainak 62%-a. De a vallásokhoz nem tartozóknak is a háromnegyed része, 76%-a a földrés lakója. A Kínában vallásilag „senki földjén” élők száma (700 millió körül) több mint kétszer annyi, mint az Egyesült Államok össznépessége.

A világnépesség legnagyobb vallási közösségének, a sokféle árnyalatot mutató keresztyénségnek Európában él a 26%-a, Latin-Amerikában és a karibi térségben 25%-a, a Szahara alatti Afrikában 24%-a. A zsidóság 4,4%-a Észak-Amerikában, 41%-a a Közel-Keleten és Észak-Afrikában él.

A némileg kerekített adatok szerint követőinek lélekszámát és szociális, oktatási intézményrendszerét tekintve a keresztyénség áll az első helyen 2,2 milliárd hívővel, ez a világ összlakosságának 32%-a. Utána a közel 50 országban államvallásnak kiáltott iszlám hívei (muzulmánok) következnek 1,6 milliárdnyian, 23%-át téve ki a föld lakosságának. A hinduk körülbelül 1 milliárdnyian vannak, 15% a „világrészesedésük”, majd a buddhisták jönnek a sorban, közel félmilliárd hívővel, 7%-os aránnyal. A 14 millió zsidó a világ népességének 0,2%-át teszi ki.

Több mint 400 millió ember követ valamilyen népi vallást, hagyományos hitformát; ide tartoznak az ősi afrikai törzsi vallások, a kínai népvallás, az őslakos amerikai indiánok vallása, illetve az ausztráliai bennszülöttek vallásai.

A kisebb-nagyobb egyéb vallási közösségekhez (például Bahái, jainizmus, szikhek, shinto, tao, zoroasztrizmus) a világnépességnek kevesebb mint 1%-a tartozik, 58 millió ember.

Hat ember közül egy világméretűben semmilyen vallási csoportozhoz, hitközösséghez nem tartozik, ez 1,1 milliárd lelket jelent, az emberiség 16%-át. Ők a pillanatnyilag még el nem kötelezettek.

Izgalmas vallásföldrajzi térkép

A vallási csoportok földrajzi eloszlása szintén jellegzetes képet mutat. Bizonyos vallások Ázsiában koncentrálnak. A hinduk és a buddhisták többsége, 99%-a a kontinensen él, ugyanígy a hagyományos népi vallások követőinek jó része is. Hasonlóképpen az ázsiai térségben él a világ

Vallások kisebbségben, többségben

Az emberiség 73%-a él olyan országban, ahol vallásuk többséget alkot, viszont földünk lakosságának 27%-a él vallási kisebbségben.

A keresztyének 87%-a a 157 keresztyén többségű állam valamelyikében él. A muszlimok 73%-a mondhatja magát muszlim többségű állam lakójának: ők 49 országban képeznek többséget, a Közel-Kelet, illetve Észak-Afrika 20 országából 19-nek adják a többségi lakosságát. A hinduk 97%-ának a világ három hindu többségű állama, India, Mauritius és Nepál a hazája.

A „vallásilag el nem kötelezettek” 71%-a él olyan országban, ahol ők alkotják a többséget. Hat ilyen ország van a világon: Kína, Csehország, Észtország, Hongkong, Japán és Észak-Korea.

Globális vallási jövő – pozitív előjellel

A globális vallási jövőt a tegnapi és a mai tendenciák alapján nem nehéz kikövetkeztetni. A Pew felmérésének adatai a 2010. év világnépességére vonatkoznak. A tanulmány 2500 nemzeti népesség-összeírás adatait használta fel. Az adatfeldolgozás nagy munkája 2012-re zárult le, az év decemberében hozták nyilvánosságra a táblázatokkal szemléletessé tett adatotomeget. Újabb adatokkal kiegészülve közzétették az országonkénti vallási tájkép adatait is. Érdemes erre is egy pillantást vetnünk.

A legtöbb keresztyén a következő országokban él: USA: 243 millió, Brazília: 173 millió, Mexikó: 108 millió, Oroszország: 105 millió. Európá-

ban a legtöbb keresztyén Németországban (57 millió), Olaszországban (51 millió), az Egyesült Királyságban (44 millió) és Franciaországban (40 millió) él. Izraelben 150 ezer keresztyént jegyeznek. Tízezer fő alatti a keresztyén népesség például a Nyugat-Szaharában, Szomaliban, Mauritániában, a Maldív-szigeteken vagy Bhutánban.

Az egykor hivatalosan is ateistának deklarált országban, Albániában ma közel 600 ezer keresztyén él. Kínában hivatalos adatok szerint 69 millióan vannak, ám ez a regisztrált keresztyén közösségek tagjainak száma, a „földalatti egyházakhoz” legalább kétszer ennyien tartoznak, és növekszik a számuk.

Afrika „legkeresztyénebb” országa a mutatók szerint Nigéria 79 millió hívővel, utána a Kongói Demokratikus Köztársaság következik 64 millióval, majd Etiópia 52 millióval, illetve Dél-Afrika 41 millió hívővel.

Ázsiában Kína után a Fülöp-szigetek keresztyén lakossága a legnagyobb (87 millió), ezt Indiáé követi 32 millióval. Latin-Amerika vezető keresztyén országa Brazília, majd Mexikó jön, aztán Kolumbia következik 42 millióval.

Szekularizáció helyett kontraszekularizáció?

Hazánkban a Pew-statisztika 8,09 millió keresztyént regisztrált, de rögzítette azt is, hogy 1,9 millióan vallásilag sehova sem tartoznak.

A szomszédos országokban a legtöbb keresztyén Ukrajna (38 millió) után Romániában él (21,4 millió; itt egyébként 70 ezer muzulmán is jegyeztek, és 20 ezren vannak a vallásilag el nem kötelezettek). Majd Szerbia következik (7,2 millió keresztyén, 330 ezer muzulmán, 250 ezer el nem kötelezett). Ausztriában 6,8 millió a keresztyének száma (1,2 millió fő el nem kötelezett, 450 ezer muzulmán, 20 ezer buddhista, 10 ezer valamely más vallás híve és mintegy 10 ezer zsidó). Szlovákiában 4,6 millió a keresztyén (és 780 ezer a vallásilag el nem kötelezett), majd Horvátország a következő (4,2 millió keresztyén, 230 ezer el nem kötelezett, 60 ezer muzulmán). Szlovéniában 1,6 millióan vannak a keresztyének (370 ezer el nem kötelezett, 70 ezer muzulmán).

Mindezek a számok s az általuk jelzett trendek erőteljesen alátámasztják Peter Berger osztrák-amerikai vallás-szociológus azon tételét, amellyel felülírta saját korábbi szekularizációs tézisét. Még a hetvenes években azt állította, hogy a vallások egyre inkább elveszítik társadalmi befolyásukat. A század végén azonban a tények nyomására visszavonta ezt az elméletét, s a számok sugallta világméretű vallási összkép alapján kidolgozta *deszekularizációs, kontraszekularizációs* tételét. E szerint a 21. század a vallások világméretű reneszánszát hozza majd, s a vallások soha nem látott növekedése, társadalmi befolyásának felvirágzása következik be.

Eddig a Pew adatai Bergert igazolták. Mi pedig bizonyosak vagyunk abban, hogy főként Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában tovább erősödik a keresztyénség, jelét és bizonyítékát adva a missziói parancs beteljesülésének: „Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket..., tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,19–20)

■ DR. BÉKEFY LAJOS

„Meg sem itta a borát!”

A címbéli idézet *Szakonyi Károly Mindenki siet haza* című írásából készült színdarabban hangzik el. Ezt a művet választottuk Pesterzsébeten a felnőtt ifjúság részére karácsonyi szolgálatul. A darab szerint szenteste, záróra előtt a vendéglőbe egy különös férfi lép, akit – érthető módon – nem szívesen fogadnak a főszolgálatok. A vendég bort kér. A pincér főszolgálat közben észreveszi, hogy véres mindkét keze. Szeretnének tőle – most már a sokat sejtető vérfoltok miatt is – megszabadulni, de a véres kezű kedvesen invitálja a pincéretet:

– Nem innának velem?
– Ilyenkor? Sietünk haza, mert vár a család – hangzik az elutasítás, immár a szörnyű sejtélem okán is: „Ez valami gyilkosságba keveredett!”

– De hát nekem nincs senkim, akivel együtt karácsonyozzak – próbálkozik a vendég.

Nem talál megértésre. A véletlengkig feszül a helyzet. Rendőrt nem hívnak, mert az végképp tönkretenné a karácsonyukat.

Mi, nézők természetesen megsejtjük, hogy a vendég a megfeszített Jézus Krisztust szimbolizálja, aki az igazi karácsonyra, az egymás felé

fordulásra akarja fölhívni a figyelmet. Mindez azonban nem tűnik föl a vendéglőben dolgozóknak, akik végül is kidobják.

A pincér leporolja a kezét, lehúzatja a rolót, majd észreveszi, hogy a vendég pohara érintetlen. Következik a darab nyomatékos végszava: „Meg sem itta a borát!” – mondja elgondolkodva, miközben fölhangzik a taps. Minden szereplő a színpadra jön, és meghajlással mond köszönetet a tetszésnyilvánításért.

A darabnak vége, de nem az üzenetnek. Kérem Zoltánt, maradjon még a színpadon. Az asztalkáról kezembe veszem a borral teli poharat.

– Kedves gyülekezet! Valamit el kell mondanom. A plakáton úgy szerepel, hogy én rendeztem ezt a darabot. Be kell jelentenem, hogy ez nem igaz.

Nehéz volt számomra a szerepeltetés. Végül úgy alakult, hogy Zoltán vállalta a vendég szerepét. Ő az, akinek 2012-ben kereszteltük a gyermekét, aki 2013. október 6-án, negyvenedik születésnapján elmondta itt a templomban, hogyan szabadult meg a szenvedélyétől, és itt konfirmált hitvesével együtt presbiter testvéreink áldására emelt keze alatt.

Az egyik próbán pontban nyolckor megszólalt a teremben egy telefon. Zoltán elnézést kérve halkította le a kabátzsebében hangcsáló szerkezetet. Annyit mondott még, hogy ez nem hívás volt, hanem figyelmeztetés. Az iszákosmentőből ismert társaival elhatározták, hogy naponként, este nyolckor imádkoznak két testvérükért, akik még küszködnek a szenvedéllyel.

Félbeszakítva a próbát imaközösséggé alakultunk. Ugyanez megismétlődött a főpróbán is. Megint imádkoztunk, de nekem csak az előadásom nyitotta meg az Úr Jézus az elmémet.

Akkor nyilallt belém, hogy Zoltán, akinek sok karácsonyát tette tönkre az italozás, éppen egy éve, karácsonykor tette le végleg a poharat. Nem kérkedik vele, csak boldogan vállalja meg a gyülekezet előtt, hogy az Úr Jézus megszabadította. Azóta: „Meg sem itta a borát” – a darab szerint sem! Ezért helyesbítenem kell a plakátot: Ezt nem én rendeztem! Valaki más volt itt a Szereposztó és a Rendező!

■ GYÖRI JS. *VDM
pesterzsébeti evangélikus lelkész

Legyünk állhatatosak!

Corrie ten Boom Menetrend című munkájában állhatatosságra hívta fel figyelmemet egy ismert ige alapján: „De aki mindvégig kitart, az üdvözüli.” (Mt 24,13) Rámutatott, hogy Jézus engedelmessé volt. Mindig alávetette magát Atyja akaratának. Elindult Jeruzsálem felé, hogy ott megfeszíttessék. Engedelmes volt a keresztthalálgig. Ez volt az ő útja a feltámadás felé. Megértettem, hogy követői számára is csak az engedelmes és a kereszt útja vezet a feltámadásra.

A keresztordozásnak nagy jelentősége van a mostani időben, amikor az Isten és a kereszt elleni támadás egyre nagyobb méreteket ölt. Felvetődött bennem a kérdés: mit várhatok még, amikor az antikrisztus megjelenésekor az ateizmus a csúcspontját fogja elérni? Isten ígéje adta meg a választ: „Senki semmiféle módon ne vesszen félre titeket. Mert az Úr napját megelőzi a hittől való elszakadás, amikor megjelenik a törvénytörő, a kárhózat fia. Ez majd ellene támad, és fölébe emeli magát mindennek, amit istennek vagy szentnek mondanak, úgyhogy beül az Isten templomába, azt állítva magáról, hogy ő Isten.” (2Thessz 2,3–4)

Veszíthet Isten? – tettem fel magamban a kérdést. Arra a biztos meggyőződésre jutottam, hogy nem. Egyáltalán nem, mert ama sötétség ideje után megszólalnak harsonái, és visszajön az ő Fia, Jézus, s akkor világossá válik, hogy az evangéliumot valóban minden népnek hirdették, mert így szólt a parancs: „Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet...” (Mt 28,19)

Ez arra figyelmeztetett, hogy Jézus visszajövelekor fontos lesz, hogy legyenek emberi lelkek, akikkel az Úr élé mehetünk, akiknek megmutattuk a megváltás útját. Ne kelljen félelemmel énekelni a 322. Hallelujah-ének sora-it: „Óh, hogy állok így elédbbe / Számot adni, Jézusom? / Nincs egy lélek, kit vezetnék, / Nincs egy kéve vállamon.” Halljuk meg időben az ének felszólítását: „Lelkeket vezess az Úrhoz, / Míg az éj rád nem borul!...”

Ef 6-ban az Isten fegyverei nemcsak az utolsó időre adták. A végső győzelemhez nekünk, Jézus követőinek a mi időnkben is szükségünk van fegyverekre. Mivel tudjuk, hogy a végső harc hamar el fog kezdődni, nagyon fontos ez a fegyverzet. Jézus előre megmondta, hogy ezek a napok eljönnek (Lk 21,8–19), de nem kell félnünk, ezeknek meg kell lenniük. Milyen nagy kegyelem ez az Úrtól, hogy mindezt előre megmondta!

Mi vagyunk, akik ebben a világban a jövőt ismerjük, és értjük a mostani időt is. Éppen ezért ez a tudás ne töltson el bennünket szomorúsággal, mert ismerjük az Úr vigasztaló szavait is: „...de a választottakért meg rövidülnek azok a napok.” (Mt 24,22) „De egyetlen hajszál sem vész el a fejetekről.” (Lk 21,18) „Állhatatosságokkal nyertek meg majd a lelketeket.”

A mindennapi kenyer gondjait mindnyájan ismerjük. Ez annyira lefoglal bennünket, hogy nagy meglepetésként érhet minket az a nap, mivel elfelejtünk vigyázni. Így volt ez az özönvíz idejében is. „Ahogyan Nőé napjaiban történt, úgy lesz az Emberfia eljövetele is. Mert mint ahogy azokban a napokban, az özönvíz előtt, ettek, ittak, nőültek és férjhez mentek, egészen addig a napig, amelyen Nőé bement a bárkába, és semmit sem sejtettek, míg el nem jött az özönvíz, és mindnyájukat el nem sodorta, úgy lesz az Emberfiának eljövetele is.” (Mt 24,37–39)

Ezen a világon mindenütt vannak Istennek gyermekei, akiknek nehéz a sorsuk, mert valóban komolyan veszik Isten ígét és elhívásukat, hogy a világ világossága és a föld sója legyenek. Sokszor a keresztyén társaik keserítik meg életüket, mert nem értenek egyet bizonyos bibliai igazságokkal, és mert nem fogadják el a tökéletes lelki átadást minden egyes következményével együtt. Az ilyen nehézségekben gyakorolnunk kell magunkat a türelemben és szeretetben. „Az ördög örvendezik, ha az emberek a régi igazságokat és hagyományokat kidobják a csónakból.”

„És ha prófétálni is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában vagyok, és ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet nincs bennem: semmi vagyok.” (1Kor 13,2) Az a veszély, hogy az ember elfelejti a szeretetet. Szükséges megértenünk, hogy ezek a kísértések és próbatételek a végső időkhöz tartoznak. A Szentlélek mindent megad nekünk, amire csak szükségünk lesz. Megtanít alázatra, figyelni Urunkra, és megtanít arra is, hogy ne terheljük magunkat felesleges csomagokkal, illetve vigyázzunk keresztyén társainkra. Mindez része a megváltottak végső diadalmas életének.

Kedves Testvérem! Légy te is a diadalmas seregben!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

Tél a Bibliában

A protestáns új fordítású Szentírás szövegében tizenhatszor fordul elő *tél* szavunk. Miként az ősz szóval is tettük, tekintsük át ezeket is a bibliai könyvek sorrendjében. Nem mindegyik előfordulása örök érvényű igazságokat hordozó ige (a teljesség kedvéért azért ezeket is idézzük), ám a – főként őszövetségi – versek többsége esetében érdemes elgondolkodnunk azon, mit is üzen számunkra Istenünk a téllal. Hogy ne aggódva figyeljünk a napokra, az évszakokra és az esztendőkre (lásd Gal 4,10)! S az elmúláson merengve, szemünk előtt lebegjen Ázáfnek ez évi igéjében elénk tárt, évszakoktól független, örök érvényű vallomása: „De nekem olyan jó Isten közelsége! Uramat, az Urat tartom oltalmamnak. Hirdetem minden tettedet.” (Zsolt 73,28) Az ő örök országában „nem lesz többé idő” (Jel 10,6), így éjszaka és tél sem, mert az elsők elmúltak. Csak Isten lesz „minden mindenkben” (1Kor 15,28). S vele lesz minden gyermeke, aki a zsolttárossal együtt hit-tel valja: „De én mindig veled leszek, mert te fogod jobb kezemet. Tanácsoddal vezetsz engem, és végül dicsőségbe fogadsz. Nincs senkim rajtad kívül a mennyben, a földön sem gyönyörködöm másban. Ha elenyészik is testem és szívem, szívemnek kösziklője és örökségem te maradsz, Istenem, örökké!” (Zsolt 73,23–26)

„Amíg csak föld lesz, nem szűnik meg a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, a nappal és az éjszaka.” (1Móz 8,22)

„Te szabta meg a föld minden határát, te alkottál nyarat és telet.” (Zsolt 74,17)

„Nézd, vége van a télnek, elmúlt az esőzés, elment.” (Énekek 2,11)

„Ott marad mindenestül a hegyek ragadozó madarainak és a föld állatainak. Ott nyaral a ragadozó madár, és ott telet a föld minden állata.” (Ézs 18,6)

„A király éppen a téli palotában tartózkodott, mert az év kilencedik hónapja volt. Előtte a kályhában égett a tűz.” (Jer 36,22)

„Összedöntöm a téli házat a nyári házzal együtt, elpusztulnak az elefántcsont házak, vége lesz a sokféle házának – így szól az Úr.” (Ám 3,15)

„Azon a napon folyóvíz fakad Jeruzsálemből, egyik ága a keleti tenger felé folyik, másik ága a nyugati tenger felé; így lesz télen-nyáron át.” (Zak 14,8)

„Imádkozzatok, hogy ne kelljen télen, sem szombatban menekülnötök.” (Mt 24,20)

„Imádkozzatok, hogy ne télen legyen ez.” (Mk 13,18)

„Amikor eljött a templomszentelés ünnepe, Jeruzsálemben tél volt.” (Jn 10,22)

„A kikötő nem volt alkalmas a telelésre, s ezért a többség úgy döntött, hogy továbbhajóznak onnan, hátha eljutnak Főnixbe, ahol áttelelhetnek. Ez Kréta egyik kikötője, amely délnyugat és északnyugat felé néz.” (ApCsel 27,12)

„Három hónap múlva azután elindultunk egy alexandriai hajón, amely a szigeten telelt, és amelynek címerében Dioszkurok voltak.” (ApCsel 28,11)

„De nálatok talán ott is maradok, vagy át is telelek, hogy ti indítsatok útnak, ahova majd megyek.” (1Kor 16,6)

„Igyekez a tél beállta előtt megjönni. Köszöntéget Eubulosz, Pudensz, Linosz, Klaudia és a testvérek mind.” (2Tim 4,21)

„Amikor majd elküldöm hozzád Artemászt vagy Tükhikoszt, igyekezz hozzám jönni Nikopoliszba, mert elhatároztam, hogy ott töltöm a telet.” (Tit 3,12)

■ Válogatta: G. A.

HETI ÚTRAVALÓ

„Akkor eljönnek napkeletről és nyugatról, északról és délről, és asztalhoz telepednek az Isten országában.” (Lk 13,29)

Vízkereszt ünnepe után a 3. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi hirdetik: e világban Jézus Krisztusban látható Isten szeretete. Ő nem személyválogató (lásd ApCsel 10,35); úgy szerette a világot... (lásd Jn 3,16). „Az egek hirdetik igazságát, és minden nép látja dicsőségét. Örüljete, ti, igazak az Úrban, magasztaljátok szent nevét!” (GyLK 736,6.12)

Jézusban „már fénylik az igazi világosság, és aki szereti az ő embertársát, az a világosságban marad” (1Jn 2,8.10; LK). Mindenféle nép jöhet Isten örök országába, az evangélium zsidóknak, pogányoknak egyaránt hirdették. Ám Jézus heti igéjéhez figyelemfelhívást is fűz (lásd Lk 13,30). Ő Kapernaumban meggyógyította a pogány százas békés szolgáját, aki elismerte Jézus isteni hatalmát. És elcsodálkozva mondta: „...senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izráelben.” Csak egy szót szólt, és meggyógyult a szolga. „Menj el, és legyen a te hited szerint!” (Mt 8,10.13) „Ez a történet kettős csodáról szól: Jézus értünk tett ilyen csodát, hogy a keresztyénség hinni kezdjen. De ezek a csodák – mint a százas hite is – folytatódnak, s mindvégig megmaradnak.” (Luther) Pál kész hirdetni az evangéliumot, mert „Isten ereje az, minden hívőnek üdvösségére, elsőként zsidóknak, de görögnek is, mert Isten a maga igazságát nyilatkoztatja ki benne hitből hitbe, ahogyan meg van írva” (Róm 1,16–17; lásd Hab 2,4). Már az Őszövetség evangélistája által is, „a Seregek Ura pedig ezt az áldást mondja: Áldott Egyiptom, az én népem, és Asszíria, kezem alkotása, meg Izráel, az én tulajdonom!” (Ézs 19,25) A föníciai özvegyasszony a nagy szárazság idején Isten ígérére bízta magát, teljesítve Illés kérését. „És evett ő is, meg az asszony és a háza népe is mindennap. A lisztesfazék nem ürült ki, az olajoskorsó sem fogyott ki...” (1Kír 17,15–16) Az özvegyé lett móabi Ruth elment anyósával Naomi városába, a kenyér házába. „Mert ahová te mégy, odamegyek, ahol te megszállysz, ott szállok meg. Néped az én népem, és Istened az én Istenem.” (Ruth 1,16) A pizidiai Antiókhia zsinagógájában Pál és Barnabás így szólt az őket káromló s ellenük mondó zsidóknak: „Először nektek kellett hirdetniünk az Isten ígét, mivel azonban ti elutasítottátok, és nem tartjátok magatokat méltónak az örök életre, ime, a pogányokhoz fordulunk. Mert...” (Lásd Ézs 49,6) „Ennek hallatára örvendeztek a pogányok, és magasztalták az Úr ígét, és...” (ApCsel 13,46–48) Jézus Názáretben kijelentette: „...egyetlen próféta sem kedves a maga hazájában.” (Lk 4,24) Kiűzték a városból, és meg akarták ölni, noha a kegyelem ígét hirdette közöttük. Isten örök országában letelepedve együtt zengik a Bárány énekét az egész világból jött győztesek: „...ki ne félne téged, Urunk, és ki ne dicsőíténé a te nevedet... mert a népek eljönnek mind, és leborulnak előtted...” (Jel 15,4) „Jó minden tájról, együtt énekel, / És együtt ujjong, együtt ünnepel, / Hallelujá!” (EEN 454,7)

■ GARAI ANDRÁS

KERESZTYÉN ZOLTÁN FELVÉTELE

PALACKPOSTA

Benned a létra?

Gyermekeim a minap elmentek korcsolyázni. Életükben először. Féltem őket, talán mert én sem tudok. De ujjongva tértek haza: „Anyá, képzeld, csak kétszer csúsztunk el!” Elgondolkoztam: talán azért nem vonzott soha a korcsolya, mert nagyon nem szeretek elcsúszni, eselni. Mégis hányszor megvettem már az életben...

Egy fárasztó nap után, amikor csak a lendület hajt, a jót tenni akarás, amikor a szívem legbelső vágya az, hogy szeressem az embereket, este végiggondolom: „Ma sem sikerült minden, amit akartam. Ma is voltak dolgok, amik félresiklottak. Elcsúsztam az időmmel, félresikerült egy beszélgetés, mert mást értett ki belőle a másik; a segítségemet sokan rosszul fogadták.”

És van, amikor rájövök: rossz eszközöket választottam a céljaimhoz, és miközben elértem őket, megbántottam másokat. Ilyenkor hallok azokat a szavakat, amelyeket az egyik barátom fogalmazott meg lemondóan *Weöres Sándor* nyomán: „Ugyan, hol van bennem a létra ég és föld között? Vagy bár igaz, a létrán is lehet lefelé menni.”

Vannak napok, amikor nem sikerül semmi; ilyenkor reménytelen sorsán kesereg az ember, aztán már abba is belealszik.

Eszembe jut egy ember. Jákób. Az a csaló, akinél sok minden félresiklott. Becsapta az apját és a testvérét. Megszerezte azt, amit akart, mégis elvesztett sok mindent. Menekülnie kellett testvére haragja elől. Nem tudom ugyan, mennyi idő telt el az események között, de azok sodró lendületéből tételezzük fel, hogy csupán egy nap. Így ő is egy kemény nap után sorsán kesereg. Ővé az apai áldás, mégsem tud neki örülni. Magabiztos volt eddig, megvan mindene, még sincs semmi, ami kapaszkodót jelentene. Egy ilyen nap után jobbnak látja, ha nem tesz mást, csak alszik.

Csodás álmot lát. Megnyílik az ég, és egy létrán angyalok járnak fel és alá. A csodás álom pedig nem egy csodás embernek szól, de nem is egy bátor csalónak, hanem benne Isten lehajol egy fáradt, összetört férfihoz. Mert Isten ilyen. Közel van a megtört szívű emberhez.

Csalás, becstelenség nem méltó az áldásra. Isten valamiért mégis ígéretet mond Jákóbnak.

Nem azért, mert Jákób jó, hanem mert ő jó. Isten segítséget ígér, életváltozást jelentő közelséget. Ezt mondja neki: „Mert én veled vagyok, megőrizlek téged, akárhova mégy, és visszahozlak erre a földre. Bizony, nem hagylok el, amíg nem teljesíted, amit megígérttem neked.” (1Móz 28,15)

Most nagyon szeretnék én is Jákób lenni. Magaménak tudni a szavakat: „Mert én veled vagyok, megőrizlek téged, akárhova mégy...” Feljebb juthatok azon a létrán, fel, az ég felé?

Az álom nem álom többé. Van valaki, aki létraként összeköti az eget és a földet. Ő ezt mondta: „Bizony, bizony, mondom néktek: meglátjátok a megnyílt eget és az Isten angyalait, amint felszállnak, és leszállnak az Emberfiára.” (Jn 1,51)

Jézus a létra. Ő az, aki Isten és ember között az út. Őbenne lehajolt az Isten hozzánk, és őbenne mi is eljuthatunk Istenhez. Nincs többé reménytelenség. Fáradt, félrecsúszott napjaink világító mécsese lehet ez a tudat, amely mellett jó megmelegedni.

Új értelmet nyernek Weöres Sándor sorai: „Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás: / Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.”

Ha Jézus bennem, csak felfelé visz az út. Ezt ígérte Isten – nekem is.

■ KALINCSÁK BALÁZSNÉ VARGA KATALIN

Névjegy: Kalinacsák

Balázné Varga Katalin

Férjével tizenkét éve vagyunk a Nemescső–Meszlen–Acsád–Köszegdoroszlói Társult Evangelikus Egyházközség lelkészei. Szep-tembertől a községi evangélikus szakképző iskola helyettes iskolalelkészeként is szolgálunk. Egy ikerpár anyukája vagyok lassan hét éve. Sok mindent elmondhatok magamról, hogy ki vagyok, milyen vagyok. De igazából csak egyet tudok mondani Pál apostol után: Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok. Ezzel a tudattal próbálok szolgálni őt.

1.0: Próbarepülés

kisköriekkel együtt – olyan bázist képeznek, amely nemcsak a háttérre képes biztosítani egy ilyen méretű rendezvényhez, hanem az indirekt misszióból is profitálhatnak.

Z mint zene – Mint mindig – színvonalas, evangélikus és világi. Idén – egyelőre legyen elég ennyi – például *Kowalsky-ékat* is várjuk!

A mint áhitat – Az igei alkalmakat nem könnyű tervezni egy többgenerációs együttlétre, de reméljük, a fonyódligeti Merítés!-sorhoz hasonlóan erős, a Szentlélek Istentől megáldott alkalmak lehetnek ezek, ismét élő evangélikus közösségek és természetesen – humorral is megszólaló – igehirdetők fognak Krisztusról tanúskodni.

R mint retró – Hiszen mégiscsak ez lesz a tizedik! Lesznek fotók. Meg élménygyűjtemény. Meg emlékkiadvány. Meg ölelések.

N mint Nóri – Nem biztos, hogy örül annak, hogy ideírom a nevét, de szerintem fontos, hogy tudja mindenki: *Csizmadia Nóra* koordinátorunktól bármikor bármit lehet kérdezni a *szelrozsza@lutheran.hu* e-mail címen. Hiszen neki is nagy szíve van. Szelrózsás.

Y mint Y generáció – Ők is jöhetnek, sőt egyre inkább! Nemcsak azért írom, mert én magam is ide (az 1976 és 1996 között születettek közé) tartozom, ha-

nem valóban várjuk azokat is az idén, akik már a kezdetekkor – tizenhét évvel ezelőtt, 1996-ban Váralján – is ott voltak.

A mint Alfa és Omega – A kezdet és a vég. Itt ismét a tartalomhoz térek vissza, nem egyszerűen a kerethez. Hiszen a meghatározó számunkra nem egyszerűen a váraljai kezdet és a tizenhét év utáni újbóli találkozás, hanem az, aki egyszer azt mondta magáról: „Én vagyok az Alfa és az Omega...” (Jel 1,8)

L mint lutheránus – Magyarországon nem nagyon használjuk ezt a kifejezést, de meglehetősen sok külföldi vendéget várunk, nemzetközi kapcsolatokban erős lehet az idejei találkozó is. Jó lesz megélni evangélikusságunkat nem magyarországi testvérekkel együtt is.

J mint játék – Játékra hívom az olvasót: olvassa és kommentelje velem együtt a *szelrozsatalalkozo.hu* oldalon található *Atya-naplót*.

! – És még egyszer: Elindult a visszaszámolás, a cikk írásakor pontosan fél év van hátra a 10. Szelrózsza kezdetéig. Reméljük, hogy ezen az úton is együtt járhatunk, és amikor jelen rovat 7.0-s írását olvassuk, akkor már mindenki bepakolt hátizsákkal várja az indulást Soltvadkertre, a 10. Szelrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozóra.

■ MESTERHÁZY BALÁZS
Szelrózsza-átya

FEBRUÁR 15. –
A FELSŐOKTATÁSI FELVÉTELI JELENTKEZÉS HATÁRIDEJE

„Valaki egyengeti az utunkat”

Avagy kiből (nem) lesz a teológushallgató

► Az Evangelikus Hittudományi Egyetem hallgatósa sokszínű társaság, mindannyiukat más okok vezették, amikor éppen ide nyújtották be a jelentkezési lapjukat. *Kárynáczi Eszter* ötödéves hallgató az első év után hittantánár szakról jelentkezett át lelkész szakra, *Horváth-Hegyi Ádám* pedig két éve az orvosi egyetemet hagyta ott a lelkészi hivatásért. De olyan is történhet, hogy épp fordítva alakul a dolog: *Kopplányi Márton* a kántor szakról fordult más irányba, biológiát kezdett el tanulni. Csak egyvalami közös bennük: valamiképpen Isten szeretnének szolgálni.

– *Kanyargós életutakat egy ponton találkoztam, amikor mindhárman az Evangelikus Hittudományi Egyetemre (EHE) jelentkeztek. Meséljétek egy kicsit, hogy kerültetek ide. Hirtelen döntés volt, vagy hosszú megfontolás eredménye?*

Eszter: Már óvodáskoromban szerettem volna hittanra járni, ugyanis nagyon megvettem a gitár hangja. Anyukám – merthogy nem vallásos – csak annyit mondott: „Jól van, menjél, csak nem tanulsz rosszat.” Ettől kezdve folyamatosan jártam hittanra, szinte függő lettem! (*Névet.*) Később óvónőnek vagy tanárnak készültem, és bár játszadoztam a hittantánítás gondolatával, igazából nagyon féltem az EHE-re jelentkezni. Végül mégis ide adtam be a jelentkezésem, pontosan azért, hogy más gyermekeknek is lehetőséget tudjak nyújtani Isten megismerésére.

Marci: A teológiára jelentkezés az én esetemben inkább hirtelen döntés volt. Amikor leérettségiztem, a zene és a biológia érdekelt igazán. Mindig is állatokkal szerettem volna foglalkozni, a biológia szakra való felvételihez azonban még nem volt meg a szükséges vizsgám. Mivel kántori szolgálatot már hat éve végeztem rendszeresen a gyülekezetben, úgy döntöttem, hogy egy évet fogok eltölteni kántor szakon, és ezen időszak alatt pótolom a folytatáshoz szükséges biológiaérettségét, és leteszem a nyelvvizsgát. Miután az sikerült, már minden akadály elgördült az utamból, és 2011-ben felvételt nyertem a biológia szakra.

Nagyon jól éreztem magam az EHE-n, és ezen rövid idő alatt is rengeteget fejlődtem, de az igazság az, hogy a kántori hivatásból nem lehet megélni. Ezt az ember nem is azért választja, ez egyfajta szerelem! Viszont lehetséges, hogy az EHE-n elkezdett tanulmányokat egyszer befejezem, nem tekintek lezárt ügyként rá...
Ádám: Én a gimnáziumi éveim alatt két dolgot tudtam biztosan: emberekkel szeretnék foglalkozni, ugyanakkor lelkész nem leszek, mondván, pap már van elég a családban. Végül a pécsi orvosi egyetemre felvételiztem, fel is vettem. Nyíregyházáról az ország teljesen másik zugába kerültem, és ott, kiszakadva a családi fészkekből, belekóstolhattam egy addig idegennek tűnő világba. A hitemet egy teljesen más közegeben kellett megélnem. Ma-

terialista gondolkodású barátaim őszinte kérdései, a világi, majd később katolikus kollégiumban zajló lelki beszélgetéseim egyre inkább arra terelgettek, hogy az embereknek direkt módon kell beszélnem az evangéliumról. Így kiskapukat nem hagyva, a második év után kiiratkoztam az orvosiról, és nyugodt szívvel adtam be a jelentkezésemet az EHE-re.

– *Ez hatalmas fordulat! Mit szölközött hozzá a szüleid, a barátaid?*

Ádám: Csak azoknak volt furcsa első hallásra, akik nem voltak velem szoros kapcsolatban, a közvetlen környezetem nem lepődött meg. Persze sokan feltették a kérdést: „Az orvosiról a teológiára? Hiszen ez a kettő annyira más!” Ez igaz, de én mégis nagyon közelínek érzem egymáshoz őket. Mind a két hivatásban emberekkel kell foglalkozni, csak míg az egyik esetben a testi gyógyulás van középpontban, addig a másikonál a lelki. Úgy érzem, Isten az utóbbi eszközével szeretne tenni.

A szüleim szeretnék volna, hogy orvos legyek, de jól ismerték vívódásaimat, kételyeimet. Megértették, és velem együtt hitték, hogy ez Isten akarata. Így kezdetből fogva maximálisan támogattak. Miután kiiratkoztam, öt hónapot dolgoztam a pécsi szívcentrumban. Paradox helyzet volt, hiszen olyan helyre kerültem, aminek épp előtte fordítottam hátat. Féltem, hogy meg fogom bántani a döntésemet, ám nap mint nap abban erősödtem meg, hogy lelkésznek kell lennem. Azóta sem bántam meg.

– *Eszter, te menet közben váltottál hitoktatóról lelkész szakra. Ez a tanulmányaid komolyabbra fordulását jelentette, vagy egész egyszerűen csak a teológia más területei kezdtek el érdekelni?*

Eszter: Már kezdetben is éreztem, hogy más utakat is tartogat nekem Isten. A döntésemet az motiválta, hogy egy lelkésznek nagyobb rálátása van a különböző korosztályú csoportokra, több lehetősége van, hogy megismeresse Istenet az emberekkel. A felnőtteknek talán még nagyobb szükségük van arra, hogy Istennel közösségbe lépjenek. Ők nagyon vágnak valami transzcendens, egy felsőbb hatalom, de remélem, leginkább Isten után. Szeretném, hogy észrevegyék, van valaki, aki az egész életükben, minden pillanatban feltételek nélkül nagyon szereti őket.

– *A teológiára jelentkezők, annak idején ti is, nagy hittel és nagy lelkesedéssel vágnak neki a tanulmányoknak. Am a nehéz tantárgyak hamar próbára teszik az embert. Előfordult, hogy megkérdőjelezték a saját alkalmasságotokat?*

Marci: Nehézséget nekem főleg az jelentett, hogy kétségbeesni kellett a kántor szak sok gyakorlással járó óráira, illetve az elméleti számonkérésekre. Másrészt ott volt a felvételi és a nyelvvizsga, és ez igen sok energiámat felemésztette. Mindemellett kántori szolgálatot is végeztem. Ez így együtt sokszor próbára tette a tűrőképességemet, de a gondviselő Isten mindig jelen volt, és végig segített!

Eszter: A szakközépiskolában nem voltak olyan szigorúak a követelmények, ezért is volt számomra kihívás az első vizsgaidőszak. Másodikban aztán meg kellett küzdenem a héber nyelvvel, és ez valóban megrendített. Nagyon sok kudarc ért, hiába tanultam. Már teljesen kétségbe voltam esve, és azon is gondolkodtam, hogy nem kellett volna átjelentkezniem. De valahogyan mégiscsak sikerült átlendülnöm a nehézségeken, és végül elég jó eredménnyel abszolvtam a héber vizsgáimat. Természetesen tudom, hogy mindezt nem csak magamnak köszönhetem...

Ádám: Alapjában véve inkább reál beállítottságú vagyok, így a humán tárgyakhoz nehéz volt hozzászoknom. Itt a sok olvasás, jegyzetelés nehezítette a vizsgákra való készülést. A legnagyobb kihívás viszont inkább a sokszínű teológiai felfogással való szembesülés. Olykor próbára teszik hitemet, és arra ösztönöznek, hogy járjak utána dolgoknak.

– *Ha egyetlen jó tanácsot adhatnátok a leendő új első-sőknek, mit mondanátok?*

Marci: Azt tudnám tanácsolni, hogy sose feledjék el azt, amiért oda jelentkeztek, és mindig legyen a szemük előtt a cél!

Eszter: Végzősként, amikor az ember visszanez az elmúlt négy és fél évre, nagyon sok örömet, sikert, vidámságot, tanulást és kudarcot lát. Mégis nagyon jó visszagondolni minden egyes pillanatra. Azt a tanácsot tudom adni, hogy próbálják meg úgy megélni a teológiát és az életük mindennapjait, hogy ez egy hatalmas ajándék Istentől.

Ádám: Jó tudni azt, hogy van valaki, aki egyengeti az utunkat. Nem minden úgy alakul, ahogy eleinte elterveztük, és néha nehéz az Isten akaratát elfogadni. De ha kérjük és megengedjük, hogy az életünket ő vezesse, akkor rá fogunk jönni, hogy mi miért is történt. Most már látom, mi volt az értelme a teológia előtti éveknél. Érdemes Istenben bízni és rá hagyni minden dolgunkat. Ő jobban ért hozzá...

■ KOVÁCS BARBARA

2014-ben is lesz Szelrózsza.

Sokak számára ez már ismerős hívószó, mások most találkoznak vele először. Sokan programtól függetlenül azt mondják, hogy mindenképpen ott lesznek, néhányan pedig nagyon is tudni akarják, mire is hívja őket egyházunk.

Remélem, nem először hallják, hogy a Magyarországi Evangelikus Egyház legnagyobb rendezvényére hívjuk őket július 16. és 20. között. Őt nap önfeléd együttlétre, ahol igazán önmagunk lehetünk. Ahol természetes, hogy keresztyén közösségekben vagyunk. Ahol nem ciki ki-mondani, hogy Isten ígéje van a középpontban. Ahol evangélikushoz méltó igényes beszélgetéseken, előadásokon vehetünk részt. Ahol a fesztiváljelleg nem zavaró és figyelemelvonó, hanem megfelelő keretet nyújt.

Akik közelebbről ismernek, tudják, hogy szeretem a betűkkel való ügyeskedést. Így gondolkodom most az idej mottóinkról:

S mint Soltvadkert – Ezt a helyszínt választottuk többféle szempont alapján. Nem volt még a régióban Szelrózsza, illetve a helyi erők – a szomszéd

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

EVANGÉLIKUS GYŰJTEMÉNYI SZEMLE

► Vége felé közeledik az a közleménysorozat, amely a somogy-zalai evangélikus lelkész alkotók pályáját mutatja be rovatunkban. *Kutas Kálmán, Jakus Imre, Sárkány András Tibor, Sümegi István* után *Sántha Károly* pályáját ismerhetjük meg. Személye – mint sok ének szövegének szerzője – összekapcsolódott a *Dunántúli énekeskönyvvel*, de mai énekeskönyvünkben is felbukkan a neve.

Kettős elhivatottsággal V.

Válogatás somogy-zalai evangélikus lelkészek irodalmi munkáiból:
Sántha Károly

Legtermékenyebb egyházi énekköltőnk, az anyaszentegyház „dalos pascirtája”, Sántha Károly 1840. október 22-én született Kecskeméten, iparos családban. Édesapja, *Sántha Sándor* szücsmesterként dolgozott, és a kecskeméti gyülekezet buzgó gondnokaként végezte közösségi szolgálatát. Károly nyolc testvérrel hívó, szerető környezetben nevelkedett, ahol naponta gyakorolták hitüket. Szüleinek – különösen édesanyjának, *Devossa Klárának* – mely hite gyakorolt nagy hatást egész életére.

Elemi iskolai tanulmányait szülővárosa evangélikus népiskolájában, a középiskolát a „hírös” város református gimnáziumában végezte, egy kis kitérővel, mert az 5. osztályt Sopronban járta. A teológiát az 1855-ben alakult, rövid életű pesti protestáns főiskolán tanulta *Székács József* tanítványaként, *Györy Vilmos*sal és *Zsilinszky Mihállyal*. *Haubner Máté* püspök avatta lelkésszé 1866-ban Sopronban.

A frissen végzett lelkész 1867 tavaszán Sárszentlőrincen volt káplán, majd másfél évig Tolnanémediben szolgált. A Somogy megyei Sand evangélikusai innen hívták meg a filiából éppen anyagülekezetté vált közösségük első parókus lelkészéül 1868 őszén.

A hívek becsülték lelkészüket, de jobban örültek volna, ha többet foglalkozik a gazdálkodással. Ez is oka lehetett annak, hogy közel két év után Várpalota lelkésze lett. A Veszprém megyei gyülekezetben hat évet töltött, majd visszatért első szolgálati helyére, Sárszentlőrincre. Ebben a nagy múltú közösségben talált igazi otthonra, és krisztusi kort meghaladó időn át szolgált lelki vezetőjükként. Közel harmincöt évig (1876. június 23-tól 1911. április 11-ig) volt az evangélikus település lelkésze.

Gyülekezeti szolgálata mellett tevékeny részese volt egyházmegyéje hivatali életének. Egy ideig főjegyzői tisztséget is viselt, sőt 1895-ben a dunántúli egyházkerület egyik püspökjelöltje volt.

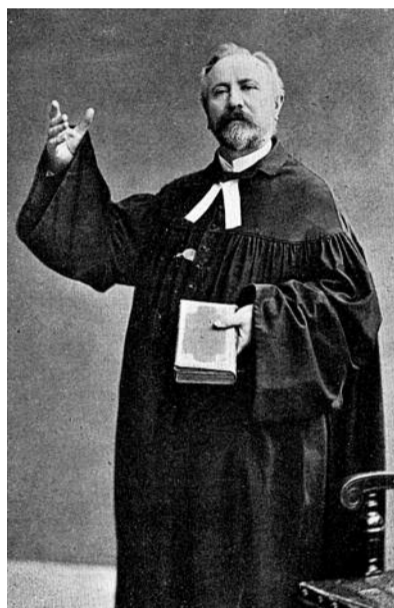
Lelkesi hivatását négy gyülekezetben végezte. Mind-egyikhez felejtethetetlen családi események is kötök. Tolnanémediben ismert meg *Kirchner Idát*, a mucsfai lelkész lányát, aki életének hű társa, öt gyermekének édesanyja lett. Sandon született első gyermeke, *Gyula* (1870). Várpalotán *Ernö János* (1872) és *Ilonka Emma* (1875) születése tette emlékezetesebbé. Sárszentlőrinc *Sándor Károly* (1877) és *Margit Klára* (1881) születési helye. Sárszentlőrincen, a színmagyar evangélikus faluban – a súlyos betegség, negyedik gyermekük korai halála (1878) után – nyugodt életben lehetett része a lelkészcsaládnak.

Sántha Károlyt életrajzírói szerető, jószágos gyermekként, férjként, apaként és lelkészként méltatták. Ám jó-sága sohasem akadályozta meg a bűnök ostorozásában.

Hetvenegyedik életében járt 1911 tavaszán, nyugállományba vonulása-

kor. Budára költözött beteg fiához. Ám a tollat nem tette le. A fővárosban töltött nyugdíjas éveiben is írogatott. Szeretett feleségének elvesztése után öt évre, 1928. szeptember 6-án, nyolcvannégy éves korában a halálra felkészülten, egy szebb élet reményében hajtott nyugovóra fejét.

Sírjánál *D. Kovács Sándor* így búcsúzott tőle: „A reményt lelkével átélve hunyt el, anélkül hogy lantjának egyetlen engedetlen húrja megtagadta volna az ő hitét, vagy a pusztulásba való belenyugvást, a sötét kétségbeesést

SÁNTHA KÁROLY
Epilogus*

Méltóságos és főtisztelendő Kapi Béla ev. püspök úrnak
mely tisztelettel és szeretettel ajánlva.

Énekeltem, imádkoztam
S az eget a földre hoztam –
Énekelve, imádkozva
Megcsendült Szent Dávid kobza.
Énekelvén, imádkozván
A jó Isten így szólt hozzám:
Melléd adtam a megváltót,
Hogy életed legyen áldott.
(...)
Temetésre harang kondul,
Van-e élet a siron túl?
A sír így szól: soha többé!
A hit mondja: mindörökké!
Élek-halok, Szent Könyv, érted!
Betűd öl, de lelked éltes:
Olvasván szent bibliámat
Nem kísért bűn, nem sért bánat.
Olvassátok a Szent Könyvet,
Eltöröl az minden könnyet,
Könyvek könyve, térdre esve
Szívom mézed reggel-este.
...Estém itt, jöjj, csendes álom,
Szebb életre hív halálom –
A test lesz csak szálló köddé,
És a lélek él örökké!

*Részlet a *Harangszónak* megküldött, utolsó verséből

tükrözött volna. Utolsó mondata is a reményt, a viszontlátást tükrözte.”

Mindennél többet mond püspökének, *D. Kapi Bélának* ajánlott, *Epilogus* című utolsó verse, amelynek közzétételére a *Harangszó* szerkesztőjét kérte fel halála előtt húsz nappal. A levél és a vers temetése napján, 1928. szeptember 9-én jelent meg.

Sántha Károly a Farkasréti teme-

tőben – sok ezer evangélikus szeretetét és háláját kifejező adományokból emelt művészi alkotású síremlék alatt – várja a feltámadás Urát.

Vezületelt „tollforgató hajlama” okán már ifjúkorában verselt. Hatással volt rá *Petőfi Sándor*, úgy is, mint hajdani kecskeméti, soproni és sárszentlőrinci diák. A Székács József püspök közvetítésével megismert *Arany János* írásra buzdító szavai is sokat jelentettek költői kiteljesedésében.

Irodalmi munkássága széles tárgykört ölel át. Az egész nemzethez szóló hazafias s a szűkebb kört érintő családi versei mellett istenes költeményei, énekei és imái gazdagították legnagyobb számban irodalmunkat.

Írásai főképp a korabeli protestáns folyóiratokban és lapokban jelentek meg, de egyéb kiadványokban is – *Hölgyfutár*, *Vasárnapi Újság*, *Nagyvilág* – megtalálhatók munkái. A *Harangszó* az ő versével indult 1910-ben. Legszebb verseiből tartalmaz válogatást *Payr Sándor Hárfahangok* című gyűjtőműves köteté (1906); *Majba Vilmos Reformáció* címen közreadott antológiájában (1917) pedig a reformáció kezdete negy századik évfordulójának megünneplésére szánt verseiből olvashatunk.

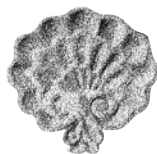
Énekeinek kincstára a *Dunántúli énekeskönyvként* ismert, 1911-ben megjelent *Keresztyén énekeskönyv*, amelyet negyvennégy évig használtak változtatlanul gyülekezeteink, és százhat eredeti éneke mellett hatvan kilenc általa fordított vagy átdolgozott éneket tartalmaz. Mai énekeskönyvünkben tíz saját szerzeményét és tizenhárom fordítását, illetve átdolgozását énekelhetjük.

Irodalmi munkáinak egy része önálló könyvben vagy füzetben (is) olvasható. A címeke találoán utalnak tartalmukra, például: *Egyházi költemények* (1869); *Buzgóság könyve* (1888); *Jó gyermekek verses könyve* (1888); *Egyházi beszéd* (1890); *Órangyal* (1896); *Ádventi és böjti imák* (1898); *A sárszentlőrinci ág. hitv. evangélikus egyház-község története* (1910); *Az életből* (1894); *Költevények* (1897); *Isten, haza, család I–II.* (1912); *Zsivora György – A nagy emberbarát* (1899), *Konfirmációi áldások – Alkalmi versek és idézetek* (1899); *Olajfalevelek* (1901); *Háborús idők imádságos könyve* (1916); valamint a *Kossorú* füzetekben kiadott *Romlásfalva* (51. sz.), *Szent hangok* (57. sz.), *Élet vándora* (64. sz.) és az *Áhítat hangja* (140. sz.).

Költői tehetségének elismerését tanúsítja, hogy a nagy drámaírónk, *Katona József* születésének századik évfordulója alkalmából kitűzött húsz arany pályadíjat az ő ódája nyerte el. Örökölt hagyott versei, énekei és imái olyan kincsek, amelyek hozzásegíthetnek bennünket a legnagyobb díjhoz, az örök élet elnyeréséhez.

■ DR. JÁNI JÁNOS

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

Turistáknak
és külföldieknek is
szól az ige

Beszélgetés Káposzta Lajos
nyugalmazott evangélikus lelkésszel

► „Mit mondjak majd először is kedvest s szépet?...” – a kérdést sok lelkész felteszi magának, amikor különleges szolgálatra indul, vagy éppen nem tudja, kikből áll az a közösség, ahol Isten igéjét kell hirdetnie. Lehet az alkalom vidám, lehet szomorú, a kihívás ott van. *Káposzta Lajos* nyugalmazott esperes-lelkész gyakori vendég olyan helyeken, melyek kívül állnak a parókus lelkész „hatósugarán”. Nemegyszer prédikált például üzemcsarnok-avatón, kórházban vagy tanyasi templomban éppúgy, mint szállodában. Igehirdetés, ünnepi gondolat vagy biblikus tartalmú köszöntő, ami ilyenkor elhangzik? – kérdeztem a hetvenöt évesen is fiatalos evangélikus pástortól.

– Egészítsük ki a sort még az el-méltok, az irányított beszélgetés és a vigasztalás fogalmaival! – hangzik a válasz. – Ez a szolgálat annyira sokrétű, hogy sokszor csak akkor áll össze a mondanivalóm, amikor látom, kik ülnek a padokban, illetve a székeken. Nagyon fel kell rá készülni, éppen ezért helyezek nagy súlyt az eseményt előkészítő megbeszélésre a szervezőkkel. Ez néha hosszabb, mint maga a szolgálat. Folytathatnánk a sort azzal is, hogy utána ott is kell maradni: ugyanis a templom-épület előtti beszélgetések, vagy ha kórházi az alkalom, akkor a várótermi vigasztalás gyakran szerves folytatását alkotja annak, ami odabent elhangzott.

– *Időnként turisták is igényelnek lelkési szolgálatot vidékünkön.*

– A nagy ünnepeken megtekinék a szállodák. Az, hogy ki miért jön ide, és miért nem otthon ünnepel a családjával, nem rám tartozik. Ezek az emberek vagy pihenni jönnek, vagy – éppen a karácsonyi roham miatt – egyszerűen menekülnek a nagy felhajtás elől. Viszont mifelénk már évek óta hagyomány, hogy a közeli Kiskunhalason lévő Csapke Hotelbe rendszeresen meghívunk egy-egy áhítat vagy ünnepi elmélkedés megtartására.

– *Ez miként zajlik?*

– Nem a papé az egész este! A vendégeket érkezésükkor informálják a recepción, hogy ekkor és ekkor „ünnepi beszélgetés lesz az étteremben egy tea mellett”. Most karácsonykor hegedűszo is hívogatta őket a folyosón, így le is jött, aki akart. Az este közös énekléssel kezdődött, és rövid, helyi vonatkozású néprajzi előadással folytatódott. Elhangzottak karácsonyi versek is, majd következtem én. A rendelkezésre álló húsz percben a karácsonyi igehirdetésem mondtam el úgy, hogy azok is értsék, akik nem vallásosak, csak éppen beszélgetni akarnak az ünnepről. Ilyenkor egyébként hamar kiderül, ki volt 1989 előtt pártvezető, mert az dicsér a legjobban... Végül úgy kívántam boldog új évet, hogy „2014-ben ne az *X-Faktorból* tanuljunk viselkedést, és ne Győzikétől magyarul!”

– *Mi a helyzet akkor, ha valaki németül kér lelkési szolgálatot?*

– Ez leginkább örömmünnepeken fordul elő. Aktív lelkész koromban az ideköltözött német anyanyelvű lakosság – más szóval „tanyás németek” – részére tartottam minden nagy egy-

házi ünnepen német nyelvű istentiszteletet. Ez már ugyan a múlté, de az elvetett mag több helyen is szárbaszökkent. Volt már aranylakodalmi szolgálatom kitelepített és hazatelepült sváboknál, most pedig egy vegyes házasság megáldására készülök. Érdekes a képlet: a vőlegény hajdani keletnémet állampolgár, aki bár evangélikusnak vallja magát, gyerekkorában – az akkori korszaknak megfelelően – alig részesült hitoktatásban. A menyasszony magyar lány és katolikus.

Érdekes, hogy a tanyán élő németek mennyire vonzódnak a külterületi templomokhoz: népszerű a Kiskunfélegyháza melletti Pálósszentkút kegytemploma. Az ottani szerzetes papok pedig hozzám irányítják azokat, akik kétnyelvű szertartást kérnek. Így aztán teljesül az ökumené és

CSAPKE SZILVIA FELVÉTELE

a többnyelvűség. Persze ehhez olyan kántor is kell, aki két nyelven ki-nyomtatja az énekeket, az imádságokat, és el is kezdi azokat – az egyeztetés szerint!

– *Hogyan zajlik az esküvőt megelőző lelképásztori beszélgetés?*

– Tea és sütemény mellett, több órán keresztül. A napokban éppen itt jártak: volt és lesz mit megbeszélni. Rádadásul bár a közös nyelvük a német, a leendő feleség korántsem beszél anynyira, hogy a teológiai és lelki összefüggéseket megértse. Tehát már az is két nyelven zajlik. Azt mondhatom tehát, hogy sok kihívást és feladatot tartogat az idejövő idegenek és vendégek lelkigondozása, melyből most csak néhány epizódot emeltem ki.

■ K. L.

ERŐS VÁRAK

Nagyvászony Kinizsi-vára

A nagy erejű vitéz, *Kinizsi Pál* történetét minden gyermek ismeri, és minden gyermeki lelkületű felnőtt kedveli. A nép ajkán többféle változatban is megőrződött. Az egyik variáns szerint a Bakony vadban gazdag erdeiben portyázó és egy jó kupa borra szomjazó *Mátyás* királynak malomkövön szolgálta fel itókáját a molnárlegény. Ezt látva az igazságos király bevette őt fekete seregébe, majd vitézségeért neki adományozta a nagyvászonyi várat, a környező birtokokkal egyetemben.

A valóságban Kinizsi Pál apja már *Hunyadi János* alatt kitűnt a török elleni harcokban. De Pál vitézsége sem mendemonda vagy legenda, hanem valóság, mint ahogy az is, hogy szolgálataiért kapta jutalmul a várbirtokot. Pontos születési helye és ideje azonban nem ismert. Katonai és közeleti pályájának főbb állomásai azonban igen: a kényermezei csata hőse, temesi bán, máramarosi főispán. Halálát is hős vitézként lelta a déli végeken, Szendrő ostrománál esett el 1494-ben.

Nagyvászony nevét első birtokos családjától, a *Vászony* nemzetségtől nyerte. A várat a Kab-hegy lábánál a 14–15. század fordulóján emelték. A család kihaltával visszaszállt a hűbé-

res szerepét betöltő uralkodóra. Mátyás király 1472-ben adományozta Kinizsi Pálnak. Ebben az időszakban épült ki ma is látható formájában. A huszonkét éves Kinizsi-időszak eredményezte mind a vár, mind a falu felendülését, ezt az időt maig Nagyvászony fénykoraként emlegetik.

A Kinizsi-várat meglepő épésében ránk maradt késő gótikus lakótornyos teszi egyedivé, ez az erősségnek mintegy a védjegye, amelyről felismerhető. A 21. században kiállításoknak (középkori használati tárgyak, fegyverek, vármakettek, ólomkatona-gyűjtemény) ad otthont. Egyik érdekessége fennmaradt középkori árnyékszék (!), melynek építészeti kialakítása a torony külső falán is követhető.

A vár stratégiai pontja kör alakú bejárati védműve, a barbáknak, mely vízesárokkal védte a belső kaput a betolakodókkal szemben. Kétszintes palotarésze urának rangbéli és vagyombéli helyzetét hangsúlyozta, a hitélet pedig az erődítmény kápolnájában zajlott.

A vár kiállítási anyagai között a honfoglalás és középkori magyar királyság uralkodóit megidéző panoptikum is várja Nagyvászony látogatóit.

■ REZSABEK NÁNDOR

A SZERZŐ FELVÉTELE

Médiakommunikációs „gyorstalpaló”

Felkészítő tanácskozás az istentisztelet-közvetítések házigazda lelkészei számára

▶ A magyar közmédia idén is közvetít evangélikus istentiszteleteket, ezúttal tizenhárom gyülekezetből. Egyházunkban 2004 óta hagyomány, hogy a közvetítésben érintett lelkészek számára felkészítő megbeszélést tartanak. Az idei, január 14-i alkalom helyszíne az Északi Egyházkerület püspöki hivatala volt. A résztvevőkhöz *Mucsányi Jánosnak*, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) vallási műsorokért felelős vezető szerkesztőjének előadása hozta közelebb a médiakommunikáció némely sajátosságát.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Az értekezletet a médiáért felelős püspök, *dr. Fabiny Tamás* Mt 10,27 alapján tartott áhítata vezette be.

Mucsányi János a katolikus istentisztelet-közvetítések műsorvezető-szerkesztőjeként szerzett tapasztalatait megosztva adott útmutatást a lel-

készeknek. Kitért arra, milyen kihívásokkal kell szembenéznie az igehirdetőnek és a gyülekezetnek különösen is televíziós közvetítés alkalmával. A lelkész szemébe világító reflektorok, a templomképet zavaró mikrofonok, a szolgálatvégzőt kitakaró

operatőrök s a lámpaláz mind elvesznek az istentisztelet meghittségéből.

Az MTVA munkatársa kiemelte: az együttműködés, a jó csapatmunka a stábtagok és a helyiek között nélkülözhetetlen. Mégis, ha jól sikerül az istentisztelet, az a Szentlélek munkáját dicséri.

Az evangélikus televízió-műsorok, így az istentisztelet-közvetítések szerkesztő-műsorvezetője, a szintén az MTVA-nál dolgozó *Nagy László* kiemelte: az együttműködés, a jó csapatmunka a stábtagok és a helyiek között nélkülözhetetlen. Mégis, ha jól sikerül az istentisztelet, az a Szentlélek munkáját dicséri.

Fabiny Tamás Lukács evangélistát idézve, missziói lelkületre biztatva bocsátotta útra az egybegyűlteket. „Aki lámpást gyűjt, nem teszi rejtett helyre, sem véka alá, hanem a lámpatartóra, hogy a belépők lássák a világosságát.”

■ B. M.

Evangélikus rádiós és televíziós istentiszteletek 2014-ben

A közvetítések a Magyar Televízióban 11.00-kor, a Magyar Rádióban 10.04-kor kezdődnek.

Magyar Televízió: *Répcelak*, április 13., virágvasárnap – Verasztó János • *Szélrózsza találkozó*, július 20., Szentháromság ünnepe után 5. vasárnap – Mesterházy Balázs • *Kecskemét*, november 2., Szentháromság ünnepe után 20. vasárnap – Kis János • *Budahegyvidék*, december 25., karácsony ünnepe – Keczkó Szilvia, Keczkó Pál

Magyar Rádió: *Pestszentlőrinc*, január 26., vízkereszt ünnepe után 3. vasárnap – Deák László • *Szentgotthárd*, március 2., ötvenedvasárnap – Kollerné Loós Zsuzsanna • *Arnót*, április 20., húsvét ünnepe – Buday Barnabás • *Vadosfa*, június 15., Szentháromság ünnepe – Mihácsi Lajos • *Balassagyarmat*, augusztus 10., Szentháromság ünnepe után 8. vasárnap – Bartha István • *Mezőberény*, október 5., Szentháromság ünnepe után 16. vasárnap – Lázárné Skorka Katalin • *Kajárpec*, október 31., a reformáció ünnepe – Smidéliusz András • *Erdőkertes*, november 30., advent 1. vasárnapja – Török Anett • *Budapest-Deák tér*, december 26., karácsony 2. napja – Smidéliusz Gábor

Istentiszteleti rend • 2014. január 26.

Vízkereszt ünnepe után harmadik vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Mt 8,1–13; 2Kor 5,1–15a. Textus: 1Jn 2,3–6. Énekek: 277., 384.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Vári Krisztina; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10.** Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gáncs Péter; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. (orgonazenés istentisztelet) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű) Aradi György; de. 11. (úrv.) Aradi György és Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a de. 10.** (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Gáncs Tamás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Gáncs Tamás; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Molnár Lilla; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér de. 10.** (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9.** Kovács Áron; **Rákosszentmihály, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákosszabá, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11.** Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (rádióközvetítés) Deák László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11.** Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. (úrv.).

Összeállította: BALLA MÁRIA

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

„Minden tiszta a tisztának”

Hit- és ökokultúra Koppenhága példáján

► Minap olvastam a nagyszerű és motiváló erejű hírt arról, hogy 2013-ban a dán főváros, Koppenhága nyerte el az Európa legtisztább ökofővárosa címet. Azzal, hogy öt-tíz perc sétá után a derék dán polgárok egy kisebb-nagyobb parkban találják magukat. A széndioxid-kibocsátást a város vezetése elektromos meghajtású közlekedési eszközökkel csökkentette. A lakosság jó része kerékpáron közlekedik. És betartják a „hat kevesebb” szlogenjét: kevesebb szemetet, kevesebb zajt, kevesebb vasutat, kevesebb energiapazarlást, kevesebb értelmetlen bevásárlást, kevesebb forgalomtorlódást „termelnek”. Sok minden jutott eszembe a hír kapcsán. Első rendben az, hogy a városok, falvak tisztasága tükrözi lakóik igényességét, lelkiületét. Ahol a lakások, otthonok is tiszták, ott a környezetrel szemben is jelentkezik ez az igény, igényesség. Aztán: van-e, lehet-e kapcsolat a hit tisztaságtérmető ereje, hatása s az ökokultúra között? Igen, van!

Dánia protestáns, evangélikus ország. Számomra teljesen egyértelmű, hogy a hit is szerepet játszik a belső-külső tisztaságigény formálásában, fenntartásában, gyakorlásában. Nem tudom, de nem is akarom gondolataimat elterelni arról az ígéről, amelyet Pál apostol írt Titusznak. Amit megfogalmaz, ma éppúgy érvényes, mint kétezer évvel ezelőtt volt: „Minden tiszta a tisztának, de a fertőzötteknek meg a hitetleneknek semmi sem tiszta, sőt szennyes mind az elméjük, mind a lelkiismeretük.” (Tit 1,15) Sok ezer külföldi, koppenhágai és hazai példa bizonyítja: ahol az elme, a lélek nem szennyezett, ott a környezet sem az, mert minden igazi ökológiai változás, fordulat, minőség ott benn kezdődik el, onnan jön ki, a gondolkodásból, a lélekből.

A világvallások is tisztaságot, magasrendű élettiszteletet tanítanak

Jutnak eszembe gyönyörű honi, erdélyi, felvidéki, kárpátaljai, nagy-magyarországi templomok, templomkertek, temetők, iskolaudvarok, ahol minden a helyén volt, s a tisztaság, az egyszerűség jelentette a lélek legnagyobb örömét, amelyet a szép környezet ébresztett benne. A rendezett elme, a rendezett lélek rendet teremt és tart maga körül is. A szennyezett elme, gondolkodás, a zűrzavaros lélek meg egyenesen jól érzi magát a piszkos környezetben. A dolgok ilyen egyszerűek: hit, tiszta gondolkodás és ökológiai kultúra szorosan összefüggenek. És ez nem is kerül pénzbe, csak a lelkiület ébredésébe.

Hasonlóképpen van ez más vallásoknál is. Nem láttam még koszos, legfeljebb lerombolt, megcsontított mecsetet, zsinagógát, buddhista vagy shinto templomot. De láttam gyönyörű kertkultúrát a templomok körül, mert vallási világjelenség: ahol működik valamiféle emelkedett és felemelő istenhit, ott működik a földi dolgok felértékelése, megbecsülése, Istenhez méltón tartása is.

Csodálatos, ahogyan a vallásokban az ég átöleli a földet, az istenek az embereket a természet gazdáivá szentelik, s a környezet megtisztul

az istenségben megtisztuló lelkek keze munkája nyomán! A vallások lélek a buddhizmusban például meghallja a föld panaszát vagy a virágok énekét, s az élet sérthetlenségét olyan egyszerűen is műveli, hogy minden elültetett fát felszentelnek – mi ez, ha nem a legmagasabb szintű lelki ökokultúra?

Szent füge (*Ficus religiosa*)

A világvallások ökoszövetségének hatalmas környezetvédelmi tartalékai

Milyen elképesztő s számunkra talán meghökentető, mégis elgondolkodtató, amikor a hindu vallás himnuszai arról olvasunk, hogy egy fa ültetése felér száz fiú nemzésével. Az engedetlen fiakkal szemben ugyanis a fák védik, táplálják és jó illattal töltik meg a levegőt. Vagy micso-da ökotudatosság jele, hogy a hinduk a *ficus religiosa*-t, a szent vagy vallási fügét és leveleit akkora becsben tartják, hogy a levelek leszakítását évezredek óta büntetik.

És az *Öszövetség* gyönyörű ökoszoltárai nem arról szólnak, hogy az egek hirdetik, a fák, hegyek, csillagok magasztalják teremtő Istenünk alkotó nagyságát, fantáziáját, dicsőségét? Nyugodtan fogalmazhatunk úgy, hogy a világvallásokban eredetük óta benne rejlik egy hatalmas ökopo-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
ararat@lutheran.hu

tenciál, környezetkímélő, oltalmazó lelkiség. S ha ez így van, egy világméretű ökoszövetség hatalmas lehetősége is bennük van!

Gyönyörű erdélyi példa

Milyen fejlett, magasrendű ökotudatosságot mutat például az, hogy az erdélyi Magyarvalkón a temető nemcsak a falusiak és a lelkészek nyugalma, hanem egyben valóságos botanikai laboratórium. Itt honos az a szép szokás, hogy a lelkészek minden konfirmáló gyermeknek egy gyümölcsfát ültettek. A legtöbbet a lelkészek nemesítették, sok értékes gyümölcsfa fakadt, eresztett gyökereket hitük ültető, nemesítő kedve nyomán a faluban. Egyesek szerint valóságos génbank a falu.

De ökoszöveteként működtek századok során át a kolostorok, monostorok is, melyeknek a botanikus kertjei számos gyógynövény természetét, feldolgozását tették lehetővé, s még ma is rácsodálkozhatunk ilyenekre szerte Magyarhonban. Nem lehet kétséges: hatalmas összefogásra és milliárdnyi kis szigetre lebontott környezetmentésre, környezetcsinításra van esély a világvallások, a magyar keresztyénység sokáigzavart hívó népeiben. Így a vallási, a hitből táplálkozó ökokultúra világméreteiben hozzájárulhat a föld arcának derűsebbé tételéhez, az ökokatasztrófa fékezéséhez, az élhetőbb világ fenntartásához.

Ebben lehet szövetséges társunk például az ökögyülekezeti mozgalom itthon és külföldön, de legalább ennyire a nem vallási alapon működő szervezetek is, mint például az Országos Hüladékgazdálkodási Ügynökség (OHÜ), amelynek a munkáját érdemes presbiteri konferenciákon gyülekezeteink felelős előjárójával megismertetni. Itt is vannak ökoszövetségi tartalmak!

Úgy látom, hatalmas esély van a hazai egyházak hívó népeiben az ökotudatos, a környezetbarát életforma alakítására. Sok szép múltbeli és jelenlegi példa bizonyítja, hogy Kárpát-medence szerte megvan az esély a 21. századhoz alkalmazkodó magyar keresztyén ökoszövetség megkövetésére, amelyet az ugyancsak életvédő, természetisztelő, környezetvédő hazai világvallások képviselői is nyitottan fogadnának.

Gondolkodjunk el ezen az ökoszövetségen, s tegyük a magunk dolgát az eklézsia, a templomkert, a temetőkert, az iskolaudvar csinosításáért. Ez is lehet az istentiszteletnek egyik gyakorlati formája! S a dánoktól is eltanulhatnánk valamit a „hat kevesebből”!

■ DR. BÉKEFY LAJOS

Forrás: *Presbiter*, 2014/1. szám

Krisztusi szeretettel szolgálva

Száznegyven éves a Nemzetközi Lepramisszió

► **Jeles évfordulókban bővelkednek 2014-ben a lepramisszióban tevékenykedők: száznegyven éves a világ legnagyobb ilyen szervezete, negyven éves a magyar Lepramisszió, és hatvanadik alkalommal rendezik meg a leprások világnapját. Ebből az alkalomból tekintjük át a világszervezet történetét.**

A történet Írországban kezdődött. Wellesley C. Bailey 1846-ban született jómódú családban. Amikor húszéves korában Új-Zélandra ment szerencsét próbálni, korábbi játszótársa, Alice a lelkére kötötte: „Bárhon jársz, menj el templomba!” Bailey megígérte, és meg is tartotta ígéretét. Isten pedig megszólította egy ígéhirdetésen keresztül. 1868-ban Bailey Indiába ment. Ekkor látott először leprás betegeket. „Először megrémültem. Aztán rácsodálkoztam. Majd megértettem Isten szavát. Ha volt valaha is krisztusi küldetés, akkor ez az! Odamenni Jézus szeretetével, és az evangélium reménységét hirdetni a számukra!”

Hazatért Írországba. 1871 októberében elvette Alice-t, majd együtt tértek vissza Indiába.

1873: *Gerhard Armauer Hansen* felfedezte a lepra kórokozóját. *Damien* atya Molokai szigetre ment leprások közé. A Bailey házaspár

is kereste: mit tehetnének még a leprásokért. A dublini *Pim* nővérek elhatározták: rendszeres baráti összejöveteleken adakozással támogatják Bailey-ék indiai misszióját. Harminc aranyfont gyűlt össze.

1874-ben ezzel az induló tőkével hozta létre Bailey az Indiai Leprások Misszióját. Skóciában is elkezdtek a lepramissziót.

1892: Burmában, Kínában, Koreában, Japánban, Thaiföldön és Afrikában is megindult a leprások között a missziói munka.

1909: Bailey látogatása megalapozta a svájci Lepramisszió megszületését.

1917: Bailey hetvenegy évesen nyugalomba vonult. Életének gyümölcse a Lepramisszió. „Ez a misszió imádságban született, imádságban ringott a bölcsője, imádság által növekedett, és az imádságban erősödött meg. Az imádság volt az első pillanattól kezdve a megtartó ereje.”

1949: Nigériában négyfős kutatócsoport dolgozott a lepragyógyszer előállításán. Ez lett a Dapson. *Dr. Paul Brand* kidolgozta a kéz- és láb helyreállító műtét technikáját.

1950–60: Dél-Afrikában, Hongkongban, Nepálban, Kelet-Afrikában, Pápua Új-Guineában is elindult a lepramunka. Ekkortól a betegeknek csak egészen rövid ideig kellett kórházban tartózkodniuk. Egyre több és több vi-

déki rendelőt épített és indított be a Lepramisszió.

1982: az eddig létező leghatásosabb gyógyszer-kombinációt állították elő.

Az elmúlt évtizedben több tízmillió emberről állapították meg, hogy leprabeteg. Nyolcvan százalékuk fél évnél rövidebb ideig tartó gyógyszerrel meggyógyult. Azonban igen magas a maradandóan rokkantak száma. Érdekükben nagyon fontos a médianyilvánosság kihasználása.

Évente ma is hétszázötvenezer új megbetegedést regisztrálnak. A leprabetegek gyógyítása és segítése ugyanolyan hangsúlyos feladat, mint korábban. Harcunknak sajnos még nincs vége!

■ RISKÓNÉ FAZEKAS MÁRTA

református lelkész,

a Magyarországi Lepramisszió igazgatója

A leprások világnapján, január 26-án, vasárnap 16 órakor az újpesti baptista imaházban (Budapest IV. ker., Kassai u. 26., a metróvégállomástól a CBA-üzlet mögötti Munkásotthon utcán pár lépésre) ünnepi műsor keretében filmvetítéssel mutatjuk be a száznegyven éves misszió történetét. Szeretettel várjuk az érdeklődőket!

EVÉL&LEVÉL

Etikátlan (?) gondolatok egy „(ki)robbanó ügy” margójára

A paksi atomerőmű orosz szállításra alapozott bővítéséről aláírt, miniszterelnöki szintű megállapodás tükrében érdemes némi figyelmet szentelni egy adventi időszakban megjelent újságcikkben írtaknak. A Lutheránus Világszövetség elnökének örömeivel indítja elfogult, atomenergia-ellenes cikkét *Kalit Eszter* az *Evangélikus Élet* december 15-i számában (*Ki]robbanó ügy*, 15. oldal). Az elnök úr fukusimai baleset utáni örömét a cikk írója szerint „a német atomipar leállítására vonatkozó döntés” váltotta ki.

Nem érzem magam olyan felkészültségű, energiapolitikában jártas személynek, hogy az országos terjesztésű, több ezer ember által olvasott evangélikus hetilapban morfondírozak el részletesen az atomenergetika hasznáról-káráról, de *Kalit Eszter* gondolatainak némelyike billentyűre vezette ujjaimat.

Több mint harminc évet töltöttem el az „atomenergetika ígézetében” (és ezért még, horroribile dictu, pénzt is kaptam!), emiatt a *Kalit Eszter* írásában is meglevő egyoldalú, csak a rosszat felsoroló, úgynevezett „etikailag is képzett szakemberekre” való hivatkozással megspékelt újságcikk olvasásában rutinom van. (Ugyan ki tekinthető etikailag képzett szakembernek az energetikában?)

Megszoktam a témakörben használt túlzó, tendenciózus kifejezéseket is, ezért nem lepődtem meg azon sem, hogy a 2003-ban Pakson bekövetkezett, kétségkívül súlyos üzemzavar „halálfélelmet (sic!) hozott Magyarországra” a cikk szerzője szerint.

Kedves Eszter! Higggye el: nem hozott! Én is Magyarországon élek, sok helyen megfordultam akkortájt, és bár tapasztalható volt bizonyos feszültség, de az Ön által használt kifejezésben megtestesülő félelmetípussal sehol sem találkoztam.

Ön a teremtettség és a felebarát iránti felelősségre hivatkozva szegezett lándzsát az atomerőművi energiatermelés ellen, lényegében etikátlanul tartva azokat, akik nem feltétlenül tartják „fausti alkunak, időzített halálos ítéletnek” ezt a korunkban alkalmazott, ellentmondásosan elfogadott energiatermelő technikát.

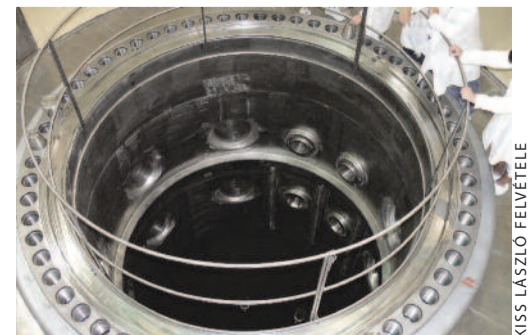
Bár csak ilyen egyszerű lenne ez! Bár csak belátható időn belül áttérhetnének a gazdaságos és minden szempontból elfogadható energiatermelő technikákra! Meglehetősen markánsnak tűnnek azonban azok a vélekedések, amelyek szerint még igen-igen hosszú lesz az az időszak, amikor az úgynevezett energiamezben igenis helyük van az atomerőműveknek a hagyományos (olaj, szén, gáz stb.) és az Ön által csodafegyvernek tekintett megújuló energiaforrások mellett.

Ha e kérdéskör kapcsán etikátlanságot emleget, ne hagyja ki azt a világgazdasági rendszert sem, amelyeknek az energiaigényes gazdasági növekedés az alfája és ómegája! Ha etikai okokból utáljuk az atomerőműveket, mit mond ez az etika azoknak a keleten élő embermillióknak, akik ugyanúgy szeretnének élni (enni, inni, utazni világszerte, lakni, birtokolni), mint az „energiaittas nagyhatalmak” polgárai?

Azt mondjuk: nyugi, emberek, bár ti is a teremtett világ része és a felebarátaink vagytok, de várjatok még több évtizedet, és akkor talán megkapjátok azt az etikus és gazdaságos energiatermelő technológiát, amellyel gazdaságosan tudjátok magatokat feltornászni erre a szintre? Nos, úgy tűnik, a kínaiak vagy az indiaiak ezt az etikai megközelítést nem fogadják el, ezért építenek igen etikátlan (?) módon atomerőműveket.

Csak egyet lehet érteni az újságcikk záró gondolatával: az energiatakarékos életmódot el kell sajátítani és be kell gyakorolni. Még valamit el kell azonban sajátítani: a nekünk nem tetsző, de egyelőre szükséges dolgok indulatok és előítéletek nélküli kezelését. Nem baj, ha ezt is begyakoroljuk.

PÁLMAI ISTVÁN paksi gyülekezeti felügyelő

KISS LÁSZLÓ FELVÉTELE

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBÖTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu
és info@harangontode.hu.

„Ezért a gyermekért imádkoztam,
és az Úr teljesítette kérésemet,
amit kértem tőle.” (1Sám 1,27)

Örömmel adjuk hírül, hogy *Buday Zsolt* bénye-kávai lelkésznek és feleségének második fiúgyermekük született január 18-án, szombaton. *Buday Kristóf Márton* 3220 g, 52 cm testhossz-, 33 cm fejméret- adatokkal érkezett közeink.

HIRDETÉSEK

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Versenyfelhívás gimnáziumi kórusok számára

Egyházunk országos irodájának nevelési és oktatási osztálya és az országos tantárgygondozó az evangélikus gimnáziumok 6. országos kórustalálkozójához kapcsolódóan gyorstanulási versenyt hirdet a részt vevő kórusok számára. A verseny március 1-jén lesz Sopronban, a liceumban. Érdeklődés és jelentkezés *Nováky Andrea* tantárgygondozónál (novaky.andrea@fasori.hu).

Keresztény Értelmiségi Fórum

A Keresztény Értelmiségi Fórum következő alkalmán, a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) január 27-én, 18.30-kor *Utánamen-ni a kilencvenkilenc elveszett-nek* címmel pódiumbeszélgetést tartunk *Szemerei János* evangélikus püspökkel.

Meghívó harangszentelésre

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy január 26-án, délelőtt 10 órai kezdettel ünnepi istentisztelet keretében *dr. Fabiny Tamás* püspök felszenteli gyülekezetünk új harangját. Az ünnepi istentiszteletre és az azt követő fogadásra szeretettel hívja és várja:

A debreceni evangélikus gyülekezet és a Pro Sonitu Campanae Harangszóért Alapítvány

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból január 26-ától február 2-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>8.00 / Civil Rádió – FM98 <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora</p> <p>9.00 / Mezzo Tv <i>Bach-kantáták</i></p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Pestszentlőrincről</i> Igét hirdet: Deák László lelkész</p> <p>11.10 / M1 <i>Baptista ifjúsági műsor</i></p> <p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó</i> az ikla di evangélikus templomból</p> <p>20.20 / M1 <i>A király beszéde</i> (angol filmdráma, 2010) (114')</p> <p>22.20 / M1 <i>Ütközések</i> (amerikai–német játékfilm, 2004) (108')</p>	<p>5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>11.33 / Kossuth rádió <i>Vendég a háznál</i> Gyerekekről felnőtteknek</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása</p> <p>13.42 / Bartók rádió <i>A miskolci szimfonikus zenekar játszik</i> Orgonál: Fassang László</p> <p>18.20 / Duna World <i>Duna-anziks</i> A mesék birodalmában – Pozsony</p> <p>19.55 / Duna World <i>Címzett ismeretlen</i> (magyar játékfilm, 1935) (80')</p> <p>20.00 / Duna Tv <i>Nicky családja</i> (cseh–szlovák dokumentumfilm) (98')</p>	<p>14.00 / M1 <i>Életművész</i> Pál István „Szalonna”</p> <p>16.00 / Duna Tv <i>Múzeumtúra – francia módra</i> (francia ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Erkel Ferenc: Hunyadi László</i> (háromfelvonásos opera)</p> <p>20.00 / Corvinus Rádió <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (corvinusradio.hu)</p> <p>20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i> Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész</p> <p>21.45 / Duna Tv <i>Cserbenhagyás</i> (amerikai játékfilm, 2007) (98')</p>	<p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Ton Koopman orgonál</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bízunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása</p> <p>14.30 / Duna World <i>Borvacsora</i> Pannonhalma</p> <p>16.00 / Duna World <i>Metodista magazin</i></p> <p>20.20 / M1 <i>Szabadság tér '89</i> (történelmi magazinműsor)</p> <p>21.05 / M1 <i>On the Spot</i> (dokumentumműsor)</p> <p>Diktátorok gyermekei 1.</p> <p>21.50 / Duna Tv <i>A fehér sejk</i> (olasz játékfilm, 1952) (84')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Haydn: C-dúr orgonaverseny</p> <p>16.00 / Duna World <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet</i> A Nemzeti Filharmonikus zenekar hangversenye</p> <p>20.11 / Kossuth rádió <i>Belépő</i> (kulturális magazin)</p> <p>21.35 / Duna Tv <i>A kenguru</i> (magyar játékfilm, 1975) (95')</p> <p>23.10 / M1 <i>Történetek a nagyvilágból</i> (nemzetközi riportmagazin)</p> <p>23.30 / Duna Tv <i>Varnus Xaver-koncert a berlini dómból</i></p>	<p>8.35 / Duna Tv <i>Lyukasóra (irodalmi műsor)</i></p> <p>9.35 / Duna Tv <i>Szerelmes földrajz</i> Szigeteim...</p> <p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Schubert: Mirjam diadaléneke</p> <p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a nagytársai evangélikus templomból</i></p> <p>21.30 / Duna Tv <i>A papa szolgálati útra ment</i> (jugoszláv játékfilm, 1985) (130')</p> <p>24.00 / Duna Tv <i>A tűz háborúja</i> (francia–kanadai–amerikai játékfilm, 1981) (95')</p> <p>24.00 / M3 <i>Arborétumok, gyűjteményes kertek</i> Sopron, botanikus kert</p>	<p>7.40 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>8.15 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Szárnyaló oltárok</p> <p>13.03 / Petőfi rádió <i>Harmincak társasága – Petőfi TOP 30</i></p> <p>13.22 / Bartók rádió <i>A Weiner–Szász kamaraszimfonikus hangversenye</i> Mozart: Exultate, jubilate – motetta K. 165</p> <p>20.20 / M1 <i>A Dal 2014</i> (eurovíziós dalválasztó show-műsor)</p> <p>20.45 / Duna Tv <i>Fölszállott a páva – válogatófilm</i></p> <p>22.25 / M1 <i>A hatalom árnyékában</i> (amerikai film, 2011) (97')</p>	<p>6.45 / Duna Tv <i>Világ-Nézet</i></p> <p>9.30 / Mezzo Tv <i>Sztravinszkij Toulouse-ban</i> Zsoltárszimfónia</p> <p>10.55 / M1 <i>Református magazin</i></p> <p>11.20 / M1 <i>Baptista ifjúsági műsor</i></p> <p>12.00 / Bartók rádió <i>Bach-maraton</i> Sinfonia a 29. kantatából</p> <p>20.20 / M1 <i>Vaslady</i> (angol–francia film, 2011) (101')</p> <p>21.00 / Bartók rádió <i>Bach-maraton</i> Magnificat</p> <p>21.03 / Petőfi rádió <i>Akusztik</i></p> <p>0.40 / Duna World <i>Szentföldi szent helyek üzenete</i> (ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>Édenkert és sivatag</p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (január 26.)

Így szólt az Úr: Ti láttátok..., hogyan hordoztalak benneteket sasszárnyakon, és hogyan hoztalak ide benneteket. 2Móz 19,4 (Fil 1,6; Mt 8,5–13; Róm 1,14–15/16–17; Zsolt 41) Az Úr ebben az igében Mózes által emlékezteti Izráel népet, hogy az emberi szemmel nézve kilátástalan fogságból, a népet megtizedelő nehézségekből milyen csodálatos módon sikerült megmenekülniük. Az egyiptomi rabság és a „sasszárnyon hordozás” nem csak Izráel fiainak jutott osztályrészül. Valahol minden bizonyágtétel alapja az a felismerés, hogy életünk mélységeiből Isten kegyelme hozott ki, az ő fénye sugárzott be a sötétségbe, és a halál fenyegető rémét az örök élet ígérete váltotta fel Jézus Krisztus áldozata árán. Ebből a távlatból nézzük újra, mi fáj most annyira!

Hétfő (január 27.)

Jézus Krisztus mondja: „Nézzétek meg az égi madarakat: nem vetnek, nem is aratnak, csűrbe sem takarnak, és mennyei Atyátok eltartja őket. Nem vagytok-e ti sokkal értékesebbek náluk?” Mt 6,26 (Zsolt 145,9; Ézs 19,19–25; Józ 9,1–27) „– Égi madár vagyok... Repülni akarok. Isten fia vagyok: nyissátok meg az ajtó! – Tépi a ruhát, marcangolja magát. Vére kopogtat a megpattanó szem hártáin. – Halhatatlan lelkem van. Enyém a nagy világ... De rám rohant, letépt az élet... Eresszétek ki az égi madarat. – Kitérja karjait, kiszáradt csillag-tépi kezeit a Halhatatlanság felé.” *Móricz Zsigmond Égi madár* című, 1935-ös novellájában a főhős, Illyés fogalmazza meg, hogy a legnagyobb kincs a szabadság. Istennél számunkra minden szükséges ott van – nem vagyunk magunkra hagyva. És az igazi szabadság is csak nála van elkészítve.

Kedd (január 28.)

Boldog az az ember, akinek te vagy ereje, aki a te utaidra gondol. Zsolt 84,6 (Lk 7,6b–7; 1Kir 17,8–16; Józ 10,1–15) Utak fotóit nézegettem a múltkor egy áhítatra készülve. Volt közöttük kanyargós, volt végtelennek tűnő, egyenes, volt napfényben-árnyékban kanyargó, volt, amelyiknek az eleje élesen kivehető, de a vége ködbe vész. Milyen jó lenne – ábrándozunk néha –, ha életünk útja szép, fényes, belátható, könnyen járható lenne. De a Szentírás egésze és itt a zsol-táros sem erre tanít, hiszen a nehézség, a küzdelem is az élet fontos része. A zsol-táros szerint boldog az, akinek, bármilyen úton kell járnia, Istenben van az ereje, és az ő útján, vele jár. „Velem vándorol utamon Jézus...”

Szerda (január 29.)

A szmirnai gyülekezet angyalának ird meg: ezt mondja az első és az utolsó, aki halott volt, és életre kelt: Tudok nyomorúságról és szegénységről, pedig gazdag vagy. Jel 2,8–9a (Mik 5,1; Ruth 1,1–8/9–15/16–19a/19b–21; Józ 11,1–15) Az átvitt értelem egészen konkrétan is értelmezhető: bizony, sokszor „kevésbé kifizetődő” a világban kereszténynek lenni, mint „nagyvonala-n” elnézni a törvény parancsolatai felett. Szmirnában sem volt könnyű kereszténynek lenni, és ma sem az. Ám nincs kompromisszum. Keresztény hitünknek mindenhez köze van, nincs olyan terület, ahol nem érvényes. De éppen ebből a mindenütt jelen lévő, életünket átjáró hitből nyerjük azt a gazdagságot, amely minden anyaginál, aranyinál, ezüstinél értékesebb kincs!

Csütörtök (január 30.)

Jézus Krisztus mondja: „Így ti is, amikor látjátok, hogy mindezek bekövetkeznek, tudjátok meg: közel van az Isten országa.” Lk 21,31 (Dán 2,21a; ApCsel 13,42–52; Józ 11,16–23) Sokan várják a végső idők eljövételét, mert nem érik jól magukat „ebben a romlott világban”. Fortyognak, dühöngenek, leszólnak mindent és mindenkit. Mások Jézus visszatérésére fókuszálva számolgatják az éveket, elemzik a jóslatokat, és végső soron pontosan azokat az értékes időket pazarolják el az életükből, amelyek során rendezhetnék lelküket, hitükről bátor kiállással bizonyosságot tehetnek, úgy, mint akik tudják, nyugodtak és reménnyel teliek lehetnek: bármikor tér is vissza az Úr, munkában fogja találni őket. Ezt a belső békét keressük mi, tevékeny, derűs napokat élve meg. A többi nem a mi dolgunk.

Péntek (január 31.)

Van, akinek a fecsegése olyan, mint a tördfőcs, a bölcsek nyelve pedig gyógyít. Péld 12,18 (Ef 4,29; Lk 4,22–30; Józ 20,1–9) Az előbbi ember társaságát nem keressük, mert lehet, hogy szórakoztató (nak tűnik), de a fullánkját beledöfi előbb-utóbb mindenkibe. A bölcsek társaságában azonban jó lenni. Igen ám, de ki lehet bölcs? „Ha pedig valakinek nincsen bölcsessége, kérjen bölcsességet Istentől, aki készségesen és szemrehányás nélkül ad mindenkinek, és meg is kapja.” (Jak 1,5)

Szombat (február 1.)

Jöjj, Istenünk, légy bírja a földnek, mert minden nép a te örökséged! Zsolt 82,8 (Jel 7,9–10; Jel 15,1–4; Józ 21,1–3.41–45) Isten kinyilatkoztatta akaratát, adott törvényt, és megismertette az evangéliumot. Testté lett Jézusban, megtérést és bűnbocsánatot hirdetett. Napjainkban is ez a kérése a keresztény embernek: jöjj, Istenünk, légy te a bírja a földnek. Bűnös életünk, rossz utaink következményeitől mi magunk is és az egész teremtettség szenved. Ne tegyük tönkre magunk, embertársaink, teremtett környezetünk jelenét, jövőjét, hanem idejében – és most még idejében van – térjünk meg. Istenünk, légy bíránk, és te segíts, hogy az ítélet napján Jézus Krisztus érdeméért megállhassunk előtted!

■ KÖHÁTI DOROTTYA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu).
Munkatárs: Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Hafenschner Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Kónsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó.** **Terjeszti a Magyar Posta Zrt.** **Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.** Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

